

Miljökonsekvens- beskrivning

Detaljplan för DEL AV ASPÖJA 1:18
(BERGÖN)

Medverkande

Detaljplanen för del av Aspöja 1:18 (Bergön) är framtagen som en exploatörsdriven detaljplan. Planhandlingen och miljökonsekvensbeskrivningen är framtagna av Sweco Sverige AB på uppdrag av Ostkusten turiststation AB som äger Bergön. Arbetet har skett i nära samverkan med Söderköpings kommun.

Konsultgrupp

Elin Julin, uppdragsledare, landskap/gestaltning

Jenny Dorell, MKB-ansvarig och skribent

Maria Flink, MKB-redaktör och skribent

Johan Storck, naturmiljö, vattenmiljö

Bertha Ekstrand Amaya, kulturmiljö

Anna Nydahl, miljökvalitetsnormer

Tove Jomer, föroreningar

Anders Stenström, sakkunnig vattenverksamhet

Johanna Öhman, granskare

Sweco Sverige AB	RegNo 556767-9849
Uppdrag	Bergön planprojekt
Uppdragsnummer	30047750
Kund	Ostkusten turiststation AB
Upprättad av	Sweco
Datum	2025-06-18
Foto framsida	Nordvästra sidan av Bergön, befintlig brygga.
Foton, kartor och illustrationer	Sweco, om inget annat anges

Innehållsförteckning

1	Inledning och Bakgrund.....	6
2	Avgränsning.....	11
2.1	Saklig avgränsning.....	11
2.2	Geografisk och tidsmässig avgränsning	14
3	Detaljplaneförslaget.....	16
3.1	Områdesbeskrivning	16
3.2	Planområdet.....	17
4	Gällande planer	22
4.1	Översiktsplan	22
5	Alternativ.....	24
5.1	Nollalternativ	24
5.2	Alternativ lokalisering	25
5.3	Lokalisering av kvartersmark och vattenområden	26
6	Anpassningar och inarbetade åtgärder	31
7	Bedömningsmetodik.....	33
7.1	Miljöbedömning i planprocessen.....	33
7.2	Metod	33
8	Miljökonsekvenser	36
8.1	Landskapsbild och gestaltning	36
8.2	Naturmiljö	47
8.3	Vattenmiljö	58
8.4	Rekreation och friluftsliv	62
8.5	Miljökvalitetsnormer	66
8.6	Riksintressen.....	69
8.7	Natura 2000	76
8.8	Strandskydd	80
9	Samlad bedömning.....	86
10	Miljökvalitetsmål	89
11	Pågående och kommande miljöprövningar	91
12	Uppföljning och övervakning av betydande miljöpåverkan	92
13	Referenser.....	93

Icke teknisk sammanfattning

Detaljplanen syftar till att tillgängliggöra och utveckla Bergön till en knutpunkt för rekreation, friluftsliv och turism i Sankt Anna skärgård. Planområdet utgörs av Bergön samt delar av omkringliggande vattenområde och är drygt 14,3 hektar varav cirka 13,6 hektar är landområde. Bergön har tidigare använts för militära syften som kustartillerianläggning och är i nuläget privatägd. Marken består av skogsmark, klippållar och rester från öns militära verksamhet så som vägar, logement, militära anläggningar. Hela planområdet omfattas av strandskydd enligt 7 kapitlet miljöbalken och upphävande av strandskyddet krävs för delar av planområdet för planens genomförande.

För att bedöma detaljplanens konsekvenser fokuserar miljökonsekvensbeskrivningen på miljöaspekter som kan innebära en betydande miljöpåverkan. Miljökonsekvensbeskrivningen omfattar miljöaspekterna; landskapsbild och gestaltning, naturmiljö, vattenmiljö samt friluftsliv och rekreation. Avgränsning av miljöaspekterna och omfattningen av miljökonsekvensbeskrivningen har skett i samråd med länsstyrelsen.

För att den bebyggelse som föreslås i detaljplanen inte ska påverka landskapsbilden och förvanska intrycket av den traditionella skärgårdsmiljön ges bebyggelsen en nedtonad och omsorgsfull placering och gestaltning. Placeringen av bebyggelsen harmonierar med omkringliggande natur och terräng. Genom att nyttja och återbruka befintlig infrastruktur som redan finns på ön i en annars lågt exploaterad skärgård skapas ett unikt besöksmål som vidareutvecklar ett redan ianspråktaget område. Besöksströmmar kan då styras till Bergön och på så vis avlasta mer känsliga öar i denna del av skärgården.

I framtidsprognoser för skärgården antas att det kommer finnas ett ökat intresse och tryck från besöksnäring och turism att nyttja och besöka skärgården. Planförslaget bedöms medföra positiva konsekvenser för friluftsliv och turism eftersom utvecklingen bidrar med faciliteter och service och därigenom tillgängliggör Sankt Anna skärgård. Planförslaget bidrar till den utveckling av skärgården som översiktsplanerna i både Söderköpings och Norrköpings kommun strävar emot.

Vidare innebär planförslaget inga eller obetydliga negativa konsekvenser för områdets naturmiljö och vattenmiljö. Detta då planförslaget i huvudsak innebär exploatering av redan påverkade områden eller områden med låga naturvärden. Planförslaget kan dock innebära ett visst slitage på omkringliggande områden. Bergön omfattas av flera områden av riksintresse samt att det inom 2,5 kilometers radie från planområdet finns Natura 2000-områden, naturreservat samt områden som omfattas av fågelskydd. Genom att besöksströmmar i skärgården styrs till Bergön kan slitage och störningar på

andra värdefulla skyddade naturmiljöer i skärgården runtomkring minskas och undvikas så att risk för påtaglig skada föreligger.

I syfte att belysa konsekvenserna om planen inte genomförs görs även en bedömning av nollalternativet som beskriver detaljplaneområdets sannolika utveckling fram till jämförelseåret 2040 om planen inte genomförs. Nollalternativet innebär att markanvändningen kommer att vara oförändrad jämfört med nuläget, detta då det inte finns någon gällande detaljplan för området. På sikt är det möjligt att en mindre exploatering av privatbostäder kan komma att prövas med bygglov och strandskyddsdispens på den idag ianspråktaga platsen på centrala Bergön. Nollalternativet skulle innebära att de positiva konsekvenserna för friluftslivet uteblir då Bergön inte skulle utvecklas till en knutpunkt och tillgängliggöra Sankt Anna skärgård.

De miljömål som bedömts relevanta samt kunna påverka måluppfyllelsen vid genomförandet av aktuell detaljplan är "en god bebyggd miljö", "ett rikt växt- och djurliv" och "hav i balans samt levande kust och skärgård". Hänsynstaganden motiveras av planens utformning som skapar attraktiva bostäder och besöksfunktioner i naturnära läge, befäster och bevarar natur- och vattenområden samt strandskyddsområden.

Sammantaget ger detaljplaneförslaget goda förutsättningar att utveckla Bergön till en knutpunkt för turism, friluftsliv och rekreation. Utvecklingen bedöms ske med hänsyn till öns värden och karaktär, både vad det avser naturmiljö, landskap samt militärhistoria.

1 Inledning och Bakgrund

Sankt Anna skärgård spås få ett ökat besöksstryck och behovet av boenden, bryggor och anläggningar för det fria friluftslivet kommer att öka. Skärgården och dess öar hyser stora naturvärden med flertalet naturreservat, områden av riksintresse samt fågelskyddsområden. För att det ökade besöksstrycket inte ska störa eller slita på naturen behövs faciliteter som bidrar till att besökare kanaliseras till lämpliga områden.

Detaljplanens syfte är att tillgängliggöra och utveckla Bergön till en knutpunkt för rekreation, friluftsliv och turism i Sankt Anna skärgård. Konceptet bygger på att Bergön ska utvecklas med stor hänsyn till dess värden och karaktär vad avser såväl naturmiljö och landskap som militärhistoria. Placering och utformning av bebyggelse och anläggningar utgår från faktorer som synlighet och landskapspåverkan och tar stor hänsyn till terrängen och de naturvärden som finns.

Planområdet utgörs av Bergön samt delar av omkringliggande vattenområde, ytan är drygt 14,3 hektar varav cirka 13,6 hektar är landområde och resterande del vattenområde. Bergön har tidigare använts för militära syften som kustartillerianläggning och är i nuläget privatägd.

Detaljplanen överensstämmer med gällande översiktsplan och kommer prövas med utökat förfarande då planen kan riskera att medföra en betydande miljöpåverkan.

Enligt 6 kapitlet miljöbalken ska den som upprättar en detaljplan genomföra en strategisk miljöbedömning om planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Resultatet ska redovisas i en miljökonsekvensbeskrivning. Miljökonsekvensbeskrivningen ska även ange hur detaljplanen påverkar möjligheten att uppfylla de nationella miljökvalitetsmålen eller om målen motverkas.

Nedan följer en sammanfattning av processen fram till framtagandet av denna miljökonsekvensbeskrivning.

Coast4us

Arbetet med att utveckla Bergön till en nod för besöksnäringen påbörjades 2017 och ingick under 2018 – 2020 i projektet Coast4us som finansieras av EU Central Baltic-programmet. Utvecklingen av Bergön deltog i EU-projektet med övergripande syfte att den ska synliggöra och stärka Sankt Anna skärgård genom att skapa förutsättningar för hållbar utveckling av besöksnäring och olika typer av boenden.

Planbesked år 2018

Aspöja Fastigheter AB (numera Ostkusten turiststation AB) inkom år 2018 med en begäran om planbesked för att utveckla Bergön som turistmål. Beslut om positivt planbesked meddelades av Samhällsbyggnadsnämnden i Söderköpings kommun i augusti 2018.

Planeringsbesked år 2021

Söderköpings kommun begärde i november 2020 planeringsbesked enligt plan- och bygglagen 5 kapitel 10 a-f för att få svar på hur länsstyrelsen såg på två av överprövningsgrunderna; miljöbalkens strandskyddsregler och riksintressen.

Länsstyrelsen beslutade i januari 2021 att en exploatering enligt dåvarande projektförslag skulle strida mot länsstyrelsens ingripandegrunder vad avser strandskydd enligt kapitel 7 miljöbalken och att positivt planeringsbesked därför inte kunde lämnas.

Gällande strandskydd så instämde länsstyrelsen i vissa av de åberopade skälen för upphävande av strandskyddet. Genom samverkansplanen HELCOM MPA och andra planeringsdokument ansågs det bekräftat att det är av stort allmänintresse att genomföra åtgärder som stärker tillgängligheten för turism och friluftsliv i anslutning till skärgårdsområdet Missjö-Sankt Anna.

Mot bakgrund av framtagna lokaliseringsutredning ansågs det också styrkt att det saknas andra lämpliga platser för en samlad etablering av tillgängliggörande åtgärder av det slag som projektet tar sikte på. Däremot ansåg länsstyrelsen att det inte fanns stöd för etablering av bostäder i angiven omfattning och därmed var inte de åberopade särskilda skälen tillräckliga för att hela projektet skulle kunna godkännas.

Gällande berörda riksintressen bedömde länsstyrelsen att projektet till viss del stödjer riksintresset enligt 4 kapitlet miljöbalken. Detta eftersom det bidrar till att göra skärgårdsområdets natur- och kulturvärden mer tillgängliga för turism och rörligt friluftsliv, och att Bergön kan utvecklas till ett attraktivt turistmål som stärker möjligheterna till turism och friluftsliv inom en större del av skärgården.

Länsstyrelsen bedömde att det med då föreslagen bebyggelse fanns en risk för förändring av landskapsbilden med en förvanskning av intrycket av den traditionella skärgårdsmiljön. De bedömde att det detta kan motverkas genom nedtonad och omsorgsfull gestaltning och att en kommande planläggning därför måste vara förenad med villkor om särskild hänsyn till landskapsbild och till naturmiljön på land och i vattenområde för att begränsa risk för påtaglig skada på natur- och kulturmiljön.

Länsstyrelsen angav även att grunden för naturvårdens och friluftslivets riksintressen är den särpräglade och karaktäristiska skärgårdsnaturen med stora miljö- och upplevelsevärden, och att exploateringar och ökat antal besökare innebär ökad risk för slitage, föroreningsbelastning och störning på växt- och djurlivet runt Bergön. Särskilt på naturvårdens riksintresse föreligger en kvarstående risk för skada på grund av projekts omfattning, men att med en hög ambitionsnivå för avloppsrening, avfallshantering samt aktiv information och styrning av besöksströmmar kan minska risken för sådana negativa miljöeffekter. En kommande planläggning måste vara förenad med villkor om tillräcklig avloppsrening och avfallshantering för att undvika risk för påtaglig skada på riksintressena.

Sammanfattningsvis bedömde länsstyrelsen att åtgärderna i huvudsak skulle kunna genomföras utan att stå i strid med bestämmelserna i 3 och 4 kapitlet miljöbalken med förutsättningen att villkor skrivs in om försiktighetsmått och begränsningar.

Länsstyrelsen angav också att en viss intressekonflikt föreligger mellan att å ena sidan främja möjligheterna till turism och rörligt friluftsliv och å andra sidan bevara den skyddsvärda naturen. Länsstyrelsen bedömde här, vid tillämpning av 3 kapitlet 10§ miljöbalken, att det finns anledning att ge företräde åt de ändamål som avser att främja turism och rörligt friluftsliv.

Omarbetning av planförslaget efter år 2021

Planförslaget har efter länsstyrelsens beslut om avslag på planeringsbeskedet omarbetats i omgångar och förutsättningarna för upphävande av strandskyddet har studerats vidare med stöd i länsstyrelsens motiveringar till beslut. I kapitel 6 Anpassningar och inarbetade åtgärder beskrivs detta.

Undersökning av betydande miljöpåverkan och avgränsningssamråd 2024

Kommunen har utfört en undersökning om betydande miljöpåverkan som visar att planens genomförande kan innebära risker för betydande miljöpåverkan.

En strategisk miljöbedömning av planen ska därför utföras och en miljökonsekvensbeskrivning upprättas.

Ett avgränsningssamråd har hållits med Länsstyrelsen i Östergötland i syfte att samråda kring miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad. Samrådet hölls den 12 juni 2024. Länsstyrelsens yttrande efter samrådet har legat till grund för det vidare arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen. Länsstyrelsen framförde bland annat följande:

- Miljökonsekvensbeskrivningen behöver enbart ta upp faktorer som kan antas innebära en betydande miljöpåverkan.
- Fokus i miljökonsekvensbeskrivningen kan vara allmänhetens tillgång till friluftsliv samt fågellivet söder om ön
- Fokus i miljökonsekvensbeskrivningen bör vara på åtgärder som behöver vidtas för att minska befarad negativ betydande påverkan, eller höja positiv inverkan.
- Påverkan på växt-, djurliv och friluftsliv behöver bedömas överallt i och med att hela ön är strandskyddad.
- Utanför planområdet finns potentiell risk för påverkan på utpekade värden inom fågelskydds- och Natura 2000-området. Det är bra om det framkommer hur ett ökat besöksstryck i allmänhet kan påverka områdena.
- Miljökonsekvensbeskrivningen bör ta ett helhetsgrepp för anläggandet av bryggor inom vattenområdet
- Miljökvalitetsnormer för vatten bör beskriva den kemiska påverkan från avlopp och dagvatten samt den fysiska påverkan från bryggor.
- Miljökonsekvensbeskrivningen bör bedöma påverkan på vattenområdet, själva båttrafiken och vad bryggorna kan ge upphov till, såsom risker med motortrafik/hantering av bränsle.
- Badplatserna behöver bedömas miljömässigt om de är lämpliga med avseende på djup/typ av botten/sorts brygga.

Granskningshandling 2025

Detaljplanen inklusive miljökonsekvensbeskrivningen har varit utställd för samråd 22 november - 20 december 2024. Inkomna samrådssynpunkter har bemötts i en samrådsredogörelse.

Planförslaget har efter samrådet bearbetats och utvecklats vidare. Hänsyn har tagits till inkomna synpunkter, kompletterande undersökningar och detaljstudier. Förändringarna är av mindre karaktär och listas nedan.

En miljöutredning har utförts i syfte att bekräfta tidigare bedömning att föroreningssituationen inte utgör någon risk för betydande påverkan på människors hälsa eller på miljön.

En förprojektering av VA har genomförts och ett utkast på förvaltningsplan har tagits fram. Lägen och storlekar för bryggområdena för småbåtar har utretts vidare.

Huvudsakliga förändringar i plankartan:

- Område för båtbygggar och vågbrytare på Bergöns västra sida har delats upp i två områden och minskats i storlek. Den långsgående bryggan som förband bryggområdena har utgått.
- Områden för badbygggar på den östra sidan har minskats i storlek. Lägena har justerats något för att undvika grunda områden ytterligare.
- Bestämmelse om kulör har ändrats för att inkludera kulörer för tak.
- Små justeringar av ytor för kvartersmark har genomförts för att möjliggöra bättre terränganpassningar. Bland annat avseende lägen för bastur, område för centrumändamål intill huvudbunkern, lägen för några utkiksvärn samt glampingplattformar.
- Ytor har lagts för ett enkelt förråd för småbåtar för uthyrning vid det norra bryggområdet, samt en byggnad för sophantering vid det södra bryggområdet i anslutning till befintlig kaj.
- Områden för ledningar inom kvartersmark har lagts till.
- Områden för tekniska anläggningar har specificerats så att det framgår vilken typ av anläggning som avses. Lägena för tekniska anläggningar för VA har justerats för att anpassas till lämpliga ledningsdragningar efter genomförd förprojektering av VA. E-området i söder har flyttats österut, E-området öster om torgytan har flyttats något söderut och E-området i norr har flyttats från västra sidan till östra sidan.
- Område för torg vid det nordvästra läget för båtbygggar har lagts till för att möjliggöra iordningställande av marken i anslutning till bryggorna.

Miljökonsekvensbeskrivningen:

Revideringar och kompletteringar har genomförts främst i avsnitten listade nedan, i övriga kapitel har justeringar gjorts av mer redaktionell karaktär. Kartor och illustrationer har genomgående uppdaterats.

- Kapitel 1 Bakgrund

- Kapitel 3.2 Planområdet
- Kapitel 5.3 Lokalisering av kvartersmark och vattenområden (nytt)
- Kapitel 7.1 Bedömningsmetodik
- Kapitel 8.1 Landskapsbild och gestaltning
- Kapitel 8.2 Naturmiljö
- Kapitel 8.3 Vattenmiljö
- Kapitel 8.5 Miljökvalitetsnormer
- Kapitel 8.8 Strandskydd
- Kapitel 11 Pågående och kommande miljöprövningar

Sammanfattningsvis så har förtydliganden och motiveringar lagts till baserat på inkomna samrådssynpunkter. Lokalisering av kvartersmark och vattenområden och ökad detaljeringsgrad av bryggornas utformning har kompletterats. Kapitlet om strandskydd har utvecklats.

De smärre ändringar som utförts av detaljplanen efter samrådet förändrar inte bedömningen av miljökonsekvenserna i stort. De mindre ändringar och anpassningar som gjorts bland annat avseende bryggornas omfattning och läge bidrar dock till minskad risk för negativ påverkan på strandskydd och vattenmiljö.

2 Avgränsning

Avgränsning av miljöaspekter, fokus och detaljeringsgrad av miljökonsekvensbeskrivningen har skett i samråd med länsstyrelsen vid ett avgränsningssamråd i juni 2024, se kapitel 1.

2.1 Saklig avgränsning

Den sakliga avgränsningen har gjorts mot bakgrund av vilka miljöaspekter som har bedömts innebära risk för betydande miljöpåverkan i syfte till att ge miljökonsekvensbeskrivningen en lämplig omfattning och detaljeringsgrad. Miljökonsekvensbeskrivningen omfattar nedanstående miljöaspekter.

- Landskapsbild och gestaltning
- Naturmiljö
- Vattenmiljö
- Friluftsliv och rekreation

Påverkan på områden av riksintresse, Natura 2000, strandskydd enligt 7 kapitlet miljöbalken, miljökvalitetsnormer och uppfyllelse av miljökvalitetsmål bedöms och redovisas i separata kapitel.

Miljöaspekter som inte bedöms innebära risk för betydande miljöpåverkan hanteras inte i miljökonsekvensbeskrivningen. Dessa miljöaspekter har hanterats under miljöbedömningsprocessen och beskrivs i planbeskrivningen, exempelvis markföröreningar från tidigare militär verksamhet samt översvämningsrisker, se vidare under rubrik nedan.

2.1.1 Sakområden som avgränsats bort

Anläggningsskedet kan medföra vissa negativa konsekvenser så som begränsad tillgänglighet för friluftslivet, ökade bullernivåer samt risk för påverkan på vattenmiljön till följd av ökade transporter och anläggningsarbeten. Dessa konsekvenser är tillfälliga men kan pågå under en längre tidsperiod, då all utveckling av ön troligen inte sker samtidigt. Stora delar av ön kommer kunna nyttjas som i nuläget även under anläggningsskedet. Anläggningsskedet bedöms inte medföra sådan störning att det bedöms medföra betydande negativa konsekvenser varvid konsekvensbedömning av anläggningsskedet avgränsas bort.

Riksintressen för yrkesfisket (cirka 3,8 km norr om Bergön) och sjöfartskommunikationer (cirka 1,5 km nordost om Bergön och 1,9 km väster om Bergön) som finns i planområdets omgivningar bedöms inte påverkas i sådan omfattning att risk för påtaglig skada på riksintressena föreligger.

Miljökvalitetsnormer regleras i 5 kapitlet miljöbalken. Avsikten med miljökvalitetsnormerna är att uppnå de svenska miljökvalitetsmålen och att genomföra EG-direktiv. Det aktuella planförslaget ger inte upphov till verksamheter som bedöms omfattas av SFS 2004:660 Förordning om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön SFS 2010:477 Luftkvalitetsförordning, eller SFS 2004:675 Förordning om omgivningsbuller. Bergön ligger inte inom område som omfattas av SFS 2001:554 Förordning om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten.

Detaljplanen innebär inte sådan verksamhet att risk för höga bullernivåer, vibrationer eller försämrad luftkvalité föreligger och dessa aspekter avgränsas därför bort. Dock kommer området under byggskedet vara bullerutsatt, risk för att vibrationer uppstår samt ökade utsläpp till luft till följd av transporter föreligger. Dessa bedöms inte uppstå i sådan omfattning att det innebär någon betydande påverkan på människors hälsa eller miljön.

Markföroreningar från tidigare militär verksamhet på ön bedöms inte utgöra en betydande risk för miljö eller människors hälsa då mängden produkter och kemikalier som använts på ön har varit begränsad, (Scandiaconsult, 2001). På uppdrag av Fortifikationsverket genomförde Scandiaconsult en miljöinventering (Scandiaconsult, 2001). Vid inventeringen gjordes en bedömning av vilka material som kunde lämnas kvar och vilka som borde rivas eller demonteras. Åtgärderna godkändes av generalläkare från tillsynssektionen.

I syfte att utreda markföroreningarna vidare genomfördes 2025 en översiktlig miljöteknisk markundersökning och miljöinventering (Sweco Sverige AB, 2025).

Trots att vissa föroreningshalter i jorden överskrider riktvärden för känslig markanvändning (KM) bedöms riskerna för miljö och hälsa som minimala.

De halter som påträffats över KM är bly, zink, arsenik, krom, alifater >C16-C35, PAH-M och PAH-H. Bly påträffades i en halt över riktvärdet för mindre känslig markanvändning (MKM) i en kabelbrunn, som kommer att förseglas för att förhindra exponering. Halterna av PCB, PFAS, BTEX och aromater var under riktvärdena för KM. Områdets geologiska och hydrogeologiska förutsättningar (tunna jordlager, bergkross och låg grundvattentillgång) begränsar en fungerande markmiljö, spridning och exponering av föroreningarna. Ingen akuttoxisk risk har identifierats. Dricksvattenprovet visade att halterna av metaller och PFAS låg under Livsmedelsverkets gränsvärden, med halter klassade som mycket låga till måttliga enligt SGU:s bedömningsgrunder. BTEX, alifater, aromater och PAH påträffades inte över rapporteringsgränsen. Vattnet bedöms som tjänligt enligt utförd analys.

Miljöinventeringen 2025 bekräftar även att de tidigare rapporterade åtgärderna har genomförts enligt plan, och dokumentationen från entreprenören överensstämmer även med den visuella inventeringen.

Miljökonsekvenser på grund av klimatförändringar avgränsas bort då betydande miljöpåverkan inte är sannolik. Då all bebyggelse ligger högt belägen på ön föreligger ingen risk för översvämningar till följd av höga havsnivåer. Den huvudsakliga bebyggelsen ligger mer än +2.7m över havet vilken är den nivå som Länsstyrelsen anser att ny bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt ska placeras längs länets Östersjökust.

Det bedöms inte heller föreligga risk för erosion eller skred då bebyggelsen är lokaliserad på fast mark.

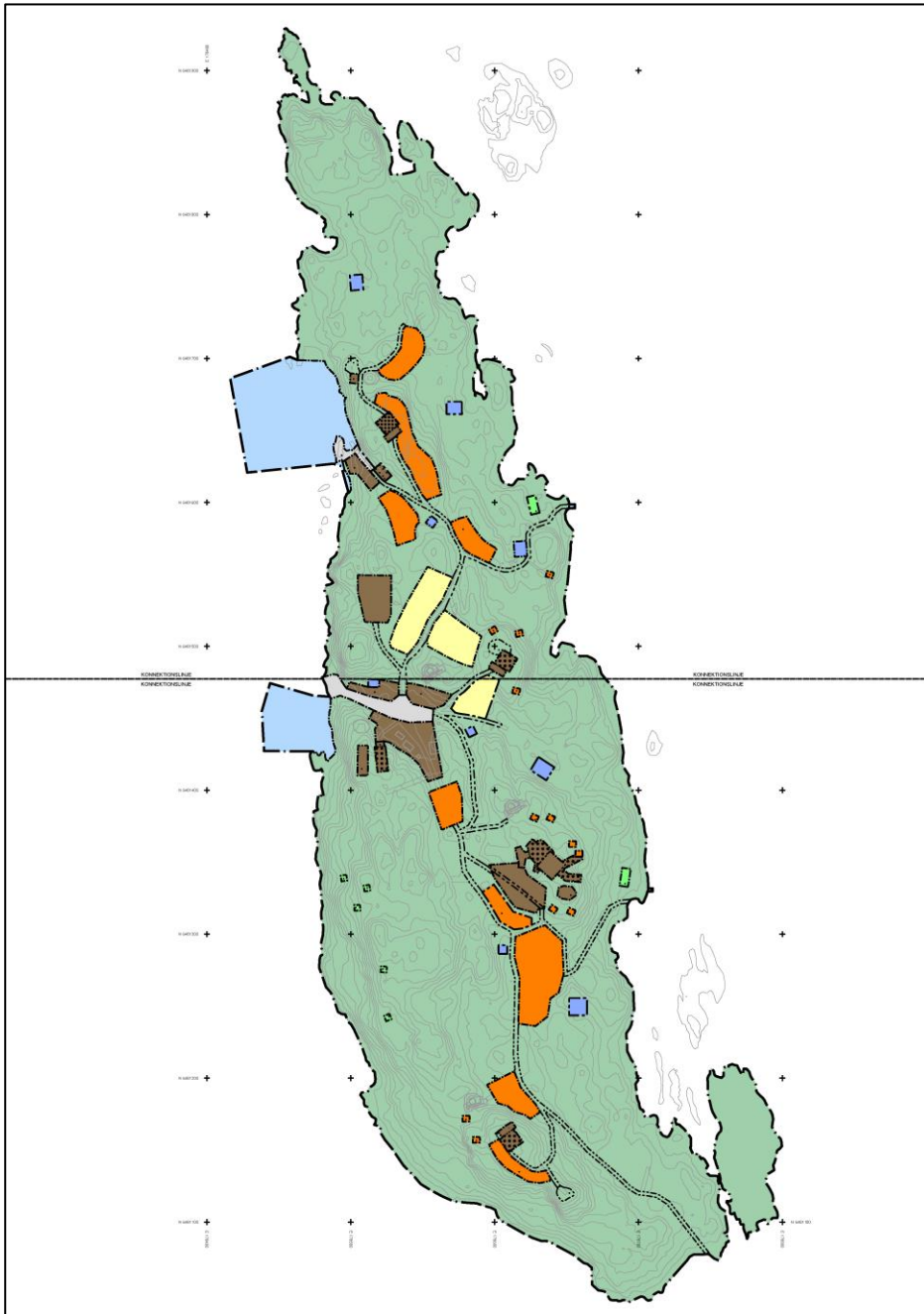
Detaljplanen medför ingen uppkomst av avfall annat än byggavfall och hushållssopor som tas om hand. Avloppsvatten kommer att omhändertas på ett cirkulärt och resurssnålt sätt, till exempel via bioreningsverk, en förprojektering av VA har utförts. Ingen betydande miljöpåverkan bedöms.

De gamla militära anläggningarna omfattas inte av något lagskydd till exempel som byggnadsminne. Statens fastighetsverk äger ett flertal nerlagda militära anläggningar som har skyddats som statliga byggnadsminnen, dessa är mer intakta och välbevarade än på Bergön. Anläggningarna på Bergön kan få besöksvärden om de öppnas upp och tillgängliggörs men saknar de höga värden som motiverar ett lagskydd. Ingen betydande miljöpåverkan bedöms.

Inga kända lagskyddade fornlämningar eller andra kulturhistoriskt värdefulla lämningar finns på Bergön. Inom Sankt Anna skärgård finns gravar från bronsåldern. De flesta lämningarna härstammar från medeltid fram till 1500-talet. Det var i första hand på fastlandet och på de större öarna, där jordbruk var möjligt, som skärgården befolkades. Mindre öar som Bergön användes i huvudsak för bete och fiske. Från Bergön togs även virke för husbyggnation på andra skärgårdsöar. Ingen betydande miljöpåverkan bedöms.

2.2 Geografisk och tidsmässig avgränsning

Detaljplaneområdet ligger inom fastigheten Aspöja 1:18 och utgörs av hela Bergön samt vattenområdet cirka 30 meter ut från strandlinjen, se Figur 2-1. Miljökonsekvensbeskrivningen avgränsas geografiskt till att omfatta detaljplaneområdet. För relevanta miljöaspekter beaktas även ett större influensområde, till exempel mot Natura 2000-området i söder.

Figur 2-1. Planområde för del av Aspöja 1:18 (Bergön).

Miljökonsekvenserna beskrivs med tidshorisont mot 2040. Det är en tidpunkt då planförslaget antas genomfört och det har hunnit förflyta ett antal år. År 2040 används därav som jämförelseår vid bedömningar av detaljplaneförslaget och nollalternativet.

Bedömning av miljökonsekvenser beskrivs även i den mån det är relevant ur andra tidsperspektiv, och även om de är övergående eller permanenta. Kumulativa miljöeffekter samt miljökonsekvenser av byggskedet beskrivs där det är relevant i respektive sakkapitel.

3 Detaljplaneförslaget

3.1 Områdesbeskrivning

Bergön omfattar cirka 14 hektar landyta och är belägen i de yttre delarna av Sankt Anna skärgård. Bergön ingår i fastigheten Söderköping Aspöja 1:18 som omfattar cirka 51 hektar. Bergön har tidigare använts för militära syften, som kustartillerianläggning och är i nuläget privatägd. Anläggningar och vägar finns kvar sedan 1960-talet och befintliga logement hyrs i nuläget ut. Guidade turer hålls i de delar av den före detta kustartillerianläggningen samt i närområdet.

Figur 3-1. Foto från den sydvästra delen av Bergön vid bunkern.

Figur 3-2. De befintliga byggnaderna på den centrala delen av Bergön.

3.2 Planområdet

Planområdet utgörs av Bergön samt de delar av det omkringliggande vattenområde som avses för bryggor för småbåtar samt badbryggor. Övrigt vattenområde och mindre öar och skär inom fastigheten planläggs inte eftersom inga förändringar planeras där. Planområdet är drygt 14,3 hektar varav cirka 13,6 hektar är landområde och resterande del vattenområde. Marken består av skogsmark, klippållar och rester från öns militära verksamhet så som vägar, logement, militära anläggningar (bunkrar, skyttevärn, kanontorn, konstgjorda berg, ledningar, utfyllda samt avsprängda ytor med mera). De ytor som är påverkade av den militära verksamheten täcker totalt cirka 3,4 hektar. De grusade vägnätet som ursprungligen anlades för att sammanbinda de olika militära anläggningarna är totalt 1,6 kilometer långt.

Figur 3-4. Foto på klippållar på södra delen av Bergön.

Figur 3-5. Foto på en ingång till av de militära anläggningarna.

Figur 3-6. Foto på en av de flera bunkrarna på ön.

Figur 3-3. Foto på en plan utfylld yta intill huvudbunkern.

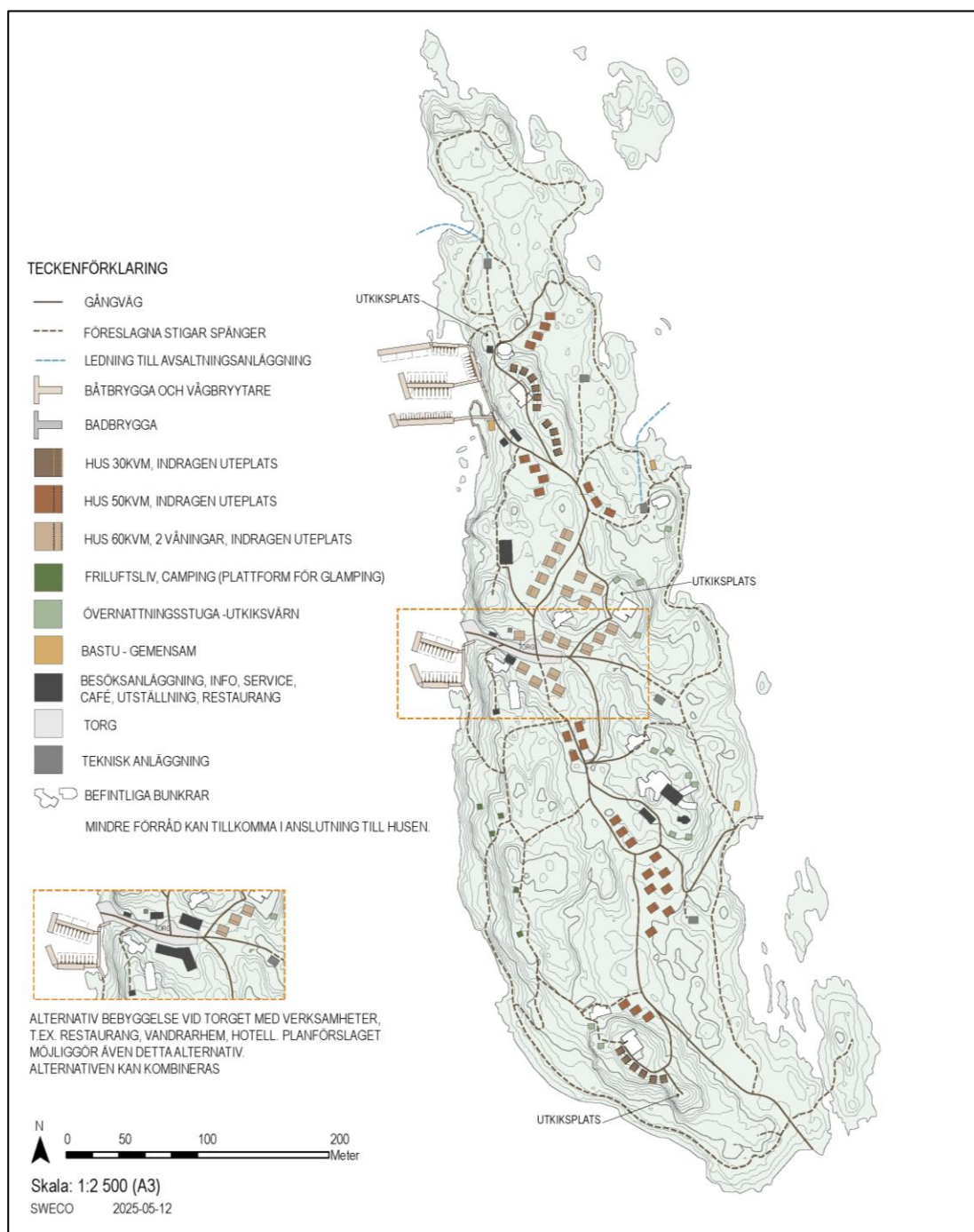
3.2.1 Syfte med detaljplanen

Detaljplanens syfte är att tillgängliggöra och utveckla Bergön till en knutpunkt för rekreation, friluftsliv och turism i Sankt Anna skärgård. Konceptet bygger på att Bergön ska utvecklas med stor hänsyn till miljövärden i området och karaktär vad avser såväl naturmiljö, landskap samt militärhistoria. Placering och utformning av planerad bebyggelse och anläggningar utgår från faktorer som synlighet, landskapsanpassning och tar stor hänsyn till terrängen och de naturvärden som finns. Genom att nyttja och återbruka befintlig infrastruktur som redan finns på ön i form av nedsprängda ledningsgravar, vägar, bunkrar

och konstruktioner i en annars lågt exploaterad skärgård skapas ett unikt besöksmål som vidareutvecklar ett redan ianspråktaget område. Besöksströmar kan då styras till Bergön och på så vis avlasta mer känsliga öar i denna del av skärgården.

3.2.2 Planförslaget

Kvartersmarken inom planområdet planläggs för ändamålen centrum, tillfällig vistelse, friluftsliv/camping, bostäder och tekniska anläggningar. Allmän platsmark planläggs för ändamålen natur och torg.

Figur 3-7. Föreslagen illustrationsplan som visar möjlig placering av byggnaderna och bryggornas utformning inom planområdet.

Planförslaget innebär att ön till största delen planläggs som naturmark. Därmed behåller merparten av öns yta den karaktär som finns i nuläget. Användningen natur innebär att mark och vegetation får växa fritt och endast sköts enligt förvaltningsplan eller genom ett visst begränsat underhåll.

Ankomst till ön sker huvudsakligen på den västra sidan där det befintliga bryggområdet och kajen för kollektivtrafik utvidgas till två delområden med bryggor. Det södra delområdet av bryggområdet ansluter till ett torg som är placerat upp mot öns centrala del. Torget utgör öns nav och fungerar som entré till öns övriga delar. Runt torget samlas publika centrumfunktioner som exempelvis turistinformation, service, restaurang/café, småskalig handel och möteslokaler samt tillfälliga övernattningsmöjligheter och bostäder. Bebyggelsen är möjlig att uppföra i antingen samlade lite större byggnadskroppar eller uppdelat på mindre enheter.

Från torget förgrenas gångstråk till öns olika delar och längs dessa stråk skapas ett antal delområden med olika typer av bebyggelse. Byggnader ges olika storlek och volym i olika delar beroende på vilken skala som är lämplig i förhållande till landskap och terräng på respektive plats.

Merparten av bebyggelsen utanför centrumområdet utgörs av tillfällig vistelse kopplat till besöksnäringen och i ett område direkt norr om de centrala centrumfunktionerna ges möjlighet till mer renodlat bostadsändamål. Syftet med att tillåta bostäder är en del i att stötta en levande skärgård genom att erbjuda varierande boendeformer. Bostäderna stärker även möjligheterna att bedriva verksamheter på ön under hela året. Bostäderna kan vara såväl helårsboende som deltidsboende och fritidsboende. Områdena med bostadsändamål är lokaliserade inom och omkring det område som i nuläget är bebyggt med militärbaracker som används för korttidsuthyrning.

Söder om centrumområdet, i anslutning till det som tidigare var öns huvudbunker, skapas en besöksnod med möjlighet till exempelvis restaurang/café, turistinformation och samlings- eller utställningslokal som kan berätta om öns historia. Även byggnader för campingservice med toaletter, dusch, kök med mera kan rymmas här.

Frikopplat från de mer samlade bebyggelseytorna skapas ett antal ytor för enkla övernattningsmöjligheter i mer avskilda lägen. På öns östra del utgörs detta av små enkla övernattningsstugor på de tidigare platserna för skyttevärn, kallade utkiksvärn. I sydväst skapas möjligheter till camping med tält i omgivande naturmiljö på träplattformar, så kallad glamping.

Vattenområden

På öns västra sida planläggs två vattenområden för brygganläggningar tänkta för småbåtar med tillhörande vågbrytare. På så sätt säkerställs att det är möjligt att lägga till vid ön och att de anläggningar som krävs för att skapa tillräckligt med båtplatser möjliggörs.

Efter samrådsskedet har en översiktlig projektering av brygganläggningarna för småbåtar utförts. Utgångspunkten har varit att det ska finnas båtplatser både för bofasta, tillfälligt boende och daggäster. Eftersom många gäster förväntas anlända med Skärgårdstrafiken finns gott om platser för små hyrbåtar vid brygganläggningen för att dessa besökare ska kunna hyra enkla båtar på Bergön för dagsutflykter. Vid utformning och val av läge har hänsyn tagits till naturvärden, vattendjup, vindförhållanden, vågor och dyningar.

Bryggområdet lokaliseras i två delområden på öns västra sida där det i dag finns en befintlig kaj i det södra läget och en flytbrygga i det norra läget. Det är även tillräckligt djupt för båtar inom de angivna områdena. Avståndet mellan områdena är cirka 140 meter.

De båttyper som anläggningen anpassats efter är:

- Skärgårdstrafiken
- Några segelbåtar
- Hyttbåtar (3*8 m)
- Styrpulpbåtar (2,5*6 m)
- Hyrbåtar med elmotor (2*4,5 m)

Totalt finns det plats för maximalt 80 stycken båtar av ovan nämnda storlekar. Den minsta båttypen avser båtar för uthyrning till besökare. Övriga båtplatser är avsedda att delas jämnt mellan dagsbesökare, de som hyr hus samt fastboende/deltidsboende/fritidshusägare.

Bryggorna och vågbrytarna som redovisas i illustrationsplanen föreslås vara flytbryggor. Inom det norra delområdet beräknas bryggor och vågbrytare uppta cirka 920 m² och rymma cirka 58 båtplatser och i det södra delområdet beräknas bryggor och vågbrytare uppta cirka 440 m² och rymma cirka 22 båtplatser. Fördelar med flytbryggor är att de gör mindre intrång i havsbotten än fasta bryggor och att de följer variationerna i havsnivån samt även framtida större havsnivåhöjningar. Den härskande vindriktningen är sydlig/sydvästlig.

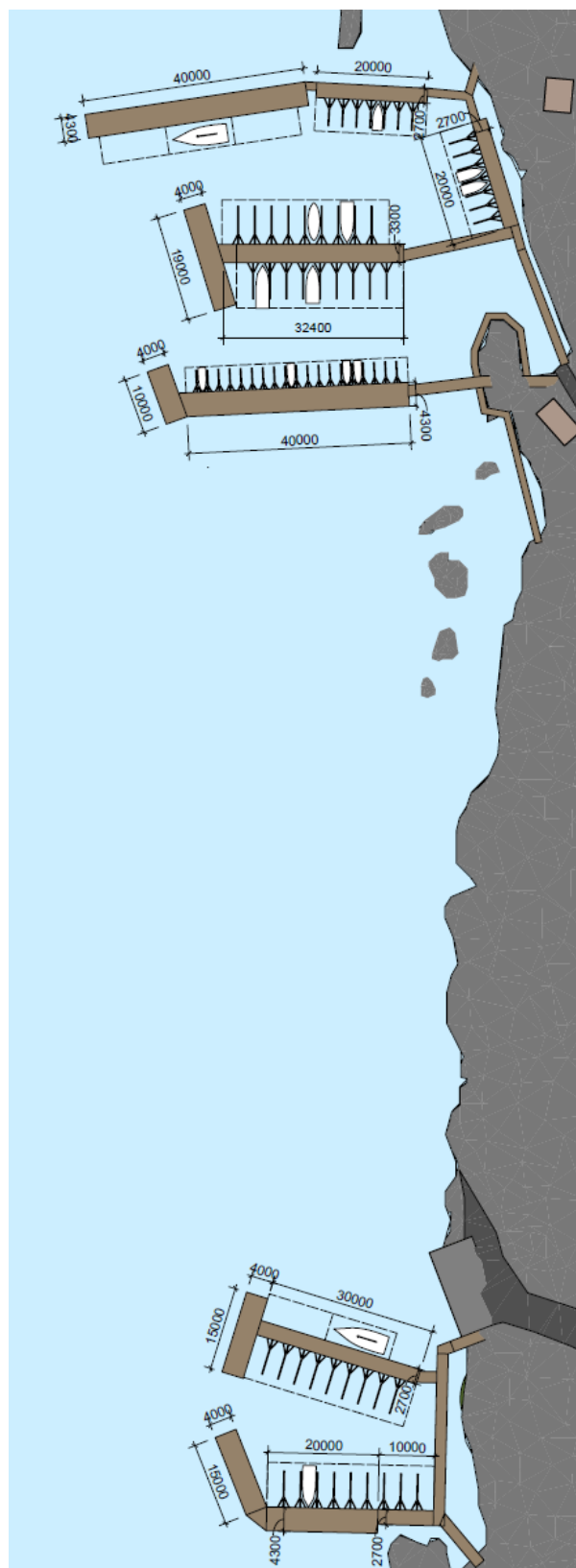
I anslutning till brygganläggningen kommer uppläggningsplatser för kajaker att anordnas. Vid det norra delområdet planläggs en yta för att möjliggöra enklare förvaring för förvaring av små uthyrningsbåtar när dessa inte är uthyrda. Inga övriga uppläggningsplatser för båtar planeras på ön. Syftet är att det ska finnas småbåtar och kajaker för uthyrning, både för eget bruk under besöket på Bergön och för guidade turer.

På öns östra del planläggs två små vattenområden, W₂, i syfte att kunna anlägga två enkla fasta badbryggor.

Det övriga omkringliggande vattnet runt ön planläggs inte. Det innebär att det, som i nuläget, kommer vara öppet och tillgängligt för sjötrafik, bad, fiske, med mera.

Samtliga bryggor som föreslås utgör vattenanläggningar enligt 11 kapitlet miljöbalken, och anläggande av bryggorna utgör därmed vattenverksamhet.

De två bryggområdena på den västra sidan planeras att hanteras genom en anmälan om vattenverksamhet enligt 11 kapitlet miljöbalken. Anmälan kommer lämnas in till Länsstyrelsen i samband med detaljplanens granskningsperiod för att säkerställa att anmälan kan bli godkänd inför ett antagande av detaljplanen. De små

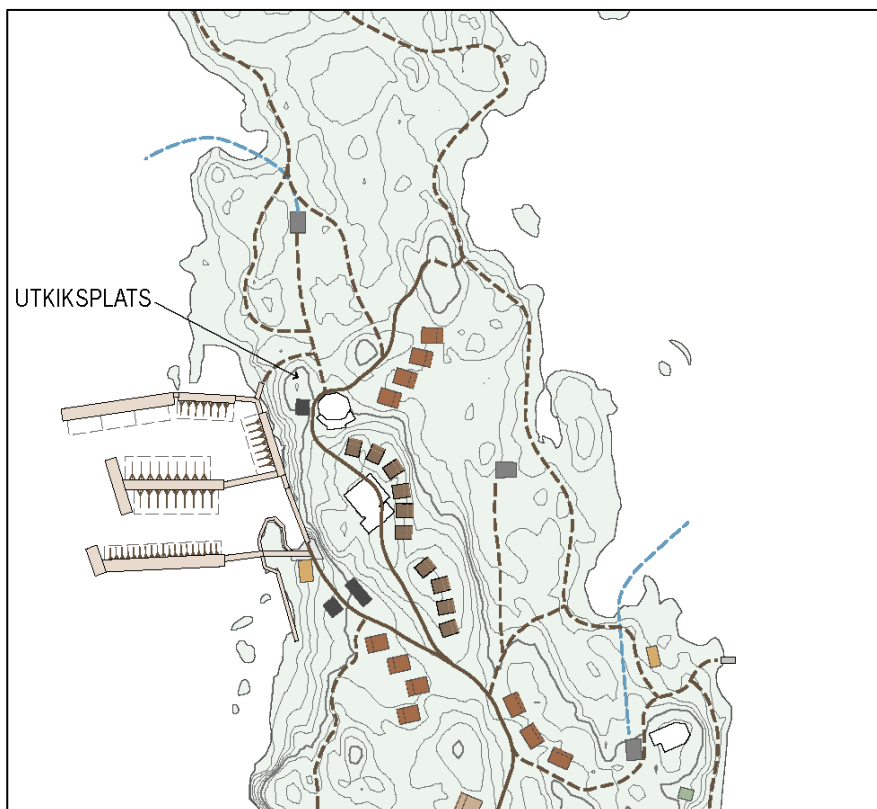
Figur 3-8. Norra och södra delområdet med bryggor för småbåtar.

badbryggorna på östra sidan planeras att hanteras genom en anmälan om vattenverksamhet inför att byggnationen av dem blir aktuell.

Dricksvatten

För att förse ön med dricksvatten kommer en avsaltningsanläggning att anläggas. Vid avsaltningsanläggning bildas en restprodukt, så kallat rejektvatten. Rejektvattnet består av havsvatten med en högre saltkoncentration än havsvattnet och kan, förutom en högre salinitet, även ha förhöjda koncentrationer av tungmetaller och organiska föroreningar (Taxén, 2023). Det innehåller inte några tillsatta kemikalier. De eventuella spårämnena, så som små mängder tungmetaller som redan finns naturligt i havsvattnet, kan koncentreras något i rejektvattnet. Eftersom mängden utsläpp är mycket begränsad sker en snabb utspädning i recipienten. Utsläppet sker i ett strömsatt vattenområde med god vattenomsättning.

Intag av vatten samt utsläpp av rejektvattnet kommer ske på öns östra sida, se läge i Figur 3-9. Intagsröret dras ner till 2–5 meters djup med en betongvikt. Utgående rör för restvatten går ut ytterligare en bit. För att medge en flexibilitet i placeringen av avsaltningsanläggningen, vilket kan behövas utifrån vilken typ av anläggning som väljs, och att de tekniska kraven för denna kan skilja sig åt beroende på producent, finns ett alternativt läge planlagt på den nordvästra sidan av Bergön. Att det är valt en placering på vardera sidan av ön beror på att västra läget är mer skyddat från vind och vågor.

Figur 3-9. Utsnitt från illustrationsplanen. Avsaltningsanläggningens in- och uttag markerat med blå streckad linje på Bergöns östra sida respektive västra sida. Ledningarna går till områden planlagda för teknisk anläggning där avsaltningsanläggningen anläggs.

4 Gällande planer

Bergön omfattas inte av någon detaljplan. Nedan redovisas gällande översiktsplan för Söderköpings kommun, från 2015. Kommunen har startat upp arbetet med en ny översiktsplan men det har ännu inte hållits något samråd om planen.

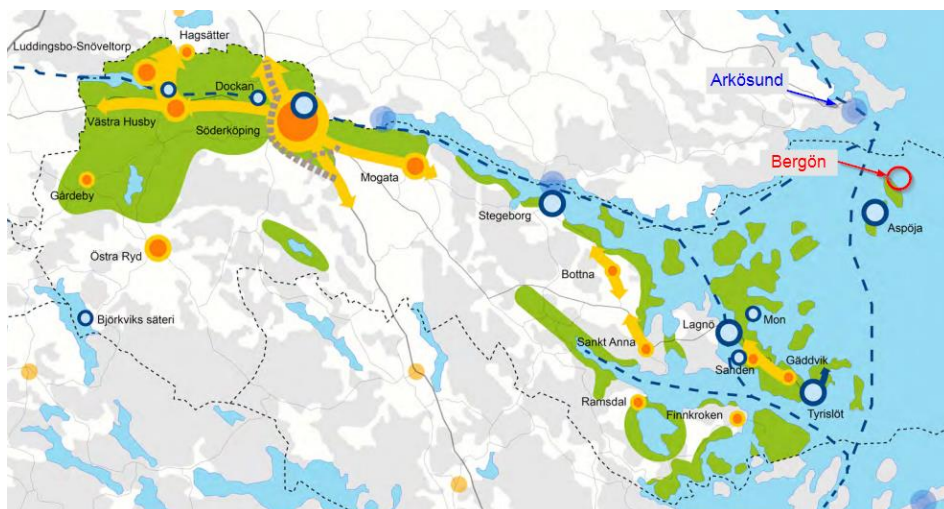
I planbeskrivningen redovisas andra regionala planer och program som har relevans för skärgården.

4.1 Översiktsplan

Översiktsplan för Söderköpings kommun 2015–2030 antogs den 4 november 2015. Planen anger för att det ska vara möjligt att utveckla turismen och besöksnäringen behöver det finnas bra besöksnoder med ett utbud av boendeanläggningar, båtplatser, möjligheter att äta och genomföra aktiviteter, se Figur 4-1. Det är också viktigt att vissa delar av upplevelseområdena tillåts vara bärare av det orörda, tysta och äventyrliga.

Översiktsplanen anger även att det under sommaren, när antalet besökare och befolkningen i skärgården ökar, sker en ökad belastning på infrastrukturen i området. Därför behöver infrastrukturen liksom kommunikationer och service utvecklas för att möta behovet. Företag inom turism- och besöksnäringen kan förväntas ge fler arbetstillfällen vilket är positivt för att möta de ökade behoven.

Översiktsplanen pekar särskilt ut Sankt Anna skärgård som en unik resurs som ska utvecklas. Översiktsplanen pekar även ut Aspöja som nod för turism/besöksnäring och utvecklingsområde. I granskningsutlåtandet görs ställningstaganden om att även Bergön har goda förutsättningar för att utvecklas för besöksnäringen och att detta är förenligt med översiktsplanens intentioner. Skärgården har även höga natur- och kulturvärden vilket gör det viktigt att vid utveckling bevara naturområden för framtiden för landskapsbilden, biologisk mångfald och rörligt friluftsliv.

Figur 4-1 Karta ur Söderköpings översiktsplan. Blå cirklar markerar noder som är viktiga för besöksnäringen och bedöms kunna utvecklas för att skapa underlag till infrastruktur och service som även gynnar åretruntboende. Gröna områden har fokus på natur/kultur/rekreation. Bergön är belägen norr om Aspöja och en utveckling av ön är i linje med översiktsplanens viljeinriktning och även i linje med Norrköpings översiktsplan. Arkösund i Norrköpings kommun är markerad på kartan norr om Bergön. Kommentar: Markering av Arkösund och Bergön med blå och röd text och röd ring är tillagt ovanpå originalkartan för att markera dess lägen.

I Norrköpings kommuns översiktsplan för landsbygden (2017-06-19), som angränsar till Söderköping, anges att skärgården med bland annat Arkösund är ett betydelsefullt turist- och besöksmål som ger arbetstillfällen. Översiktsplanen anger att Arkösund med sin fastlandsförbindelse är en viktig entré till skärgården och redovisar en utvecklingsplan som syftar till att stärka orten med bostäder, service, båthamn samt andra anläggningar för turism- och besöksnäring. Vidare anger översiktsplanen att möjligheter till serviceverksamheter som drivs året runt är en angelägenhet för Arkösund och dess skärgårdsområde, samt att möjligheter att utveckla orten för turism- och besöksnäringen ska ges.

5 Alternativ

En miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla en identifiering, beskrivning och bedömning av rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd.

5.1 Nollalternativ

Enligt miljöbalken 6 kapitel 12 § ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en beskrivning av miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs. Detta alternativ utgör ett så kallat nollalternativ, eller framskrivet nuläge, som planförslaget ska jämföras mot för att tydliggöra planförslagets konsekvenser.

Nollalternativet beskriver detaljplaneområdets sannolika utveckling fram till jämförelseåret 2040 om planen inte genomförs. Jämförelseåret är valt då det sträcker sig minst fem år efter planens sannolika slutförande samtidigt som övrig utveckling enligt gällande planer till viss del är förutsägbar.

Nollalternativet innebär en fortsatt utveckling utifrån nuvarande antagna planer och handlingar som styr markanvändningen. Eftersom Bergön inte är detaljplanerad antas nollalternativet innebära att markanvändningen kommer att vara oförändrad jämfört med nuläget.

Nollalternativet innebär att en plats som är lämplig som besöksnod i enlighet med gällande planförslag inte nyttjas och att intentionerna med översiktsplanen försvåras gällande utvecklingen av det fria friluftslivet och turism i Sankt Anna skärgård.

Nollalternativet innebär att det på sikt är sannolikt att en mindre exploatering av privatbostäder kan komma att prövas med bygglov och strandskyddsdispens på den ianspråktaga platsen på centrala Bergön med byggnader som idag innehar bygglov. I och med att hela planområdet omfattas av strandskydd kommer troligen utvecklingen vara begränsad till mindre åtgärder som inte strider mot strandskyddets syften. En sådan exploatering skulle endast komma de som köper marken till godo och inte gynna friluftsliv och turism. Övriga delar av Bergön kommer sannolikt nyttjas likt nuläget.

I framtidsprognoser för skärgården antas att det kommer finnas ett ökat intresse och tryck från besöksnäring och turism att nyttja och besöka skärgården. Med klimatförändringar och ett varmare klimat antas även att intresset för att semestra i Sverige kommer öka liksom att vistas i till exempel skärgården när städerna blir varmare. Detta skulle innebära ökade besöksströmmar till skärgården och den uteblivna utbyggnaden av Bergön i nollalternativet innebär i så fall att möjligheten att erbjuda en knutpunkt och besöksmål för friluftslivet

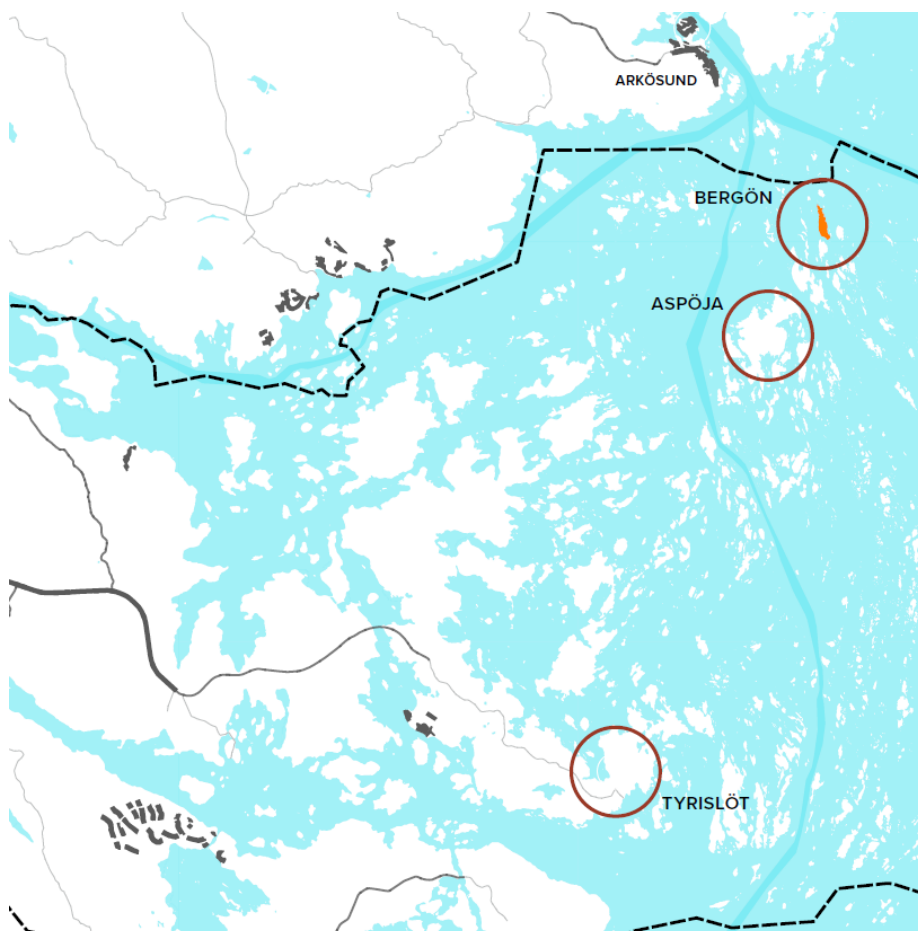
uteblir i denna del av skärgården. Även möjligheten att styra besöksströmmar till Bergön i stället för till omkringliggande känslig natur uteblir.

5.2 Alternativ lokalisering

Inom ramen för planeringsbeskedet år 2020 gjordes en övergripande lokaliseringsprövning av andra platser i Sankt Anna skärgård. Syftet var att utreda om en lokalisering utanför strandskyddsområde är möjlig eftersom hela Bergön omfattas av strandskyddsbestämmelser. Målsättningen var att belysa platser som på liknande sätt som Bergön kan lyfta fram de allmänna intressena och tillgängliggöra och åskådliggöra de nationellt utpekade riksintressena för naturvård och friluftsliv (3 kapitlet miljöbalken), de särskilda hushållningsbestämmelserna (4 kapitlet miljöbalken) men också kunna tillgängliggöra de

militärhistoriska lämningarna och även kunna utgöra en utgångspunkt för besökare till en framtida nationalpark i Sankt Anna skärgård.

Söderköpings kommun gjorde bedömningen att avgränsa prövningen endast till platser inom kommunen då man endast har rådighet över planering här. Utöver Bergön ingick Aspöja och Tyrislöt i lokaliseringsutredningen. Alla tre platser omfattas av riksintressen enligt 3 och 4 kapitlet miljöbalken och i större eller mindre utsträckning av strandskydd.

Figur 5-1. De tre platserna i lokaliseringsprövningen inringade i rött. Farleder i blått.

De aktuella platserna värderades utifrån ett antal bedömningskriterier:

- Tillgänglighet ur ett mobilitetsperspektiv; avstånd till samhällsservice, resecentrum/kollektivtrafikpunkt, trafikerad hamn
- Befintlig fysisk infrastruktur; väg, hamn, teknisk försörjning, bebyggelse
- Platsens betydelse och tillgänglighet för friluftsliv, rekreation och upplevelser
- Platsens känslighet gällande natur- och kulturmiljö
- Förutsättningar för destinationsutveckling
- Komplexitet i genomförandefrågor; stöd i översiktsplan
- Markägförhållanden, utvecklingsintresse

Utredningen visade att alla tre lokaliseringar har förutsättningar för utveckling med byggnader och anläggningar för besöksnäring och fler bostäder. På samtliga platser är utveckling av besöksnäringen beroende av privata aktörer och initiativ. Aspöja och Tyrislöt har bofast befolkning med flera privata aktörer med olika intressen, Bergön har en privat aktör.

Bergön har med sitt läge närhet både till service i Arkösund och natur- och upplevelsevärdena i norra Sankt Anna skärgård och även den gamla militäranläggningen. Detta sammanvägt med det faktum att ön är påverkad av mänsklig aktivitet och att viss infrastruktur redan är utbyggd ger Bergön en unik potential för utveckling. Slutsatsen i planeringsbeskedet var att Bergön därför kan anses vara en bra lokalisering för detaljplanens mål och syften.

Som jämförelse på längre sikt är det även lämpligt att väga in Bergöns belägenhet i förhållande till havsnivåhöjningar. Östergötlands läns regionala rekommendationer för fysisk planering i strandnära lägen utgår från länsstyrelsens bedömningar som anger att ny bebyggelse längs länets Östersjökust behöver placeras +2.7 meter över havsnivån. Bergön är i det avseendet mer lämpad än Aspöja och Tyrislöt utifrån beräknade framtida havsnivåhöjningar eftersom all ny bebyggelse kan lokaliseras mer än +2.7 m över havet. Både på Aspöja och i området runt Tyrislöt ligger stora områden under denna nivå.

5.3 Lokalisering av kvartersmark och vattenområden

Nedan beskrivs övergripande vilka skäl och motiv som ligger till grund för valda lokaliseringar av kvartersmark och vattenområden (brygglägen) på Bergön.

5.3.1 Lokalisering av kvartersmark

Utgångspunkten för lokalisering av planerad bebyggelse är att nyttja de delar av ön som redan är påverkade av mänsklig aktivitet i och med tidigare militär verksamhet. I hög grad återbrukas redan ianspråktaga områden i form av befintlig infrastruktur som nedsprängda ledningsgravar, vägar, bunkrar och övriga konstruktioner, Figur 8-4 illustrerar detta väl, ett fåtal områden planläggs på mark som inte tidigare är rörd. Denna lokaliseringsprincip innebär att områden med högre naturvärden på Bergön inte exploateras. Hur kvartersmarkens indelning och omfattning har förändrats och anpassats under planprocessens gång beskrivs i kapitel 6.

Den centrala ytan på ön i anslutning till befintligt kajläge planläggs i syfte att samla publika centrumfunktioner. Torget blir öns nav och fungerar som entré till öns övriga delar. Det vill säga här nyttjas en redan ianspråktagen yta med kvarvarande logementbyggnader där befintlig kajanläggning utvecklas med bryggområde. Från torget förgrenas gångstråk som i huvudsak nyttjar befintliga strukturer till öns olika delar och längs dessa stråk skapas ett antal delområden med olika typer av bebyggelse.

Exploateringsgraden är reglerad så att bebyggelsen generellt utgör mindre enheter och byggnader ges olika storlek och volym beroende på vilken skala som är lämplig i förhållande till landskap och terräng på respektive plats.

Merparten av bebyggelsen utanför centrumområdet utgörs av tillfällig vistelse. I ett område direkt norr om ovan beskrivna torgyta ges dock möjlighet till mer renodlat bostadsändamål med motivet att tillåta bostäder är en del i att stötta en levande skärgård.

Söder om centrumområdet i anslutning till huvudbunkern möjliggörs en besöksnod för till exempelvis restaurang/café, turistinformation och samlings- eller utställningslokaler. Även byggnader för campingservice möjliggörs. Placeringen är vald bland annat i syfte att ligga i nära huvudbunkern.

Utanför de samlade bebyggelseytorna planläggs mindre områden som kvartersmark i syfte att möjliggöra övernattning i avskilda naturnära lägen där skyttevärn tidigare har legat. Det avser plats för enkla övernattningsstugor som kallas utkiksvärn. I utvalda lägen planläggs även för camping med tält på enkla träplattformar (glamping).

5.3.2 Lokalisering av vattenområden (bryggor) och kvartersmark för bastu

Planområde för båtbyggor och vågbrytare (W1)

De två vattenområdena (W1) för båtbyggor och vågbrytare på den västra sidan lokaliseras på platser där kaj och byggor finns redan i dag. De båda platserna är de som har bäst förutsättningar för säker och god angöring av båttrafik, illustration av byggorna finns i Figur 3-8. På den östra sidan av Bergön är det grundare och inte lämpligt att anlägga byggor för båttrafik.

Brygganläggningarna planläggs som flytbryggor för att minska risk för påverkan på den marina miljön. Risken är dock liten i sig på grund av förhållandevis stora djup, se bedömd påverkan på vattenmiljöerna i kapitel 8.3. Storleken på vattenområdena har utgått ifrån uppskattat behov av antal båtplatser och olika båttyper, se kapitel 3.2.2. Anpassningar och minimering av omfattningen av W1-områdena har gjorts successivt under planprocessen, se kapitel 6. Behovet av två brygglägen speglar behovet av båtplatser när planen är fullt utbyggd och vid mycket besvärliga vindförhållanden är det också en fördel att kunna nyttja båda dessa brygglägen. Behov av att anlägga vågbrytare finns för att säkerställa att båtarna är skyddade vid kraftiga vindar. Vågbrytarna kan samordnas med båtplatser vilket innebär att de inte tar större vattenområde i anspråk än nödvändigt.

Figur 5-2. Plats för båtbyggör (W1), sydväst.

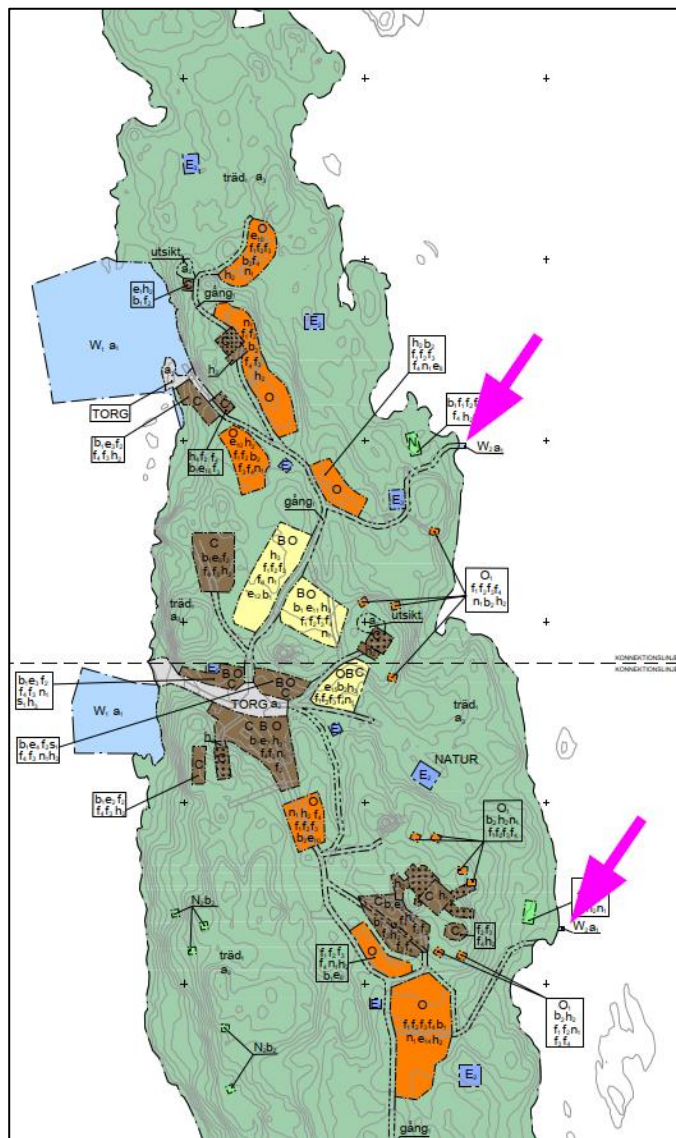

Figur 5-3. Plats för båtbyggör (W1), nordväst.

Planområde för badbryggor (W2) och bastur (N1)

På öns östra sida planläggs två små vattenområden (W2) för att möjliggöra enklare bryggor i syfte att erbjuda bra och tillgängliga badmöjligheter. I nära anslutning till respektive bryggläge planläggs även en plats för bastu (N1). Motivet att planlägga dessa bryggplatser med angränsande bastur är för att stärka rekreationsvärdena för friluftsliv på ön vilket ligger i linje med planens syfte. Det fyller även ett syfte att badande kanaliseras till dessa platser för bad då det minskar risk för slitage och störning på övriga platser.

Brygglägena har studerats på plats och är i detalj utvalda där det är något djupare, här finns till exempel inga ålgräsängar, se kapitel 8.3.1. Det fyller ett syfte både för de badande men även för att minska risken för slitage på bottenmiljön, för bedömd påverkan se kapitel 8.3. Behovet av två platser för badbryggor med bastur bedöms finnas då syftet är att norra respektive södra delarna av de bebyggda områdena på ön ska ha närhet till badanläggningarna. Även bastulägena är valda med omsorg och i närhet till brygglägena. De är placerade indraget en bra bit från strandlinjen och kan anläggas så att de inte sticker ut visuellt utan smälter in i landskapet.

Figur 5-4. Utsnitt från plankartan med markerade lägen för badbryggor med rosa pilar.

Figur 5-5. Plats för badbrygga (W2), nordost

Figur 5-6. Plats för badbrygga (W2), sydost

6 Anpassningar och inarbetade åtgärder

Miljöbedömning och anpassningar av planen påbörjades tidigt i planprocessen genom att olika underlag togs fram för att få kunskap om områdets värden och förutsättningar. Inför begäran om planeringsbeskedet 2020 gjordes anpassningar för att tillgodose riksintressen samt strandskydd.

Efter länsstyrelsens avslag på planeringsbeskedet år 2021, se kapitel 1, omarbetades planförslaget där förutsättningarna för upphävande av strandskydd studerades vidare med fokus på att ytterligare minska projektets negativa miljöpåverkan.

Utformningen av planområdet på Bergön har kontinuerligt under miljöbedömningsprocessen utretts och anpassats för att bebyggelsen ska smälta in i naturen och främst vara lokaliserad på delar av ön som redan är påverkade av mänsklig aktivitet.

Nedan beskrivs större förändringar av planförslaget efter år 2021. Övriga inarbetade åtgärder och anpassningar beskrivs i respektive sakkapitel under förutsättningar. En sammanfattning av åtgärder efter samråd av detaljplanen år 2024 beskrivs i kapitel 1.

Omarbetningar och anpassningar efter år 2021

Områden med ändamålet bostäder har koncentrerats till den centrala ytan på ön som redan är bebyggd.

Inom de centrala ytorna har bestämmelse om att endast centrumverksamhet tillåts i bottenvåning lagts till för att minska risken att området upplevs privatiserat.

Bruttoarea för bostadsändamål har minskats från cirka 6 800 m² i 1–6 våningar till cirka 2300 m² i 1–2 våningar (5 respektive 8 meter tillnockhöjd från entréplan avses) inklusive indragna uteplatser, andra uteplatser tillåts vara maximal 10 m² stora.

Möjlig boyta för bostadsändamål har minskats med omkring 66 %.

Övrig kvartersmark planläggs främst för tillfällig vistelse och centrumverksamhet för att möjliggöra service och verksamheter kopplade till friluftsliv och turism.

Kvartersmarken har i större utsträckning anpassats till topografin och undviker branta partier för att minska överhäng och möjliggöra en bättre landskapsanpassning.

Bebyggelsen är placerad mindre visuellt framträdande, särskilt sett från öster, för att minska landskapsbildspåverkan mot den mer obebyggda delen av skärgården.

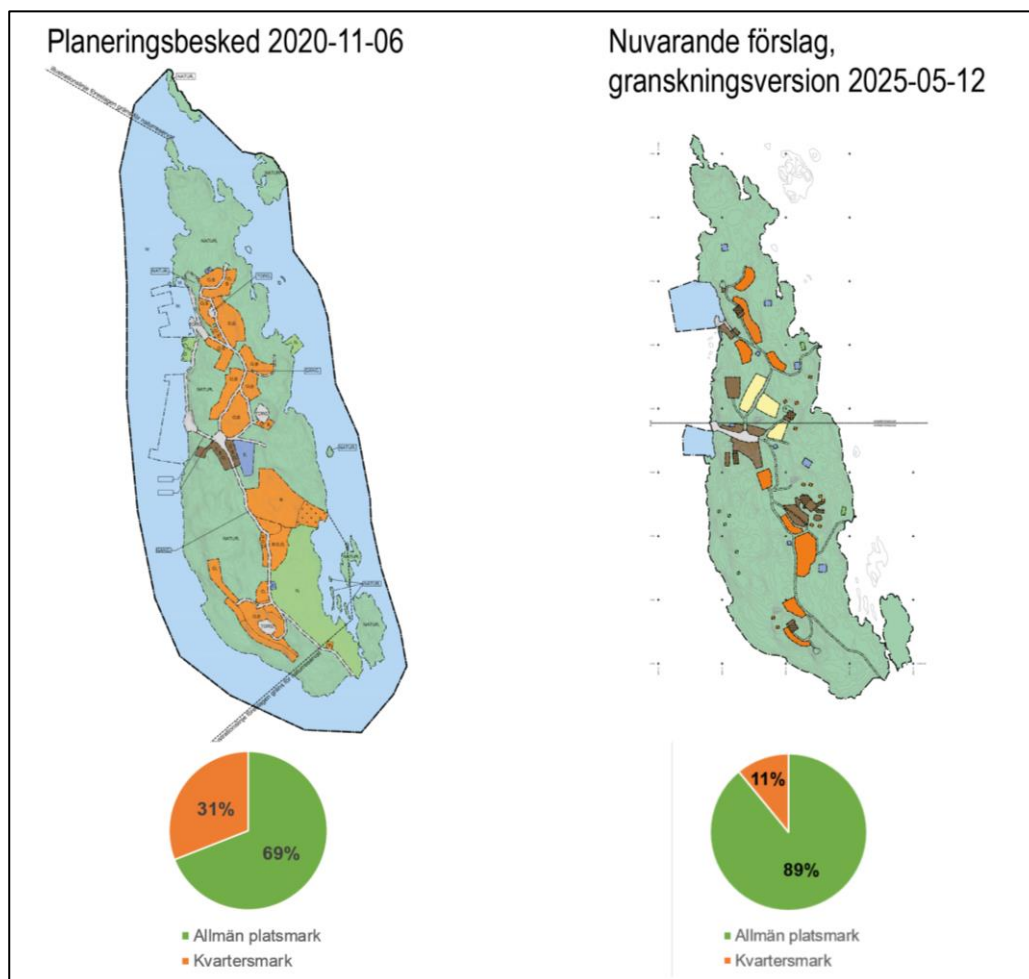
Kvartersmark som planläggs för tillfällig vistelse och bostäder är indragen längre från strandlinjen än tidigare, några delar ligger på cirka 20 meters avstånd men den flesta områden ligger minst 30 meter eller mer från strandlinjen.

I den sydvästra delen har kvartersmarken minskats och tillåter endast tillfällig vistelse, på delar av den tidigare kvartersmarken för bostäder/tillfällig vistelse planläggs i stället små övernattningshus samt ytor för camping (tält) för att möjliggöra uppförande av enkla tältningsplattformar, så kallad glamping.

Totala ytan kvartersmark har minskat från 4,3 till 1,5 hektar.

Bryggområdena har minskats eftersom behovet av bryggplatser förväntas lägre med färre antal bostäder. Då en större andel av bebyggelsen nu planläggs för tillfällig vistelse blir följden att fler förväntas nyttja möjligheter att hyra kajaker eller mindre båtar på plats i stället för att ha egna båtar.

Figuren nedan illustrerar omfattningen av de förändringar som vidtagits från planeringsbeskedet till nuvarande planförslag.

Figur 6-1. Förändring av planförslaget från 2021 till nuvarande planförslag. En mer detaljerad jämförelse, inklusive förändringar i antal och storlek med mera visas i Bilaga 5 till planbeskrivningen.

7 Bedömningsmetodik

7.1 Miljöbedömning i planprocessen

En strategisk miljöbedömning innefattar analys och bedömning av konsekvenser av en planerad markanvändning och dess inverkan på miljö, hälsa och hushållning med naturresurser. Arbetet med den strategiska miljöbedömningen ska integreras med den övriga planeringsprocessen så att konflikter mellan olika intressen tidigt identifieras och så att möjligheten att finna miljöanpassade lösningar ökar. Föreslagna åtgärder ska införlivas genom planbestämmelser eller på annat sätt säkerställas vid ett genomförande av detaljplanen.

Resultatet av miljöbedömningen ska redovisas i en miljökonsekvensbeskrivning, det vill säga detta dokument. Miljökonsekvensbeskrivningen ska även ange hur detaljplanen påverkar möjligheten att uppfylla de nationella miljö kvalitetsmålen eller om målen motverkas.

Denna detaljplan innebär att planområdet får tas i anspråk för åtgärder som räknas upp i 34 § plan- och bygglagen, hit hör "hamn för fritidsbåtar" och "fritidsby med tillhörande anläggningar utanför sammanhållen bebyggelse". För dessa åtgärder ska redovisning av miljökonsekvenserna även uppfylla vissa krav som ställs på så kallade *specifika miljöbedömningar* som utförs för åtgärder och verksamheter. Miljöbedömningsprocessen och redovisningen av miljökonsekvenserna i denna miljökonsekvensbeskrivning omfattar dessa kravställningar.

7.2 Metod

Miljökonsekvenser av planförslaget och nollalternativet bedöms och redovisas i text. Bedömningen grundar sig på framtagna underlagsutredningar och övriga värdebeskrivningar, se kapitel 13 Referenser. Till grund för bedömningen används relevanta kommunala planer, nationella miljö kvalitetsmål, lagkrav, riksintressen och miljö kvalitetsnormer etcetera. Nuläge och inarbetade åtgärder beskrivs under rubriken förutsättningar i respektive sakkapitel i kapitel 8.

Arbetet med miljöbedömning av planen påbörjades i tidigt skede i planarbetet, se kapitel 3. Utredningsresultaten har successivt tillämpats genom att anpassa planförslaget för att uppnå minskad miljöpåverkan.

Konsekvensbedömningen bygger på relationen mellan befintliga värden i miljön och dess känslighet, samt graden av påverkan som ett genomförande av planen medför. En skala används för att värdera effekterna och dess konsekvenser, se Tabell 7.1. Graden av negativa konsekvenser bygger på

relationen mellan befintliga värden och omfattningen av bedömd miljöpåverkan. Skalan kan beskriva såväl positiva som negativa konsekvenser.

Tabell 7.1. Kvantifieringsmatris för konsekvenser

Konsekvenser	Värdering
Stora negativa konsekvenser	Med inarbetade skyddsåtgärder kvarstår en betydande negativ effekt. <i>Exempelvis: Stora irreversibla skador på miljöaspekten uppstår och unika värden försvinner, risk för olägenhet av betydelse för människors hälsa, risk för överskridande av miljökvalitetsnormer.</i>
Måttliga negativa konsekvenser	Med inarbetade skyddsåtgärder kvarstår viss negativ effekt av betydelse. <i>Exempelvis: Vissa skador på miljöaspekten uppstår och värdet minskar, risk för viss olägenhet för människors hälsa, möjligheten att uppnå och innehålla miljökvalitetsnormer försvåras.</i>
Små negativa konsekvenser	Med inarbetade skyddsåtgärder kvarstår en liten negativ effekt. <i>Exempelvis: Miljöaspektens värden påverkas tillfälligt och/eller i liten omfattning, eller kan antas accepteras enligt gällande regelverk och rekommendationer. Möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormer bedöms sannolikt inte påverkas.</i>
Inga/obetydliga konsekvenser	Med inarbetade skyddsåtgärder sker ingen eller en ytterst begränsad negativ effekt. <i>Exempelvis: Miljöaspektens värde ändras inte alls eller endast i en omfattning som saknar betydelse. Miljökvalitetsnormerna bedöms inte alls påverkas.</i>
Positiva konsekvenser	Med inarbetade skyddsåtgärder sker en positiv effekt. <i>Exempelvis: Förutsättningarna för miljöaspekten förbättras och värdet förstärks.</i>

Ett områdes värde utgår främst från ett samhällsperspektiv, det vill säga det är de allmänna intressena som är utgångspunkten. Värden kan vara utpekade sedan tidigare eller identifieras under planarbetet. Mycket höga värden är exempelvis Natura 2000-områden, naturreservat, världsarv enligt UNESCO och vattenskyddsområden. Höga värden innebär exempelvis att det i området finns ett riksintresses kärnområde eller särskild känslighet för påverkan. Känsligheten utgår ifrån hur sårbart ett intresse eller ett värde är för en störning.

Fokus i miljöbedömningen är på riskerna för betydande miljöpåverkan som identifierats i undersökningen om betydande miljöpåverkan. För att avgöra

vilken konsekvens som kan antas uppstå vägs områdets bedömda värden ihop med den påverkan som antas kunna ske vid ett genomförande av planen. Eventuella kumulativa effekter redogörs för i respektive sakkapitel. Kumulativa effekter är hur en verksamhet tillsammans med andra pågående och framtida verksamheter/åtgärder påverkar miljön i ett område.

Efter att respektive miljöaspekt konsekvensbedömts görs en samlad bedömning (kapitel 9) och även en bedömning av planens bidrag till uppfyllande av de nationella miljökvalitetsmålen (kapitel 10). Påverkan på områden av riksintresse, Natura 2000, strandskydd enligt kap 7 miljöbalken och miljökvalitetsnormer redovisas i separata kapitel.

7.2.1 Osäkerhet i bedömningen

Eftersom en detaljplan möjliggör en viss markanvändning men inte framtvingar den och att planen har en frihetsgrad i genomförandet finns en viss inbyggd osäkerhet i bedömningen av planens konsekvenser. Här blir uppföljning i till exempel bygglovskedet viktigt för att tillse att planens intentioner också följs i genomförandet, se kapitel 12. Det finns även osäkerheter i alla antaganden om framtiden.

8 Miljökonsekvenser

Detta kapitel beskriver och bedömer de konsekvenser som bedöms uppstå på miljön och människors hälsa till följd av detaljplaneförslaget.

8.1 Landskapsbild och gestaltning

8.1.1 Nuläge och förutsättningar

Landskapsbild och kulturmiljö i skärgården kring Bergön

Sankt Anna skärgård är till stor del ett kulturlandskap med visuella värden för landskapsbilden.

Bergön med närområde omfattas inte av några riksintressen för kulturmiljövården enligt 3 kapitel 6 § miljöbalken. Kulturmiljöerna i Sankt Anna skärgård är dock av betydelse för nedan angivna riksintressen:

Östergötlands skärgård är beläget inom område av riksintresse för friluftsliv enligt 3 kapitel 6 § miljöbalken. Den vidsträckta och finskurna Östgötaskärgården med sin mosaik av land- och vattenmiljöer, med flera sällsynta och hotade arter och intressanta kulturmiljöer är av utomordentligt stort värde för friluftslivet. Många friluftaktiviteter som utövas i området är starkt knutna till de många områden med höga natur- och kulturvärden som ofta utgör populära besöksmål.

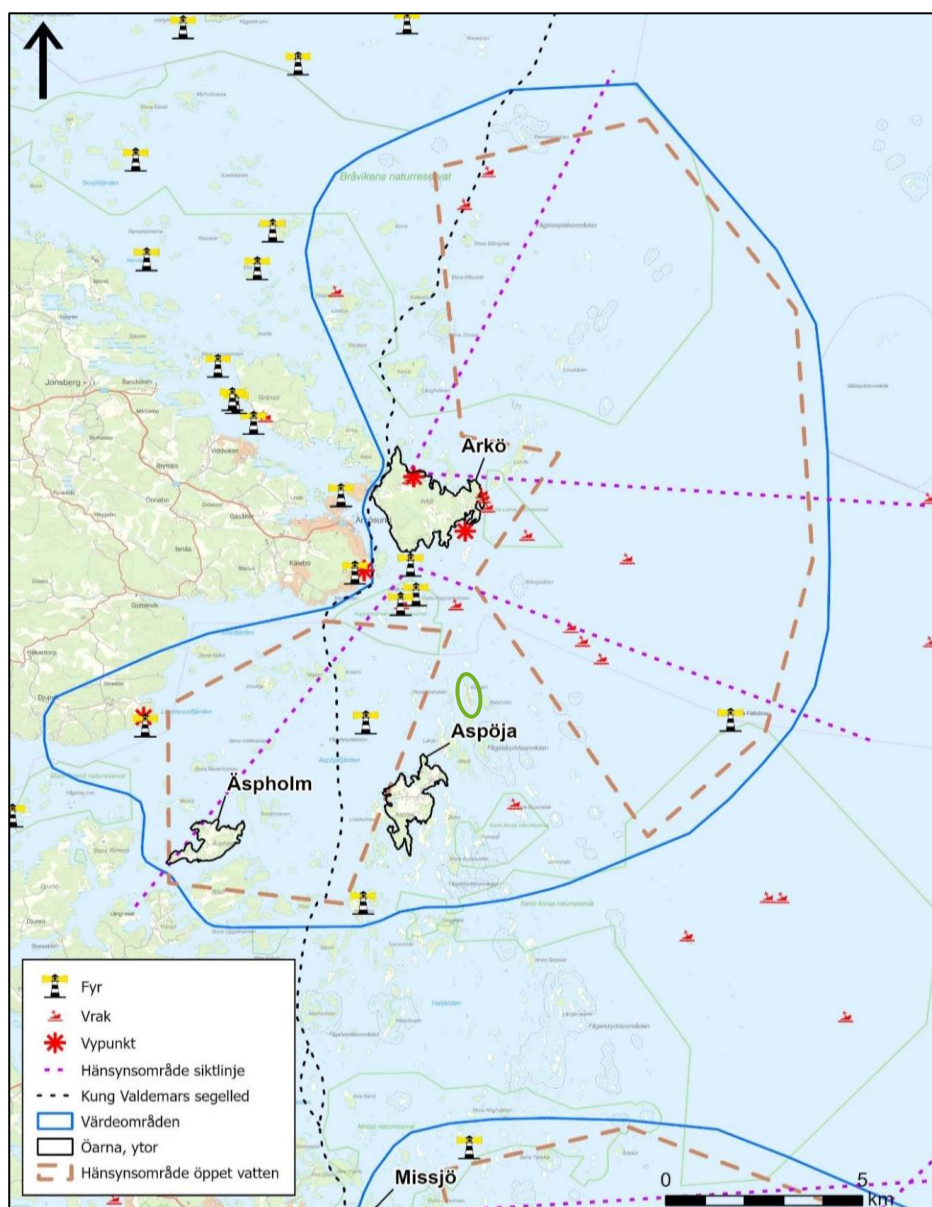
Bergön är också beläget inom riksintresseområden för kustområden och skärgårdar enligt 4 kapitlet 2 och 3 §§ miljöbalken. Dessa utbredda kustområden är med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns här i sin helhet av riksintresse. Exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om de kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturmiljövärden.

Riksintressena beskrivs vidare och konsekvensbedöms i avsnitt 8.6 Riksintressen.

Bergön ligger även inom ett av länsstyrelsen utpekade värdeområde för kulturmiljövård, benämnt Arkö, Aspöja och Äspholm. (Länsstyrelsen, 2024) Området pekades ut i samband med arbetet med att ta fram ett planeringsunderlag för maritima värdeområden för havsplaneringen. I beskrivningen av de utpekade områdena redovisas vilka kulturhistoriska värden som finns samt vilken särskild hänsyn som kan behöva tas i det fortsatta arbetet med att ta fram havsplaner – och på sikt även i användningen av planerna.

I planeringsunderlaget för havsplanerna anges att området Arkö, Aspöja och Äspholm utgörs av en kust- och skärgårdsmiljö i inner- och mellanskärgården som skildrar skärgårdens livsvillkor och mångsyssleriet med jordbruk, sjöfart och fiske. I området finns maritima lämningar kopplade till sjöfarten i form av fartygslämningar, sjömärken och kasar. Anläggningar med maritim prägel, så som fyrar och lotsplatser, pekas ut som viktiga att bevara för förståelsen av områdets betydelse för sjöfarten och nyttjande av havets resurser. Utblickarna från fyrplatserna ut mot det öppna havet och mot Arkö båk, Arkösund och Viskås fyrplats ska värnas. Fria siktlinjer mot norr, öster och söder krävs för att bibehålla förståelsen för skärens svårnavigerade vattenområden samt för fyrarnas och sjömärkenas viktiga funktion.

Bergön ligger inom detta värdeområde men lyfts inte särskilt då det främst är andra öar som bär kulturmiljövärdena i värdeområdet. De utpekade siktlinjerna berör inte heller Bergön direkt.

Figur 8-1. Urklipp från karta från planeringsunderlag för marina kulturmiljöer för havsplaner. Kartan visar värdeområdet Arkö, Aspöja och Äspholm. Bergön är markerat med en grön ellips.

Landskapsbild och kulturmiljö på Bergön

Bergön med klippor av granit karaktäriseras av en långsmal form i nordsydlig riktning. Landskapet är kuperat med både sänkor och höga klippor. Mitt på öns västra sida finns en kaj och i anslutning till den enstaka byggnader. På sydvästra och södra delen av ön finns gammal tallskog. Strandsträckorna domineras av klipphällar och block, i anslutning till dessa finns träddungar och brynmiljöer.

På den östra sidan och södra sidan av Bergön har landskapsbilden i nuläget en mer orörd karaktär. På den nordvästra sidan av Bergön har landskapsbilden en delvis annan karaktär eftersom bebyggelsen kring Arkösund är synlig från Bergön och från farleden väster om Bergön. På denna sida finns även den befintliga kajen och en brygga.

Bergön präglas av gamla militäranläggningar för kustartilleriet som byggdes under Kalla kriget på 1960- och 70-talen. Batteriet på Bergön byggdes med start cirka 1962 och var en del av försvaret av farleden in mot Norrköping. Kanonerna på Bergön utgjorde även ett skydd för minspärren på Kopparholmarna samt fungerade tillsammans med två liknande batterier på norra Bråvikens strand som ett effektivt stopp mot en invasion i området. För att anlägga batteriet på Bergöns sprängdes sänkschakt ner till önskat djup, mellan 6 och 17 meter.

När Kalla kriget slutade avtog antalet övningar och kustartilleriet på Bergön avvecklades helt i början på 2000-talet, majoriteten av inredningen togs bort, även kanonerna. Efter att anläggningarna tömts plomberades de med tjocka väggar av betong. En av pjäsbunkrarna och huvudanläggningen på fyra våningar har öppnats upp för att möjliggöra guidade besök. Inredningen i anläggningarna helt utrivna och det som i nuläget går att få en inblick i är hur området har sett ut och använts och hur anläggningarna var byggda. Anläggningen som helhet med bunkar, skyttevärn och strukturer är intressant ur ett militärhistoriskt perspektiv men har mindre kulturhistoriska värden eftersom den inte är så pass välbevarad som andra liknande anläggningar.

Figur 8-2. Foto på del av bunker med övertäckt del där kanon tidigare låg vid den centrala delen av Bergön där vyer finns mot öster.

Militäranläggningarna medför att ön är tydligt påverkad av mänsklig aktivitet, landskapet har delvis omformats med skapade "berg" och sprängstensutfyllnader. På ön finns vägar byggda av sprängsten och grus som anlades för militären och rester av gamla skyttegravar och skyttevärn varav många är utfyllda med sprängsten. Byggnader som finns kvar ovan mark är före detta militärbaracker som använts av personal som arbetade i anläggningen. De är placerade centralt på ön, nära kajläget och har trä- och plåtfasader med plåttak.

Figur 8-3. Foto på en av de militära lämningarna, ett av öns 42 skyttevärn med utsprängd skyttegrav. Denna är en av de mer välbevarade, de flesta är igenfyllda med sprängsten.

8.1.2 Konsekvenser av nollalternativet

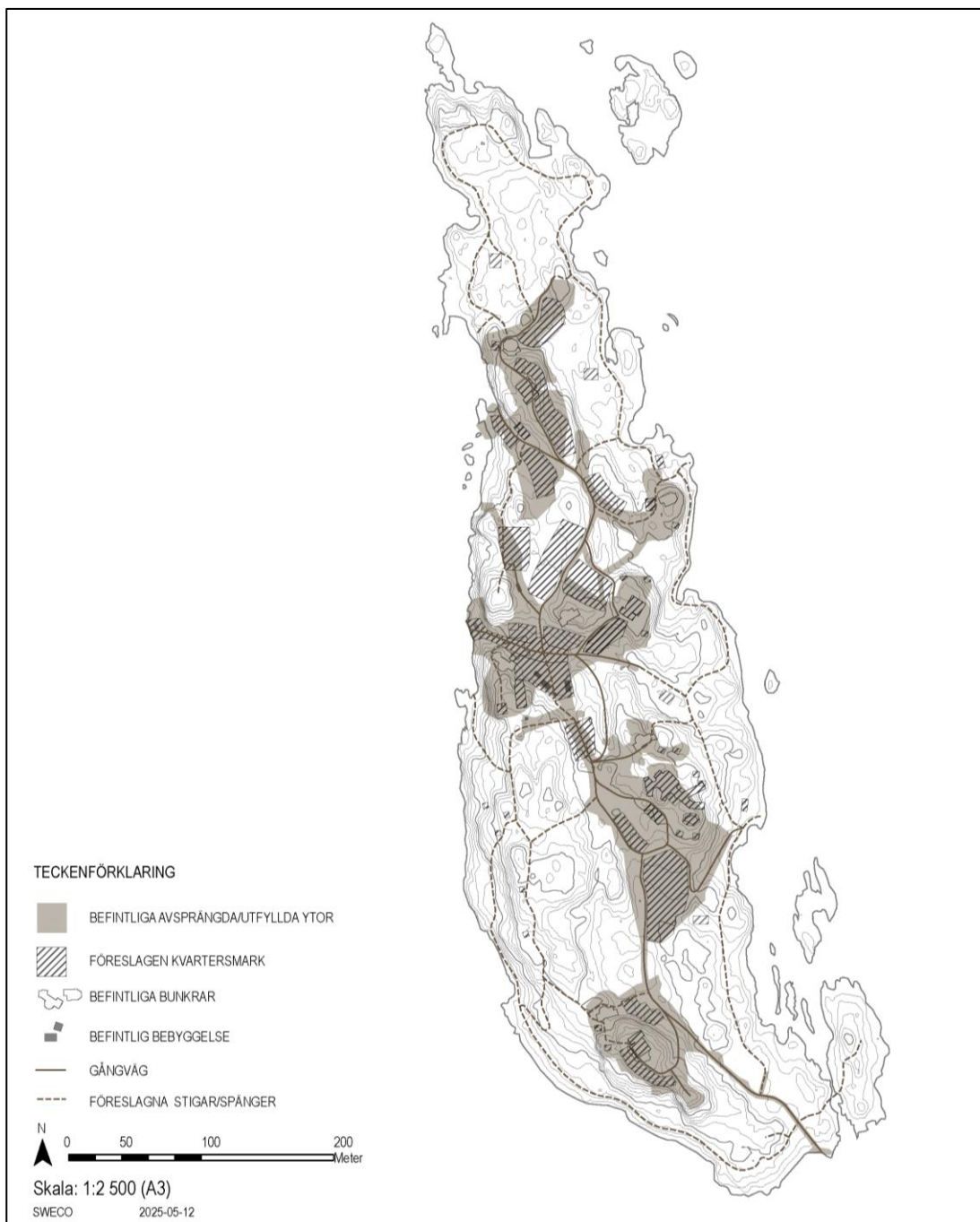
Nollalternativet innebära att markanvändningen kommer att vara oförändrad jämfört med nuläget och att den planerade bebyggelsen inte kommer till stånd. På sikt är det sannolikt att en mindre exploatering av privatbostäder kan komma att prövas med bygglov och strandskyddsdispens på den ianspråktaga platsen på centrala Bergön med byggnader som idag innehar bygglov.

En sådan byggnation skulle i så fall inte omfattas av de gestaltningskrav som föreslås i detaljplanen varför det visuella uttrycket kan komma att stå i mer kontrast till miljön på ön.

Inga/obetydliga negativa konsekvenser bedöms uppstå för landskapsbilden i nollalternativet.

8.1.3 Konsekvenser av planförslaget

De områden som planen prövar att ta i anspråk är till största delen ianspråktaga sedan tidigare genom de militära anläggningar och vägar som funnits på ön. Nedan i Figur 8-4 visas vilka områden som planeras för kvartersmark som inte är ianspråktaga, sprängda eller utfyllda sedan tidigare.

Figur 8-4. Illustration som visar föreslagen kvartersmark (skrafferad yta) och tidigare påverkad mark (bruna ytor). Illustrationen visar att den största delen av den föreslagna kvartersmarken ligger inom tidigare påverkad mark.

I utformningen av planen har stor vikt lagts vid inpassning i landskapet och terrängen i syfte att inte påverka upplevelsen av Bergön från havet på något utmärkande sätt. Syftet är att bebyggelsen ska smälta in så mycket som möjligt och inte störa landskapsbilden i skärgårdslandskapet i Sankt Anna skärgård.

Detta är särskilt viktigt på den östra sidan av Bergön där landskapsbilden i nuläget har en mer orörd karaktär.

Figur 8-6. Klipphöllar på den östra sidan av Bergön där det finns fria vyer mot horisonten.

På den nordvästra sidan av Bergön har landskapsbilden en delvis annan karaktär eftersom bebyggelsen kring Arkösund är synlig från Bergön och från farleden väster om Bergön. Av den anledningen är det därför motiverat att tillåta att bebyggelsen kan få vara mera synlig i detta läge.

Figur 8-5. Foto från den nordvästra delen av Bergön där vyer finns mot nordväst och bebyggelsen söder om Arkösund.

All tillkommande bebyggelse kommer att hållas småskalig med reglerade byggnadshöjder. Vid den centrala ytan tillåts något högre höjd i de mer dolda lägena. Färgsättning och materialval styrs i planbestämmelserna i syfte att ny bebyggelse ska smälta in i landskapet på Bergön. Färgsättning och material ska vara anpassade till den dova naturliga färgskalan hos vegetation, sten och mark på ön i nuläget, precis som de tidigare militära anläggningarna utformades för att smälta in med sina material.

Som fasadmaterial ska huvudsakligen trä användas men även betong eller stål kan användas helt eller delvis då det förkommer på de tidigare militära anläggningarna. Trä är dock mer fördelaktigt ur ett klimat- och byggnadstekniskt perspektiv. Fasaderna ska utföras i någon av de åtta kulörer, som anges i planbestämmelserna, alternativt kan träfasader behandlas med järnvitriol eller tjärvitriol. Taken utförs företrädesvis med takpapp i grått eller grågrönt eller som sedumtak. I planbestämmelserna anges kulörer för tak vilket innebär att taken ej får vara svarta.

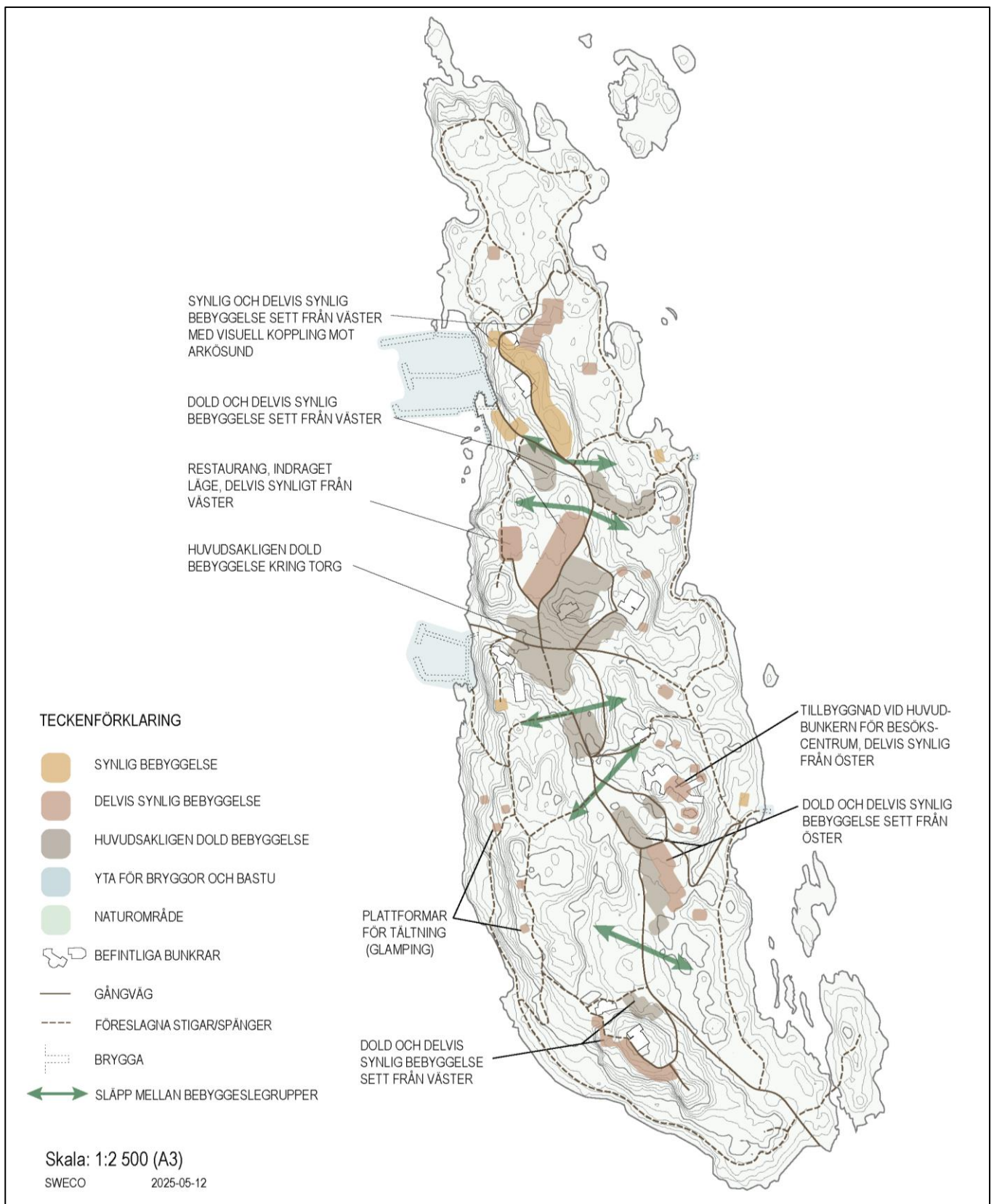

Figur 8-7. Kulörexempel för tak.

Figur 8-8. Kulörer som ska användas till fasader. Ljusgrå, grågrön, ljusbrun och mörkbrun enligt ovan angivna NCS-kulörer, eller närliggande nyanser av dessa. Även järnvitriol eller motsvarande behandlingar av träet godkänns.

Ett koncept för bebyggelsens synlighet redovisas nedan i Figur 8-9. Illustrationen visar koncept för bebyggelsens synlighet sett från olika väderstreck, för att illustrera vilken bebyggelse som är synlig, delvis synlig, och huvudsakligen dold sett från omgivningen.

Figur 8-9. Illustration som visar koncept för bebyggelsens synlighet sett från olika väderstreck.

Landskapsbilden kommer att förändras lokalt på ön och få en annan karaktär än i nuläget.

Ur ett militärhistoriskt perspektiv kommer det fortsatt att finnas kvar lämningar och strukturer som minner om Kalla krigets dagar även om det mesta är nedmonterat och rivet. Vägstrukturen på ön kommer i huvudsak att vara densamma.

Viss om- och tillbyggnation tillåts av de befintliga anläggningarna för att de ska kunna nyttjas för nya funktioner, som till exempel guidade turer eller som besökscentrum. Inför ett eventuellt tillgängliggörande av bunkrar ska bygglov sökas för den tänkta verksamheten och exploatören ska utreda vilka åtgärder som krävs för att anläggningen ska bli säker. Tills dessa åtgärder är genomförda ska bunkrar hållas stängda och låsta av säkerhetsskäl.

Eftersom anläggningarna delvis är rivna och plomberade, samt att inredningen i bunkrarna är borttagen, bedöms de kulturhistoriska värdena vara låga. Det bedöms inte finnas något behov av att skydda anläggningen genom exempelvis varsamhetsbestämmelser.

Tillkommande bebyggelse och eventuell ombyggnation av delar av de militära anläggningarna bedöms inte påverka militäranläggningarnas mindre kulturhistoriska värden. Sett i ett nationellt perspektiv finns det gott om andra anläggningar från försvaret som är betydligt mer välbevarade och även omfattas av till exempel byggnadsminnesskydd eller riksintresse för kulturmiljövård.

I Bergöns närområde, sett från till exempel kajaker eller båtar som tar sig runt ön på nära håll, kommer landskapsbilden förändras till viss del där bebyggelsen är synlig. Men en stor del av föreslagen bebyggelse ligger indragen från stränderna, vilket tillsammans med träden och öns topografi gör att bebyggelsen till stor del kommer vara dolt sett från vattenområdena. Detta gäller särskilt kring de öns södra och östra delar. Kring bryggområdena kommer upplevelsen av landskapsbilden förändras mer eftersom bryggor och anslutande bebyggelse blir väl synliga även på avstånd.

Figur 8-10. Visualisering av byggnadsvolymer från sydväst, sett på nära avstånd, som till exempel från en kajak. Delar av bebyggelsen uppe på höjderna skymtar bakom träden men huvuddelen av dessa små byggnader för tillfällig vistelse ligger dolda bakom trädridåerna vid stranden. Visualisering av Sweco.

Sett från havet på ett något större avstånd kommer landskapsbilden att förändras endast i liten omfattning då bara delar av bebyggelsen kommer att vara synlig. De två visualiseringarna nedan är utförda från punkter cirka 200 meter öster respektive väster om Bergön.

Figur 8-11. Visualisering av byggnadsvolymer, sett från öster. Byggnaden närmast strandlinjen är en gemensam bastubyggnad och framför den ligger en badbrygga. På höjden mitt i bilden kan besökscentrumet vid huvudbunkern skymtas. Bebyggelsen ligger huvudsakligen dold bakom träd och buskvegetation. Visualisering av Sweco.

Figur 8-12. Visualisering av byggnadsvolymer sett från väster. Brygganläggning med befintlig kaj (till höger i bilden) och bryggor för småbåtar. Till höger i bilden skymtar byggnaderna kring den centrala torgytan som tillåts vara upp till 8 meter höga. På grund av topografin sticker de inte upp över trädtopparna. Till vänster i bilden syns de små byggnaderna för tillfällig vistelse som har ett mer synligt läge mot nordväst med visuell koppling till bebyggelse på fastlandet. Byggnaden närmast strandkanten är för centrumändamål och avser till exempel gemensam bastu eller annan servicefunktion. Visualisering av Sweco.

Sett från farleden som ligger cirka 1,75 km nordost om Bergön och från farleden 1,6 km nordväst om Bergön är den planerade bebyggelsen mycket svår att uppfatta. Se Figur 8-13 och Figur 8-14. Visualiseringarna visas i större format i Bilaga 4 Visualiseringar till planbeskrivningen. Där visas även foton från hur vyn ser från dessa punkter ut i nuläget. Landskapsbilden bedöms inte förändras något sett från farlederna.

Figur 8-13. Visualisering av byggnadsvolymer sett från farleden nordost om Bergön. Bergön syns i mitten på bilden, bebyggelsen skymtar endast mellan träden. Visualisering Sweco.

Figur 8-14. Visualisering av byggnadsvolymer sett från farleden nordväst om Bergön. Bergön syns i mitten på bilden, bebyggelsen skymtar endast mellan träden. Visualisering Sweco.

Mot bakgrund av ovanstående beskrivning och de framtagna visualiseringarna bedöms att planen inte medför någon nämnvärd påverkan på kulturmiljövärdena i skärgården i stort. Planen bedöms vara förenlig med planeringsunderlagen till havsplanerna eftersom de utpekade siktlinjerna och objekten i värdeområdet inte påverkas. Landskapsbilden förändras lokalt, men endast i liten utsträckning sett från närområdet. På längre avstånd, exempelvis från närliggande öar och farlederna, blir påverkan försumbar till liten.

Sammantaget bedöms planförslaget medföra små negativa konsekvenser för landskapsbilden. Risken att föreslagen bebyggelse skulle förändra landskapsbilden och förvanska intrycket av den traditionella skärgårdsmiljön är begränsad. Detta genom en nedtonad och omsorgsfull placering och gestaltning av bebyggelsen som planläggs.

8.2 Naturmiljö

I detta kapitel beskrivs detaljplaneförslagets konsekvenser för naturmiljön på land på Bergön. Naturvärden inom planområdet är områden som är av betydelse för biologisk mångfald. Konsekvenserna bedöms utifrån respektive skyddsintresse. Bedömning på områden av riksintresse, Natura 2000 samt strandskydd redogörs för i kapitel 8.6 respektive 8.7 och kapitel 8.8.

8.2.1 Nuläge och förutsättningar

HELCOM

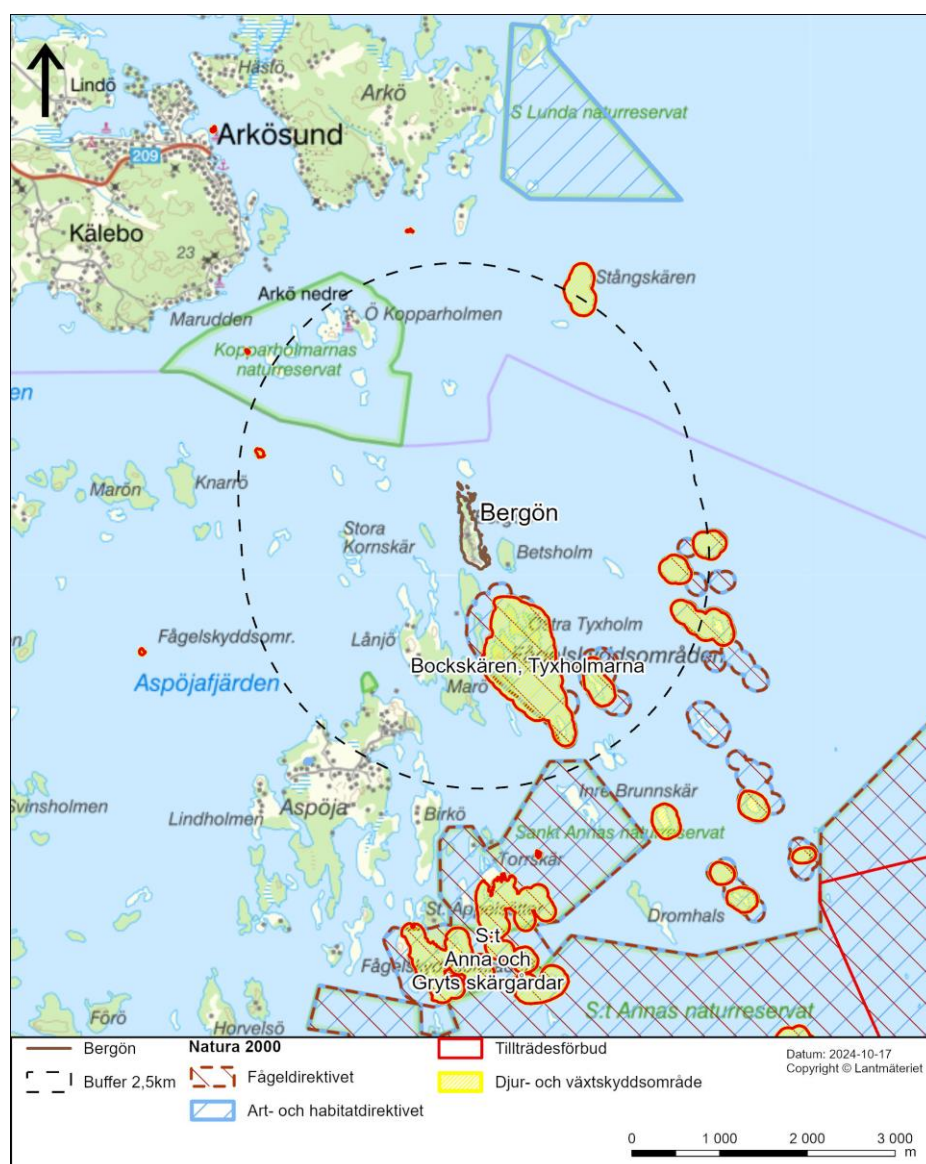
Helsingforskonventionen, HELCOM, syftar till att skydda Östersjöns marina miljö. Berörda länder har kommit överens om en gemensam handlingsplan i syfte att skydda och bevara den biologiska mångfalden och om ett nätverk av områden som är särskilt skyddsvärda, Marine Protected Areas (MPA). Bergön är beläget inom MPA-området Sankt Anna–Missjö. För området finns en antagen samverkansplan.

Natura 2000-områden

Inom 2,5 kilometer från Bergön finns ett Natura 2000-område: Sankt Anna och Gryts skärgårdar söder om Bergön (fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet), se Figur 8-15. För beskrivning och bedömning av planens påverkan på Natura 2000-området se kapitel 8.7.

Djur- och fågelskyddsområde

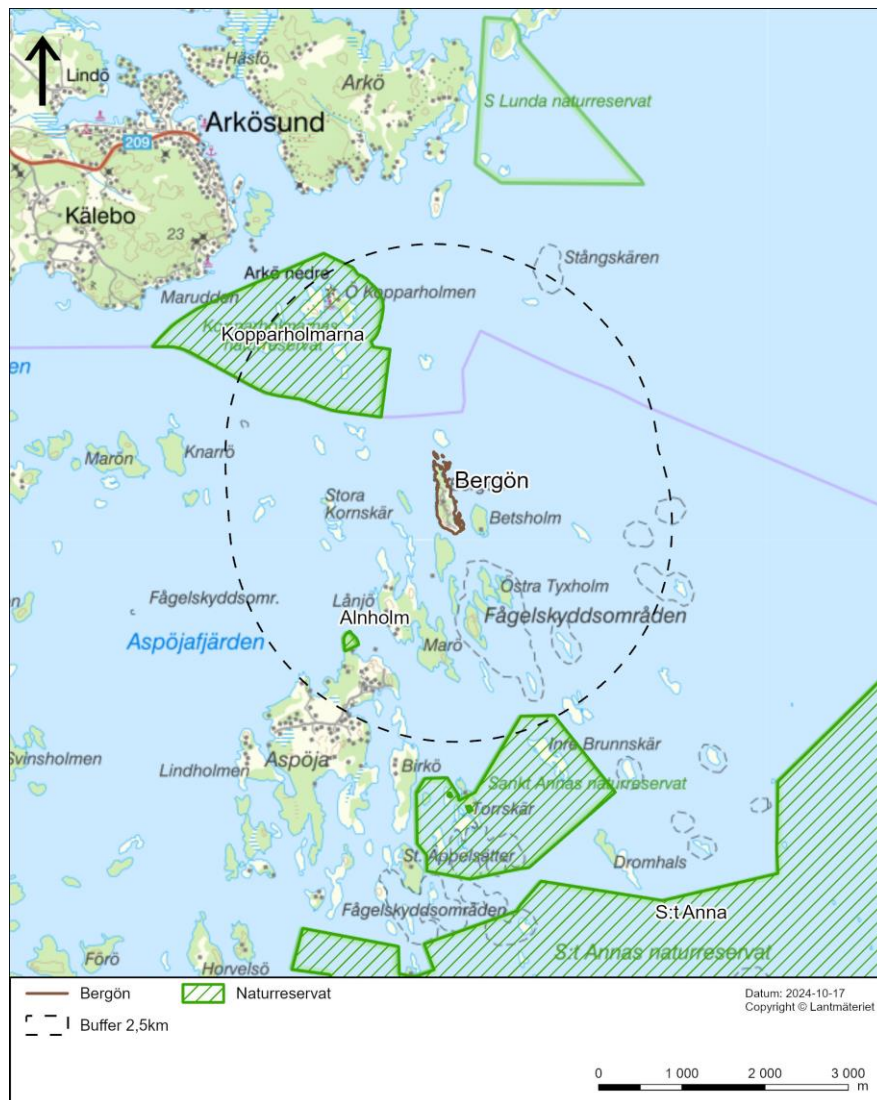
Inom Sankt Anna skärgård finns ett flertal mindre områden och öar som är skyddade som djur- och växtskyddsområden enligt 7 kapitlet 12 § miljöbalken. Bergön ligger inte inom något djur- eller växtskyddsområde. Närmaste fågelskyddsområde är Bockskären, Tyxholmarna, NVR-id 2011133, cirka 300 meter från Bergön, se Figur 8-15. Området har tillträdesförbud den 1/2 – 15/8 då det är förbjudet att beträda mark eller i vattenområde komma närmare strand än 100 meter. Syftet med skyddet är att upprätthålla och stärka goda häckningsmöjligheter för rovfåglar och kustfåglar i Östergötlands skärgård samt att bidra till att en gynnsam bevarandestatus uppnås för utpekade arter enligt EU:s fågeldirektiv. Genom tillträdesförbudet ska mänsklig störning minskas under häckningstid.

Figur 8-15. Karta över Natura 2000-områden samt djur- och växtskyddsområden.

Naturresevat

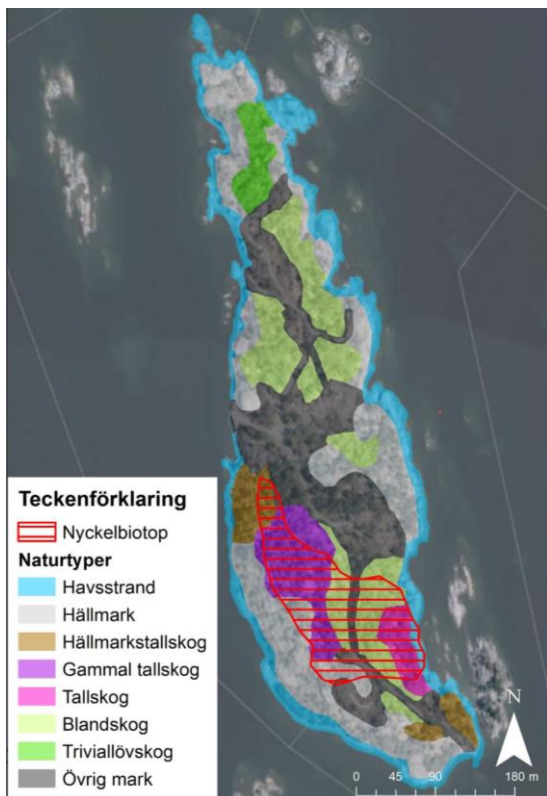
Bergön omfattas inte av något naturresevat. Inom 2,5 kilometer från det aktuella planområdet finns tre naturresevat Kopparholmarna, Alnholm och Sankt Anna, se Figur 8-16.

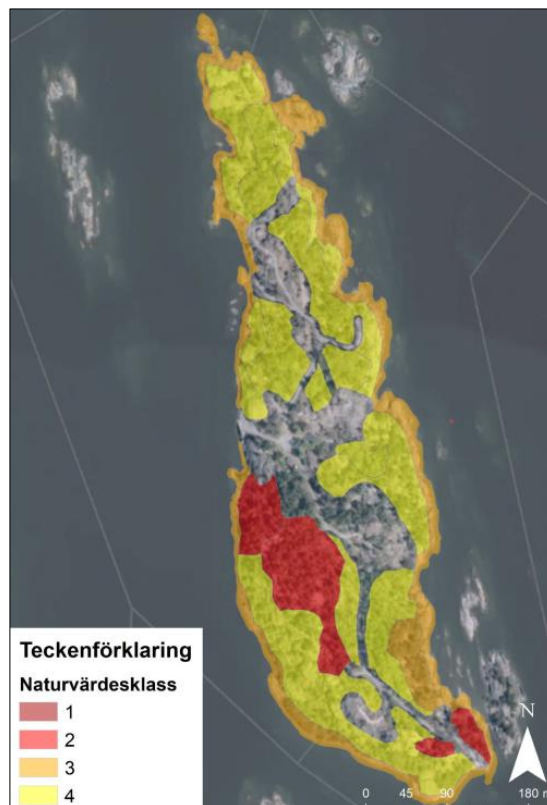
Figur 8-16 Karta över närliggande naturresevat.

Naturvärdesinventering

2018 genomfördes en naturvärdesinventering på Bergön i syfte att identifiera naturvärdesobjekt och naturvårdsarter samt identifiera områden som är av betydelse för biologisk mångfald (Naturföretaget, 2018). Inventeringen har utförts enligt svensk standard SS 199000:2014 med detaljeringsgrad Medel med tillägget Naturvärdesklass 4. Under inventeringen identifierades olika naturtyper, se Figur 8-17. Naturtyperna låg sedan till grund för naturvärdesklassningen. Ungefär tre av öns 14 hektar utgörs av anlagd mark i form av vägar och militära anläggningar och har därför ingen naturvärdesklassning. Identifierade naturvärdesklasser framgår av Figur 8-18.

Figur 8-17 Naturtyper identifierade vid naturvärdesinventeringen 2018.

Figur 8-18. Naturvärdesklassade områden i naturvärdesinventeringen 2018.

Inventeringen identifierade inga områden av klass 1, Högsta naturvärde (mörkröd). Områden med klass 2 - Högst naturvärde (röd) utgörs av äldre tallskog och hållmarkstallskog med bland annat talticka och blåmossa, se Figur 8-19. Områden med klass 3 - Påtagligt naturvärde (orange) utgörs av Bergöns strandsträckor med berg- och stenmiljöer, se Figur 8-20. Områdena har ett påtagligt biotopvärde med naturlighet och låg påverkan av mänsklig aktivitet, även ett område med tallskog i den sydöstra delen är klass 3. Resterande stora delar av ön bedöms till klass 4 - Visst naturvärde (gul) och avser blandskog, trivallövskog och hållmarker.

Figur 8-19. Hållmarkstallskog – klass 2 högt naturvärde. Foto Naturföretaget.

Av inventeringen framgår att skogsmiljöerna främst utgörs av tall- och blandskog där de huvudsakliga värdena är knutna till tall. Vanligt förekommande är gamla martallar med krokiga stammar och grenar som ofta når en ålder på över 200 år eller mer. Dessa är särskilt vanliga i ett bestånd i söder där det även finns naturskogsartade karaktärer som olikåldrighet på träden samt förekomst av kvalitativ död ved. Den rödlistade taltickan är utbredd i området vilket tyder på god kontinuitet av gamla tallar. Förekomst av blåmossa, som på några ställen bildar stora kuddar, tyder på att den har fått växa i stabila miljöer med gynnsamma förhållanden under lång tid. Tallskogsområdet på södra halvan av ön är, med en del angränsande lövskog, utpekade som en nyckelbiotop avgränsad av Skogsstyrelsen.

Förutom tallvärden finns förekomst av äldre lövträd bestående av björk, ek och sälg. Utspritt över ön finns även död lövved, särskilt i norr av framför allt björk och rönn. I norr finns även några mindre kärr. Inga observationer av skyddade eller fridlysta arter gjordes under inventeringen 2018.

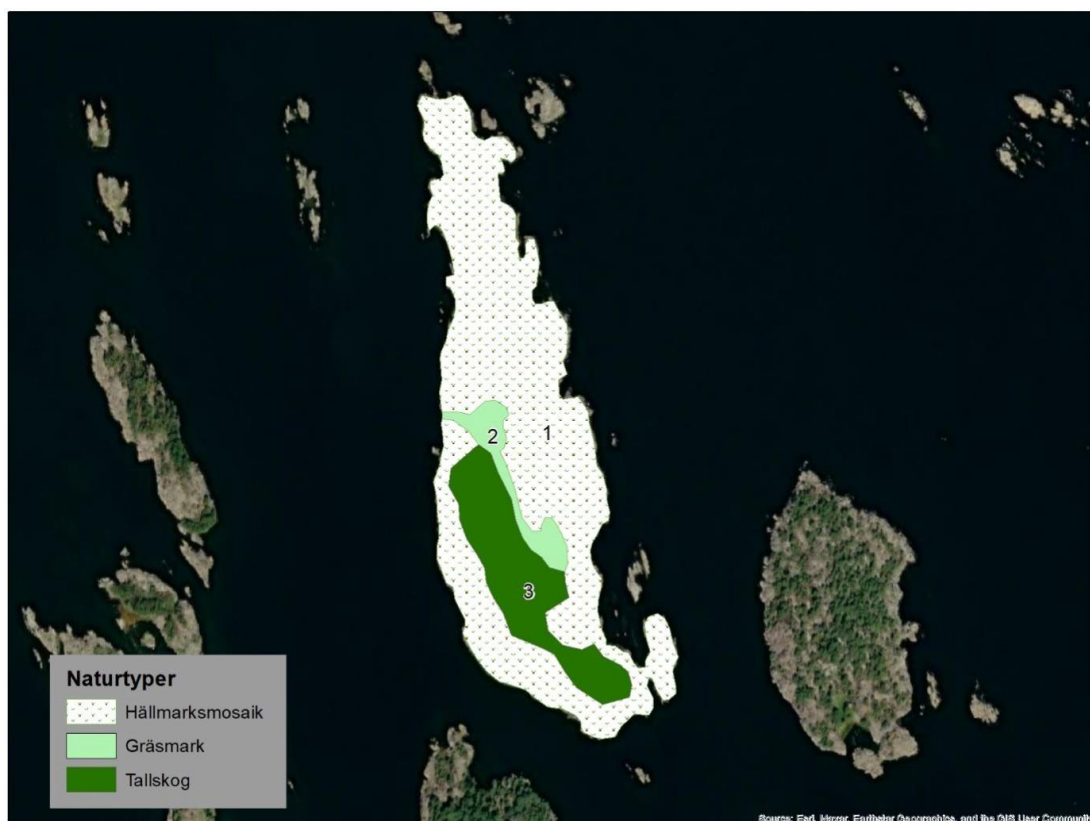
Figur 8-20. Stora delar av strandsträckorna utgörs av klipphöllar – klass 3 påtagligt naturvärde. Foto Naturföretaget.

Fåglar

Ett utdrag från ArtDatabanken gjordes i oktober 2023 gällande rödlistade arter samt ett utdrag från Sveriges Lantbruksuniversitet/Artdatabanken gällande skyddsklassade arter. Utdragen visade inte på häckning av rödlistade eller skyddsklassade arter på eller omkring Bergön.

En fågelinventering har utförts vid två fältbesök i april och maj 2024 i syfte att fånga upp så mycket som möjligt av häckfågelfaunan på ön (Fennicus Natur AB, 2024). Samtliga fågelarter som observerades (låten och visuella observationer) noterades tillsammans med eventuella indikationer på häckning. Inom ramen för inventeringen har även uppgifter om fågelobservationer från perioden 2014 – 2024 hämtats från Sveriges Lantbruksuniversitet/Artdatabanken. Baserat på detta underlag har sedan en bedömning gjorts avseende hur sannolikt det är att arterna häckar på ön. Bedömningen av hur arterna påverkas av planförslaget grundas i arternas huvudsakliga livsmiljö samt deras födoval och även häckningstid på året. Även arternas populationsstorlek har vägts in.

Resultaten av inventeringen utgår från öns naturtyper, område 1–3, se Figur 8-21. Av Tabell 7.1 framgår antal arter observerade inom varje naturtyp.

Figur 8-21. Naturtyper identifierade under fågelinventeringen.

Tabell 8.1. Antal funna arter inom varje naturtyp

Naturtyp	Antal fågelarter
1 Hällmarker	28
2 Gräsmark	6
3 Tallskog	16

Inventeringen visade att fågelfaunan är att betrakta som typisk för en skärgårdsö i denna storlek men med större täthet av arter som häckar i holkar uppsatta på ön och i stenrösen och skrymslen. Av häckfåglarna som påträffades på Bergön återfinns sex arter på den nationella rödlistan, Drillsnäppa (NT), Grönfink (EN), Gulsparr (NT), Stare (VU), Svartvit flugsnappare (NT) och ärtsångare (NT). Några arter som har större revir, till exempel gröngöling, havsörn och lärkfalk nyttjar ön för födosök men häckar inte på ön.

För att undvika negativ påverkan på öns fågelliv föreslås att anläggningsarbeten ska undvikas under fåglarnas huvudsakliga häckningsperiod (15 april – 1 juli) samt att holkar, i synnerhet större holkar, som blir dåliga ersätts med nya. Det tät buskiga området på öns sydvästra del bör lämnas orört. Detta tas med i förvaltningsplanen för Bergön.

Fladdermöss

En fladdermusinventering har utförts i syfte att undersöka förekomst av fladdermöss under deras kolonitid, och för att bedöma artförekomst samt eventuell påverkan på fladdermusfaunan vid en exploatering av området (Naturföretaget, 2024). Inventeringen genomfördes enligt Naturvårdsverkets standard för artkartering av fladdermöss som är utformad för att identifiera förekomst av samtliga fladdermusarter inom inventeringsområdet (Naturvårdsverket, 2021). Inventeringen ägde rum 1–3 juni 2024. Sex autoboxar placerades ut i lämpliga habitat som bedöms kunna vara av betydelse för fladdermöss så som födosöksområden och viloplatser. Syftet med placeringarna är att fånga ljud från födosökande fladdermöss och eventuella kolonier. En manuell inventering genomfördes med värmekamera för att visuellt lokalisera födosökande fladdermöss eller fladdermöss som flyger in och ut ur en koloni, se Figur 8-22.

Figur 8-22. Placering av autoboxar samt manuell inventeringssträcka vid fladdermusinventeringen (Naturföretaget, 2024).

Under inventeringen registrerades 630 fladdermusljud och ljudanalysen indikerar förekomsten av 6–7 fladdermusarter på Bergön, se Tabell 8.2. Flest ljudinspelningar skedde vid autobox 5 som var placerad vid ett skogskärr centralt på ön, vilket ligger i det södra delen av den nyckelbiotop som finns utpekad, se Figur 8-17. Skogskärret erbjuder en rik mängd föda i form av myggor och gott om skydd. Flera fladdermusregistreringar gjordes även vid autobox 2, framför allt av nordfladdermus som ofta födosöker nära belysning. Fladdermusaktiviteten var, utöver autobox 5 och 2, relativt jämnt fördelad över hela Bergön. Ingen större koloni av fladdermöss hittades under inventeringen. Under dagtid påträffades inga fladdermöss i bergrummen vilket bedöms bero på

att bergrummen är för täta vilket gör det svårt för fladdermössen att enkelt röra sig in och ut. Fladdermusfaunan, både avseende artrikedom och aktivitet, ligger i linje med den som finns i ett typiskt skogslandskap i södra och mellersta Sverige.

Tabell 8.2. Registrerade arter med hjälp av autoboxar 1–3 juni 2024.

Dvärgpipistrell
Mustasch/taigafladdermus
Nordfladdermus
Större brunfladdermus
Trollpipistrell
Vattenfladdermus

Grod- och kräldjur

Som komplettering till naturvärdesinventeringen 2018 har förekomst av grod- och kräldjur bedömts i syfte att utreda Bergöns lämplighet som livsmiljö för dessa organismer (Naturföretaget, 2024). Artuttag har gjorts i Sveriges Lantbruksuniversitet/Artdatabanken. Inga fynd av grod- och kräldjur har noterats på Bergön. Varken under naturvärdesinventeringen 2018 eller fladdermusinventeringen 2024 gjordes några observationer av grod- och kräldjur.

Bergön bedöms ha ett fåtal attraktiva miljöer för groddjur. Miljöerna utgörs av enstaka små kärr som håller vatten under våren och försommaren. Miljöerna är så pass grunda att de med stor sannolikhet torkar ut under sommaren och bedöms därför inte kunna erbjuda fullkomlig larvutveckling för groddjurens avkomma. Områdena beaktas därför inte som potentiella lekmiljöer.

Gällande kräldjur utgör Bergön en plats där de bedöms förekomma då ön hyser gott om öppna berghällar där djuren kan värma upp sig med tillgång till skrevor och skrymslen för skydd.

Nationalpark

Naturvårdsverket har pekat ut områden som är lämpliga kandidater till en framtida status som nationalpark, bland dessa finns ”Sankt Anna i Östergötlands län” (Naturvårdsverket, 2008). Det tänkta området sträcker sig från Missjö i söder till Lammskär i norr och omfattar totalt cirka 10 000 hektar varav cirka 400 hektar land. Den norra gränsen ligger således cirka fyra kilometer söder om Bergön.

8.2.2 Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet skulle innebära att ön inte utvecklas till en besöksnod. Exploateringen på ön kan förväntas ske genom privat bygggrätt på den redan ianspråktagna platsen för de byggnader som idag innehar bygglov. Hänsyn till öns naturvärden beror på fastighetsägarens intresse för naturvård. Naturmiljön på Bergön kommer troligen utvecklas fritt med eventuella mindre naturvårdsåtgärder. I nollalternativet regleras inte de stora naturområdena på Bergön genom planbestämmelsen ´Natur´, med det huvudsakliga syftet att

bevara grönområden och skogsmark, vilket innebär större risker för negativ påverkan än i planförslaget i form av till exempel trädfällning, buskröjning, igenväxning med mera, beroende på hur en framtida fastighetsägare agerar.

Då nollalternativet bedöms medföra liknande användning och skötsel av naturmiljön som i dagsläget bedöms nollalternativet innebära inga eller obetydliga konsekvenser för naturmiljöer på land, med viss osäkerhet i bedömningen baserat på hur en framtida fastighetsägare hanterar naturområdena på ön.

8.2.3 Konsekvenser av planförslaget

Konsekvenserna på närliggande Natura 2000-område bedöms i kapitel 8.7.

Bergön omfattas av HELCOM och ligger inom MPA-området Sankt Anna-Missjö. Syftet med planförslaget är att utveckla Bergön till en knutpunkt för rekreation, friluftsliv och turism. Genom att Bergön blir mer tillgängligt kan trycket på närliggande områden med känsliga naturvärden avlastas och besökare kan kanaliseras till mindre känsliga områden. Planförslaget bedöms inte försvåra uppnåendet av målen i HELCOM-områdets samverkansplan och bedöms därför förenligt med HELCOM MPA:s syften.

De landområden som avses att exploateras på Bergön är i huvudsak områden som sedan tidigare är exploaterade genom de militära anläggningar och vägstrukturer som funnits/finns på ön, varför direkt bortfall av naturvärdesklassade områden minimeras och strandzonerna lämnas fria. På några platser sker mindre intrång i klass 4-områden (visst naturvärde), delar av dessa ytor är sedan tidigare ianspråktagna genom vägdragningar och utfyllnader kopplat till den militära verksamheten. Påverkan på nyckelbiotopen bedöms som liten och för de fall träd behöver tas ner bedöms påverkan bli måttlig. De högre naturvärdena i form av äldre hållmarkstallskog påverkas inte då de inte kommer exploateras. De begränsade områdena som kan komma att påverkas inom nyckelbiotopen har i naturvärdesinventeringen bedömts till klass 4 - visst naturvärde.

I planförslaget regleras större områden med användningen 'Natur' med det huvudsakliga syftet att bevara grönområden och skogsmark. Tomtmark under och runt byggnader regleras på ett sådant sätt att den ska lämnas som naturmark och får inte exploateras, staket eller annan markering av tomtgränser får inte uppföras. Genom denna reglering i planförslaget bedöms naturmiljön inom områdena utvecklas på liknande sätt som i dagsläget.

Ökat antal besökare medför risk för slitage och störningar på omgivande natur, både på Bergön och till viss del på närliggande områden. Genom anläggningar för service och friluftsliv samt information (centrumfunktioner) kan de negativa konsekvenserna minskas. För att styra besökare till utvalda stråk och platser möjliggör planen att stigar anläggs i naturmark, vilket begränsar och minskar risken för slitage i övrig terräng, se illustrationsplan i bilaga 1 till detaljplanen. Styrning av besöksströmmar kan ske genom aktiv information. Även information om känslig natur i omgivande områden och vilka områden som är skyddade leder till att besökare får bättre möjligheter att agera på ett korrekt sätt till förmån för mindre störning och slitage på känslig natur.

En exploatering av Bergön innebär viss påverkan på öns fågelliv. Bebyggelse kommer främst lokaliseras till ytor som redan är ianspråktagna eller är påverkade av mänsklig aktivitet för att minska ingreppet på öns naturmiljö. Fågelarter som trivs i människors närhet skulle troligen gynnas av

exploateringen medan arter som är beroende av täta buskage och lövskog kan komma att påverkas negativt. Eftersom exploatering främst sker inom områden som redan idag är påverkade och områden som planläggs som 'Natur' inte kommer exploateras bedöms de eventuella negativa konsekvenserna bli begränsade. Förekomsten av arter på ön är arter som nationellt sett har stora och stabila populationer. De arter som påträffades vid inventeringen 2024 bedöms därför inte påverkas negativt.

Rödlistade arter som tidigare påträffats på eller i närheten av Bergön (enligt uttag från Sveriges Lantbruksuniversitet/Artdatabanken) så som ejder, skräntärna och svärta skulle kunna påverkas tillfälligt av störningar. De är inte häckande på Bergön i nuläget, troligtvis eftersom det saknas lämpliga häckningsplatser och de redan i nuläget till viss del kan störas av människor som rör sig på och omkring Bergön. Därför bedöms inte planförslaget påverka dessa arters häckning i framtiden.

Som skyddsåtgärd för att undvika negativ påverkan på Bergöns fågelliv ska röjning ske utanför häckningsperioden vilket föreskrivs i förvaltningsplanen.

Bergön hyser en fladdermusfauna, både avseende artrikedom och aktivitet, som ligger i linje med ett typiskt skogslandskap i södra och mellersta Sverige. Flest ljudinspelningar gjorde vid autobox 5 invid skogskärret. Ett stort antal ljudinspelningar bör tolkas som hög fladdermusaktivitet, snarare än ett stort antal fladdermöss. Området för skogskärret är en nyckelbiotop och planlagt som naturmark varvid ingen exploatering kommer att ske här. För att undvika risk för negativ påverkan på fladdermöss kommer bunkrar och bergrum inventeras innan eventuell ombyggnad sker. Ljuskällor kan påverka fladdermöss rörelsemönster negativt och orsaka störning eller barriäreffekter. Den utomhusbelysning som kommer finnas på ön kommer att vara sparsam vilket är gynnsamt för fladdermusfaunan.

För att ytterligare minska negativ påverkan på fladdermöss kommer information om fladdermöss finns tillgänglig på Bergön. Utifrån ovan bedöms påverkan på fladdermusfaunan bli obetydlig.

Bergön hyser inga lämpliga lekmiljöer för groddjur däremot lämpliga habitat för kräldjur så som ödlor och ormar. Inga fynd av vare sig grod- och kräldjur under naturvärdesinventeringen eller fladdermusinventeringen har noterats. Detta utesluter inte att arterna kan finnas på ön då det kan förekomma mindre populationer på Bergön eller närliggande öar. Avsaknaden av fynd indikerar att det sannolikt inte rör sig om några stora populationer. Lämpliga habitat för kräldjur kommer inte att exploateras för bebyggelse. Anläggandet av badbryggor på öns östra sida bedöms kunna medföra viss störning då dessa kan placeras på öppna berghällar. Störningen bedöms bli begränsad i och med bryggornas storlek samt att ön hyser gott om öppna berghällar. Utifrån det bedöms genomförandet av detaljplanen inte medföra negativ påverkan på grod- och kräldjur.

I ett längre tidsperspektiv kan klimatförändringar som leder till ett varmare klimat innebära ett högre besöksstryck genom ökad turism i Sverige och skärgården med ett ökat slitage och störningar som följd. Vikten av att styra/kanalisera besökare till vissa platser i skärgården får då större betydelse för att minska slitage och störningar i de känsligaste naturmiljöerna i Sankt Anna skärgård. Om Bergön utvecklas till den besöksnod som planeras kan det på längre sikt bidra till ett minskat slitage och störning på mer känsliga områden än Bergön i jämförelse med nollalternativet.

Sammanfattningsvis genom att planförslaget utformats för att minska exploatering av naturmiljöer som i dagsläget inte är påverkade av mänsklig aktivitet eller ianspråktaga, minskar risk för påverkan på naturvärdena. Genomförda inventeringar visar att Bergön inte hyser sådana värden som riskerar påverkas negativt av planförslaget. De naturvärden som förekommer är i begränsad omfattning samt begränsade till områden som inte exploateras. Planförslaget bedöms inte strida mot förbuden i 4 a § Artskyddsförordningen. Områdets kontinuerliga ekologiska funktion för fladdermöss och fåglar kommer i huvudsak att vara oförändrad. Utifrån detta bedöms planförslaget medföra inga eller obetydliga konsekvenser för naturmiljöerna på land.

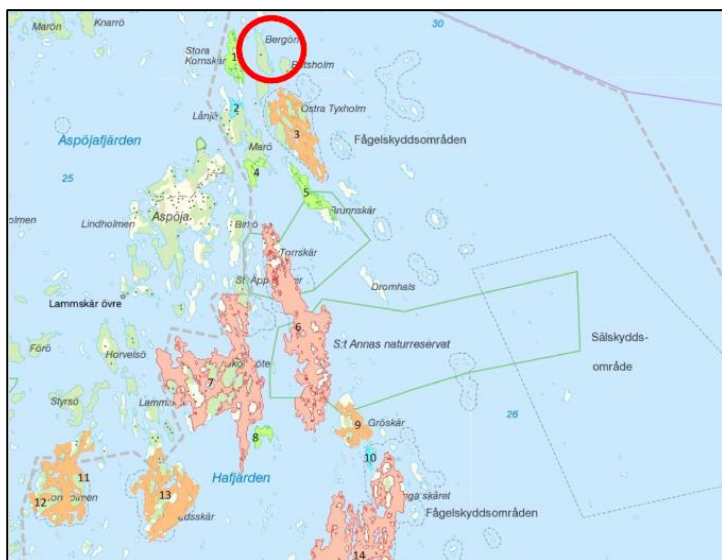
8.3 Vattenmiljö

Detaljplaneförslagets konsekvenser för vattenmiljö beskrivs i detta kapitel. Konsekvenser avseende miljö kvalitetsnormer för vatten samt riksintressen bedöms i kapitel 8.5 respektive 8.6.

8.3.1 Nuläge och förutsättningar

Bergön sträcker sig i nord-sydlig riktning där den västra sidan snabbt blir djup och växligheten närmast land består mestadels av fintrådiga grön-, brun- och rödalger. Den östra sidan av ön är flackare ned mot vattnet och består av flera grundområden med utbredda ängar av habitatbyggande makrofyter. Botten domineras av sand men även grus, sten och block är vanlig förekommande. Inventeringar med olika syften har genomförts i vattenområdena runt Bergön år 2014, 2019 och 2020.

År 2014 utfördes en geografiskt omfattande inventering (Litoral is naturvårdskonsult, Zostera, 2014) i syfte att ta fram en marin naturvärdeskarta över Sankt Anna Missjö BSPA-område. Naturvärdesklass 1-4 förekommer, se bildtext i Figur 8-23. Vattenområdet angränsande till Bergön erhöi ingen klassning vid denna inventering.

Figur 8-23. Marina naturvärden inventerade år 2014. Bergön inringad i rött. Röd (klass 1) - nationellt värde för naturvärden, orange (klass 2) - regionalt värde, grönt (klass 3) - kommunalt värde, blått (klass 4) lokalt värde.

År 2019 utfördes en bottenundersökning i läget för den tänkta bryggplatsen på nordvästra sidan, se Figur 8-24 (Coast4us, Länsstyrelsen Östergötland, 2019). Botten filmades i nio punkter, artrikedomen bedömdes som måttlig och vegetationen var starkt påverkad av övergödning med riklig påväxt av grönslick. Det marina naturvärdet bedömdes som måttligt eller lågt.

Figur 8-24. Plats för bottenundersökning vid tänkt bryggområde år 2019, blå markering.

År 2020 utfördes en inventering av marina naturvärden inom tre delområden längs Östergötlands kust, ytor kring Arkösund, Bergön och vid Ekön. Syftet var att identifiera, avgränsa och bedöma grunda marina naturvärden med målsättning att peka ut områdenas värdefullaste laguner, grunda vikar, ålgräsängar och övriga områden med kärlväxter, kransalger och stora brunalger. Punktdata samlades in i totalt 680 punkter. Nedan visas klassade naturvärdesobjekt i delområdena Arkösund och Bergön, Bergön nere till vänster i kartan, Figur 8-25.

Figur 8-25. Utpekade marina naturvärdesobjekt inom delområdena vid Arkösund och Bergön (Litoral naturvårdskonsult, 2020). Naturvärdesobjekt 19 och 20 öster om Bergön är naturvärdesklass 4 – Lokalt värde. Det mörkblåa området är inventeringsområdet.

Marina naturvärdesobjekt på östra sidan av Bergön har bedömts till naturvärdesklass 4 - lokalt värde, område 19 och 20 i Figur 8-25 ovan.

Område 19 är ett 3,7 hektar stort sammanhängande grundområde med utbredda ängar av habitatbyggande makrofyter. Botten domineras av sand, men även grus och sten är vanligt. Karaktärsarter är borstnate och ålgräs, men även fastsittande blåstång och hårsärv är vanliga. Värde stärks av den låga graden av fysisk påverkan vilket återspeglas i förekomst av flera störningskänsliga arter. Nedan till vänster visas inventerade punkter öster om Bergön och till höger visas punkter med förekomst av Ålgräs.

Figur 8-26. Karta som visar alla inventerade punkter öster om Bergön (Litoraliskonsult, 2020).

Figur 8-27. Karta som visar inventerade punkter med förekomst av Ålgräs (Litoraliskonsult, 2020).

Område 20 är ett 2,0 hektar stort sammanhängande grundområde också med utbredda ängar av habitatbyggande makrofyter. Botten domineras av sand men även häll, sten och grus. Karaktärsarter är löslevande blåstång och borstnate, men även ålnate och nating är vanliga. Naturvärdet stärks av ovanligt stor exponeringsvariation och hyser många olika typer av livsmiljöer, värdet stärks även av den låga graden av fysisk påverkan vilket återspeglas i förekomst av flera störningskänsliga arter.

År 2020 utfördes en yngelinventering (Naturvatten i Roslagen AB, 2020) som syftade till att identifiera viktiga reproduktionsmiljöer för varmvattengynnade arter som abborre, gädda, gös och karpfisk. Den omfattade 44 lokaler varav en lokal var en vik på sydöstra Bergön, se Figur 8-28. Den bedömdes mot bakgrund av sitt exponerade läge i ytterskärsgården och dåligt fångstresultat till klass 5 (lägst klass), ingen eller mycket liten betydelse som lek- och uppväxtområde för särskilt varmvattengynnade arter.

Figur 8-28. Lokal för yngelinventering utanför Bergön år 2020.

8.3.2 Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet innebär att de bryggor och andra anläggningar i vattenmiljön i enlighet med planförslaget inte kommer till stånd. Det finns en strandskyddsdispens gällande en brygganläggning om 72 kvadratmeter på platsen för den nuvarande flytbryggan i det nordvästra läget. Om detaljplanen inte genomförs är det möjligt att utvidga den nuvarande brygganläggningen i enlighet med strandskyddsdispensen. Brygganläggningen kommer troligtvis nyttjas på liknande sätt som i dagsläget. Utifrån det bedöms nollalternativet innebära inga eller obetydliga negativa konsekvenser för vattenmiljöerna kring Bergön. En viss osäkerhet i bedömningen ligger i hur den eventuella brygganläggningen kommer att utformas.

8.3.3 Konsekvenser av planförslaget

Genomförda inventeringar visar att vattenmiljöernas naturvärden runt Bergön är begränsade. Västra sidan har lägre naturvärden än den östra.

På den östra sidan är vattnet grundare med sammanhängande utbredda ängar av habitatbyggande makrofiter, naturvärde klass 4 (lokalt värde). Här bedöms ett visst ökat slitage och störning i de grunda vattenområdena med anledning av fler besökande på ön. Inga båtbyggor kommer dock att anläggas på den östra sidan vilket minskar risk för påverkan på bottnarna genom mindre båttrafik nära land.

Genom aktiv information till besökande om bottnarnas känslighet och att det avråds från att använda båtmotorer nära land, särskilt på den östra sidan, kan påverkan minskas på störningskänsliga arter genom färre ankrings- och propellerskador, grumling och liknande. I förvaltningsplanen för Bergön anges vad besökare ska informeras om.

Att iordningställa de två särskilda platserna för bad och bastu på östra Bergön bidrar till att styra och kanalisera badande till dessa lägen. Detta medför att slitage i större utsträckning begränsas till dessa platser och därmed minskar på andra platser. Den norra badbryggan är belägen mellan de två klass 4 marina naturvärdesobjekt som identifierats i inventeringen 2020. Den södra badbryggan är belägen i det södra klass 4 marina naturvärdesobjektet. Lägena för badbryggorna har studerats på plats och valts där det är förhållandevis djupt vilket gynnar både de badande och minskar risk för bottenslitage. Vid lägena för badbryggorna visade inventeringen år 2020 inte på någon förekomst av Ålgräs, Figur 8-26 och Figur 8-27 visar var Ålgräs påträffats. Badbryggorna kan medföra lokal påverkan på bottenväxligheten där bryggorna anläggs. Förlusten av habitat bedöms dock som mycket liten sett till den totala ytan av liknande habitat i området.

På den västra sidan Bergön vid de föreslagna brygglägena för båtar finns ingen känslig vattenvegetation då djupet i anslutning till land snabbt ökar till mer än sex meter. Djupet är för stort för att hysa någon ekologiskt viktig vegetation som exempelvis blåstång eller ålgräs, och vidare ligger området öppet och exponerat. Då bryggor och vågbrytare föreslås som flytbryggor minskar intrånget i vattenmiljön ytterligare.

Risk för ökad negativ påverkan på vattenmiljöer och botten på grund av ökat antal båtresor till och från Bergön bedöms inte föreligga. Dessa båtresor kommer huvudsakligen att ske på djupare vatten, mestadels i farleder så som till/från Arkösund och till/från Aspöja/Tyrislöt direkt till båtbyggorna på den västra sidan.

Med ett ökat besöksstryck och mer båttrafik finns en ökad risk för föroreningar från motortrafik och risk för bränslespill. Riskerna bedöms dock som mycket små då ingen båtmack med bränslehantering planeras på ön, hantering av bränsle med risk för spill kommer därav att vara mycket begränsad och lokal.

Rening och omhändertagande av dagvatten och avloppsvatten kommer att ske lokalt genom tre bioreningsverk. Utöver det tillkommer ett utsläpp av rejektivatten med förhöjd salthalt från avsaltningsanläggningen. Utsläppen till recipient blir begränsade och bedöms inte medföra någon påverkan av betydelse på vattenmiljön, se även avsnitt 8.5, miljökvalitetsnormer.

Sammanfattningsvis bedöms genomförandet av planförslaget medföra inga eller obetydliga negativa konsekvenser för vattenmiljön då den exploatering som sker i vatten är lokaliserad till områden med få och begränsade naturvärden.

8.4 Rekreation och friluftsliv

Detta kapitel redogör för detaljplaneförslagets konsekvenser för rekreation och friluftsliv. Konsekvenserna för områden av riksintresse samt strandskydd redogörs för i kapitel 8.6 respektive 8.8 nedan.

8.4.1 Nuläge och förutsättningar

Bergön är belägen i Sankt Anna yttre skärgård som erbjuder en bredd av rekreationsmöjligheter för många intressegrupper. Översiktsplanen anger att Sankt Anna skärgård är ett av de främsta besöksmålen i Söderköpings kommun. Hela planområdet omfattas av strandskydd enligt 7 kapitlet 13–18 §§ miljöbalken, se kapitel 8.8. Bergön ingår även i Riksintresse Östergötlands skärgård (FE 07), Riksintresse Kustområdena och skärgårdarna i Småland samt Östergötland från Oskarshamn till Arkösund, se kapitel 8.6.

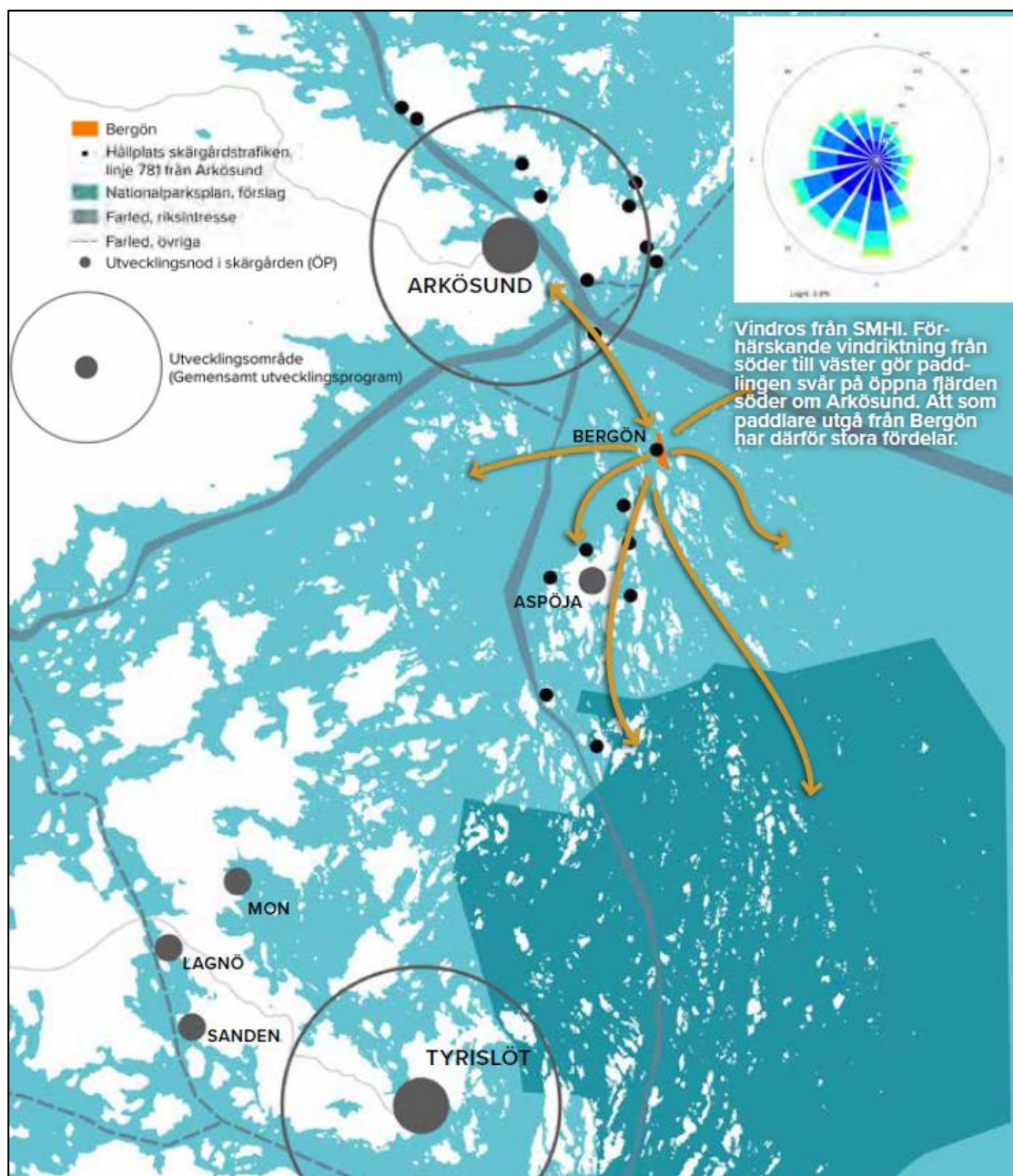
Rekreationsvärdena består framför allt av skärgårdens vackra miljöer som uppmuntrar till upptäcktsfärder via vattnet. Den finskurna skärgården beskrivs som ett av Sveriges bästa områden för kajakpaddling då området är ostört och lugnt. Det finns goda landstigningsmöjligheter för båt och för paddlare finns skyddade grunda vikar där det är enkelt att ta upp kanot/kajak på land.

De stigar och anlagda vägar som finns kvar på Bergön gör att det går bra att nå utkikspunkter och militäranläggningar. Det finns områden på ön som används som tältplatser för övernattnings, några platser är iordningställda som rastplats med bänkar. För militärhistoriskt intresserade har det på senare år anordnats guidade turer i öppnade kvarvarande bunkrar och det finns möjlighet att bo över på ön i de gamla militärbarackerna.

Förutom möjligheten till ett aktivt friluftsliv erbjuder Bergön möjlighet att uppleva vad som i ekosystemtjänstanalyser brukar kallas för sinnliga och andliga upplevelser så som tystnad och stillhet. Besökare kan övernatta på Bergön på ett sätt som gör det går att komma nära naturen och uppleva rofylldhet och avskildhet där man även kan uppleva mörker och se stjärnhimlen.

Det är lätt att komma med egen båt eller kollektivtrafik (anropstrafik) då det finns både en hamn med kaj för djupgående båtar och naturhamnar. Naturhamnen på den sydöstra sidan av ön används ibland av seglare. Längst i

söder finns en yta som är lätt att ta upp kajaker på som är särskilt populär för kajakpaddlare vid rätt väderförhållanden.

Figur 8-29. Karta från planeringsbeskedet som visar Bergöns placering i skärgården och dess koppling till omgivande farleder, utvecklingsnoder, utvecklingsområden, hållplatser för skärgårdstrafiken och förslaget på blivande nationalpark. Kartan är framtagen av Radar arkitekter.

I planförslaget är bebyggelsen planerad i delområden längs ett centralt stråk som utgår från bryggområdet på den västra sidan. Områdena planläggs för att ge olika karaktär och utformning beroende på omkringliggande miljö och läget på ön. Större delen av kvartermarken planläggs för tillfällig vistelse.

Exploateringsgraden är reglerad så att bebyggelsen utgör mindre enheter. Uteplatsernas storlek regleras, vid såväl tillfällig vistelse som vid bostäder får terrasser utanför takutsprång vara maximalt 10 kvadratmeter. Utöver detta ska uteplatserna vara indragna innanför fasadliv, det vill säga rymmas under takutsprång.

Mellan byggrätter för uthyrningsbostäder, bostäder och strandlinjen regleras marken som allmän platsmark – Natur. Planbestämmelserna reglerar att tomtmark ska lämnas som natur och får inte exploateras, med undantag för trappor och räcken.

Belysning utomhus föreslås användas sparsamt och där belysning krävs ska den i möjligaste mån vara riktad mot marken.

Centrumfunktioner som planläggs möjliggör besökscentrum, turistinformation, service, restaurang, café, småskalig handel, mötes- eller konferenslokaler samt utställningslokaler. Den tidigare huvudbunkern planläggs för centrumändamål för möjliggörande av funktioner som utställnings- eller möteslokaler eller information för besöksnäring. Några mindre bunkrar planläggs för centrumändamål under mark med mindre byggrätter vid entréerna för att kunna anordna ingångar och trappor.

På öns östra delar planläggs två ytor för bastubyggnader och i anslutning till dessa mindre vattenområden för badbryggor. På öns västra sida planläggs mindre ytor kvartersmark för att möjliggöra plattformar för camping i form av så kallade glampingtält.

På vissa platser där det tidigare funnits skyttevärn planläggs för små övernattningsstugor, kallade utkiksvärn, i syfte att möjliggöra naturnära avskild övernattnings.

Gångstråk regleras med egenskapsbestämmelse inom naturmark och får ej beläggas med hårdgjord yta, och enklare stigar och spänger kan även anläggas inom naturmark.

Planläggning av vattenområden för bland annat båtbyggnader sker på den västra sidan.

8.4.2 Konsekvenser av nollalternativet

Om detaljplanen inte genomförs kan fastighetsägare komma att pröva en ökad byggrätt på den ianspråktaga ytan där byggnaderna idag innehar bygglov. Nollalternativet kan då medföra en ökad känsla av privatisering, men allmänhetens tillgång genom strandskydd gäller fortsatt. Nollalternativet kommer fortsatt att innebära att till exempel kajakpaddlare och militärhistoriskt intresserade besöker ön.

I jämförelse med planförslaget uteblir alla anläggningar och boenden på ön som förbättrar förutsättningarna för friluftsliv och turism. Även en förbättrad tillgänglighet till ön i form av fler båtplatser och mer tillgänglighetsanpassade vägar och stigar på ön uteblir. Underhåll av skog och mark på ön kommer sannolikt inte att öka.

Då det i framtidsprognoser för skärgården antas bli ett ökat tryck från besöksnäring och turism att nyttja och besöka skärgården, behöver det finnas faciliteter och service för dessa ändamål. Nollalternativet innebär att Bergön inte kommer utvecklas till en knutpunkt och besöksmål för friluftsliv och turism, vilket medför att tillgängligheten av skärgården i det aktuella området inte utvecklas.

Nollalternativet innebär även minskad möjlighet att styra besöksströmmar i denna del av skärgården. Nollalternativet bedöms därför på sikt kunna medföra negativa konsekvenser för rekreation och friluftsliv.

8.4.3 Konsekvenser av planförslaget

Planförslaget innebär att Bergön tillgängliggörs och utvecklas till en ny och utvecklad knutpunkt för rekreation, friluftsliv och turism i Sankt Anna yttre skärgård. Exploateringen bidrar till att denna del av skärgården med höga värden för friluftsliv och turism blir mera tillgänglig.

Positiva konsekvenser erhålls både ur ett upplevelseperspektiv och ur ett tillgänglighetsperspektiv med naturanpassade bebyggelsemiljöer med småskaliga hus som harmonierar med omgivningen på ön. Marken är planlagd för att inte upplevas privatiserad och kvartersmarken är till större delen planlagd för tillfällig vistelse.

Planläggning av centrumfunktionerna på de centrala delarna av ön bidrar till ökad service för turismen. Såsom turistinformation, restaurang/café, mötes- eller konferenslokaler, utställningslokaler med mera. Med ett ökat besöksstryck på Bergön med omgivningar blir information även viktig i syfte att kanalisera besökare och medvetandegöra var man bör och inte bör röra sig. Det minskar risk för påverkan i form av ökat slitage och störningar vilket även är negativt för upplevelsevärdena.

Genom planläggning av bryggområdena för småbåtar på västra sidan ökar tillgängligheten för besökare till Bergön och den yttre skärgården.

Bevarandet av naturvärden på ön och i dess omgivningar är av stor betydelse för upplevelsevärdena. I och med att Bergön i största utsträckning planläggs som naturmark och därmed med få ett ökat skydd jämfört med nuläget och nollalternativet så erhålls positiva konsekvenser, mycket små delar av planområdet tar orörd mark i anspråk, se Figur 8-4.

Genom nyttjande av de mindre vägarna och även stigar kanaliseras besökare till vissa områden vilket bidrar till ett minskat slitage på övriga ytor och det ökar även tillgängligheten till platser på ön som är av stort värde för besökare.

Ur ett militärhistoriskt perspektiv bidrar även planläggning av bunkrarna på ön till positiva upplevelsevärden, där huvudbunkern kan nyttjas för kulturella funktioner som utställnings- eller möteslokaler eller information knutet till besöksnäringen. Och de mindre bunkrarna som planläggs för centrumändamål under mark för att kunna erbjuda ett upplevelsevärde i sig.

Positiva konsekvenser för upplevelsevärdena erhålls genom att tillgängliggöra öns östra delar med möjlighet till utblickar över hav och yttre skärgård. Planläggning av de två platserna för bastubyggnader med tillhörande badbryggor bidrar här till höga värden. Naturnära övernattningsmöjligheter genom glampingplatserna på sydvästra ön likaså.

De enklare övernattningsstugorna som kallas för utkiksvärn ger besökare möjlighet att komma nära naturen och uppleva lugnet, tystnaden och stjärnhimlen året om. På detta sätt möjliggörs naturnära avskild övernattnings i enkel form samtidigt som de redan påverkade ytorna återbrukas för ett nytt ändamål. Den generellt sparsamma belysningen på ön bidrar till upplevelser av mörker och stjärnhimlen vilket stärker sinnliga upplevelsevärden.

Utöver de ovan beskrivna övernattningsmöjligheterna kommer det även fortsatt vara möjligt att tält fritt på ön. För att styra besökare och minska slitage planeras att uppföra mindre anläggningar som fungerar som komplement till naturmarkens användning, så som exempelvis vindskydd, bänkar eller plattformar för tältning avsedd för allmänheten.

Figur 8-30. Inspirationsbild på Ralph Erskines fritidshus på Lovön. Det har ingen traditionell tomt utan uteplats är indragen i byggnadsvolymen. Huset har en tydlig riktning. Foto: Olle Norling.

Kumulativa effekter kan uppstå genom att besökare som lockas till Bergön även besöker omkringliggande områden med risk för slitage och störningar på dessa. De ökade besöksströmmarna som förutspås beror främst på ökad efterfrågan av besöksmål i skärgården och här fyller Bergön en funktion genom att kanalisera och styra besöksströmmar hit, i stället för till andra platser. Härav bedöms negativa kumulativa effekter på turism och friluftsliv som liten.

En utveckling av Bergön stärker skärgården i stort och eftersom besökare i stor utsträckning kommer via Arkösund så stärks till viss del även denna ort som besöksmål och skärgårdsnod. Detta ligger i linje med intentionerna i Norrköpings kommuns översiktsplan.

Sammanfattningsvis innebär planförslaget positiva konsekvenser för turism, friluftsliv och rekreation. Att Bergön utvecklas till en besöksnod med möjlighet till service och upplevelser tillgängliggör Sankt Anna skärgård. Genom att bebyggelsen kommer att anpassas till naturen och miljön kommer upplevelsevärden inte gå förlorade. Vid ett genomförande av planförslaget kommer Bergön fortsatt i stor utsträckning vara tillgänglig enligt allemansrätten.

8.5 Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett begrepp som sätter bindande gränser för ett miljötillstånd som ska råda vid eller efter en viss tidpunkt. Miljökvalitetsnormer regleras i 5 kapitlet miljöbalken och vidare i Vattenförvaltningsförordningen SFS 2004:660 samt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter HVMFS 2019:25.

Avsikten med miljö kvalitetsnormerna är att uppnå de svenska miljö kvalitetsmålen och att genomföra EU-direktiv. En miljö kvalitetsnorm anger de förorenings- eller störningsnivåer som miljön, naturen och människor kan utsättas för utan fara eller belastning för olägenheter av betydelse. En åtgärd eller verksamhet får inte medverka till att någon miljö kvalitetsnorm överskrider eller uppnåendet av normen äventyras.

8.5.1 Nuläge och förutsättningar

Bergön ligger geografiskt i den nordvästra delen av vattenförekomsten St Anna skärgårds kustvatten (ID WA72175993) vilken omfattas av miljö kvalitetsnormer för vatten, se Figur 8-31. Kvalitetskraven är God ekologisk status 2039 och God kemisk ytvattenstatus. I dagsläget är den ekologiska statusen måttlig och den kemiska statusen bedöms som Ej god.

Den ekologiska statusen är måttlig på grund av påverkan från omgivande vatten och uppnår ej god status avseende kvalitetsfaktorn näringsämnen och/eller biologiska kvalitetsfaktorer kopplat till övergödning.

Vattenförekomsten är beroende av statusförbättringar i omgivande kustvattenförekomster och Sveriges kustvatten är vidare beroende av att internationella överenskommelser om minskad näringsbelastning. Vattenförekomsten har därför undantag med tidsfrist till år 2039 (VISS, 2024).

Den kemiska statusen är klassad som Ej god då vissa prioriterade ämnen ej uppnår god status, dessa ämnen utgör ett miljöproblem i samtliga kustvattenområden i Sverige. De prioriterade ämnena avser kvicksilver och polybromerade difenyletrar som överskrider gränsvärdena. Mätningar i sediment har även visat att halter av tributyltenn i sediment är förhöjd i flera områden längs östersjökusten.

I syfte att redogöra för eventuella utsläpp som kan påverka den aktuella vattenförekomsten beskrivs olika aspekter och förutsättningar här nedan.

Rening och omhändertagande av avloppsvatten och dagvatten kommer att ske lokalt inom planområdet genom bioreningsverk se Figur 2-1. Bioreningsverk är småskaliga avloppsreningsanläggningar med biologisk behandling och efterföljande infiltration.

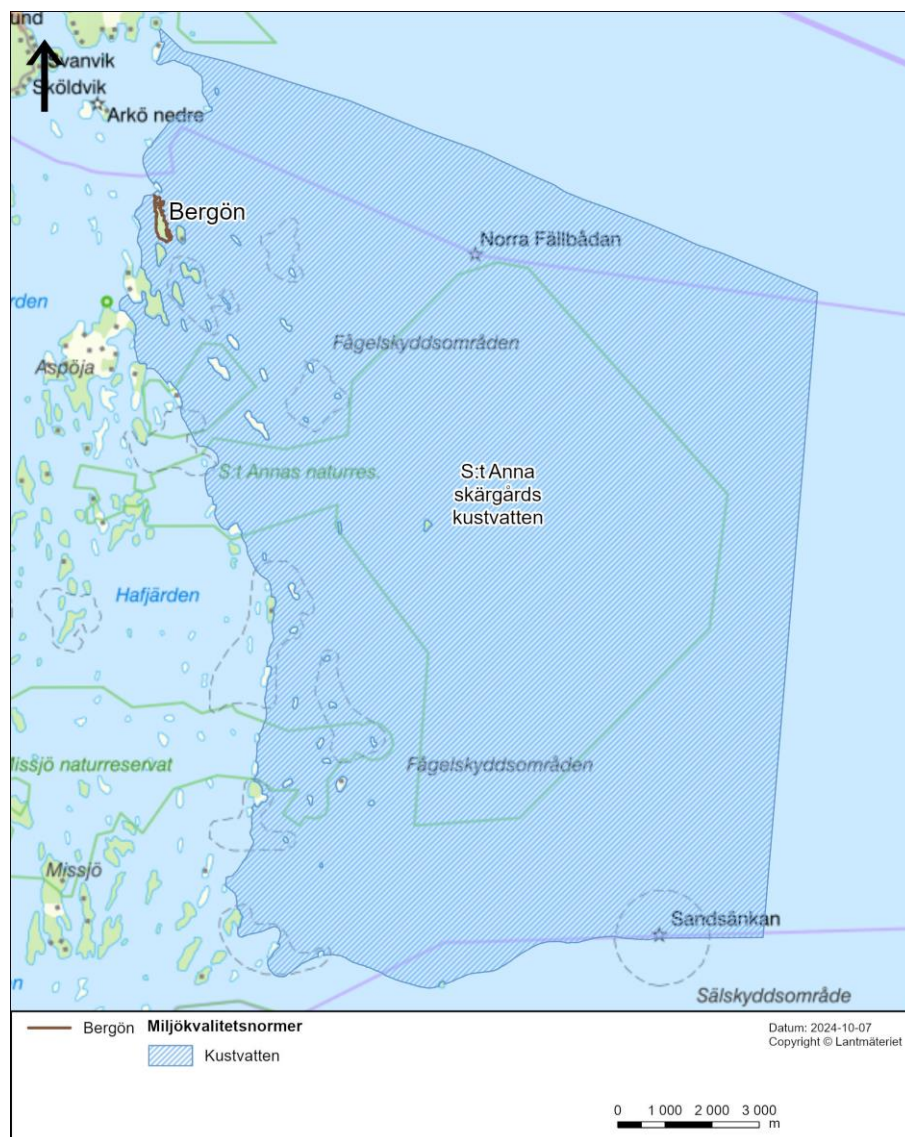
Gällande dagvatten så kommer det till stor del att infiltreras nära bebyggelsen i och med den stora andelen krossmaterial som finns inom avrinningsområdena på ön, se vidare i PM Förprojektering VA (Sweco Sverige AB, 2025) som även är bilaga 11 till detaljplanen.

För att kunna producera dricksvatten planläggs en avsaltningsanläggning med tillhörande vattenintag och utsläpp av så kallat rejektvatten. Rejektvattnet har en förhöjd salthalt, se avsnitt 3.2.2. Intagsröret för vattnet dras ner till 2–5 meters djup och utgående rör för rejektvatten går ut ytterligare en bit.

Med mer båttrafik finns en ökad risk för förorening från motortrafik och risk för bränslespill. Riskerna bedöms som små då ingen bränslehantering planeras på Bergön.

På Bergön har det historiskt varit begränsad användning av produkter från de militära verksamheterna som kan ha förorenat mark och grundvatten (Scandiaconsult, 2001). Den miljötekniska markundersökning och miljöinventering som utfördes 2025 (Sweco Sverige AB, 2025) visar att riskerna för miljön är minimala trots att vissa föroreningshalter på vissa platser i jord

överskrider halter för känslig markanvändning enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Jordprovtagningen fokuserade på platser/områden med potentiellt högst risk för föroreningar, de uppmätta halterna representerar därför inte några genomsnittliga nivåer för området. Mängden föroreningar är således mycket liten i förhållande till den totala jordvolymen på Bergön. Områdets geologiska och hydrogeologiska förutsättningar med tunna jordlager, bergkross och låg grundvattentillgång begränsar också risker för spridning av föroreningarna.

Figur 8-31 Miljö kvalitetsnormer för St Anna skärgårds kustvatten (ID WA72175993).

8.5.2 Konsekvenser av nollalternativet

Exploatering på ön skulle kunna ske genom privat byggrätt på den redan ianspråktagna platsen för de byggnader som idag innehar bygglov. Uppförandet av privatbostad för permanent- eller fritidsboende bedöms inte försvåra eller äventyra möjligheten att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer för vattenförekomsten St Anna skärgårds kustvatten (ID WA72175993)

8.5.3 Konsekvenser av planförslaget

Nedan bedöms om utsläpp till vattenförekomsten bidrar till att någon miljökvalitetsnorm överskrids eller om möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormerna för vattenförekomsten St Anna skärgårds kustvatten (ID WA72175993) försvåras eller äventyras.

Vid rening av avlopps- och dagvattnet med så kallade bioreningsverk så kommer anläggningarna att uppfylla hög skyddsnivå enligt Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållsspillvatten (HVMFS 2016:17). Reningsverken är anmälningspliktiga vilket ytterligare kommer säkerställa reningsverkens funktion.

Gällande rejektvatten med högre salthalt från avsaltningsanläggningen så är utsläpp till recipienten marginell i förhållande till vattenförekomsten i sin helhet, och även jämfört med den påverkan som sker från omkringliggande vattenförekomster.

Den begränsade användningen av produkter från de militära verksamheterna som kan ha förorenat mark och grundvatten bedöms inte påverka vattenförekomsten. Den miljötekniska markundersökning och miljöinventering som utfördes 2025 (Sweco Sverige AB, 2025) visar att riskerna för miljön är minimala trots att vissa föroreningshalter på vissa platser i jord överskrider Naturvårdsverkets riktvärden för känslig markanvändning. De uppmätta halterna representerar inte några genomsnittliga nivåer för området och mängden föroreningar är således mycket liten i förhållande till den totala jordvolymen på Bergön. Geologiska och hydrogeologiska förutsättningar med tunna jordlager, bergkross och låg grundvattentillgång begränsar risk för spridning av föroreningarna. Även om vissa föroreningar skulle nå ytvattnet så är halterna låga och risken för negativ påverkan bedöms som mycket låg. Vidare bör även omfattningen av föroreningarna i förhållande till recipientens storlek beaktas, vilket ytterligare minskar risken för påverkan på vattenförekomsten.

Planförslaget bedöms utifrån ovan inte medföra risk för negativ påverkan på kvalitetsfaktorn Näringsämnen och inte på någon av de Fysikaliskt-kemiska kvalitetsfaktorerna i vattenförekomsten St Anna skärgårds kustvatten (ID WA72175993), eller i dess angränsande vattenförekomster.

De tillkommande brygganläggningarna på Bergön, båtbygggar i två lägen på den västra sidan och två små badbygggar på den östra sidan, är av mindre karaktär. Dessa bygggar bedöms inte påverka status för de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna. Bryggornas omfattning beskrivs i kapitel 3.2.2.

Planförslaget bedöms mot bakgrund av ovan inte försämra några kvalitetsfaktorer eller äventyra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormerna för vattenförekomsten St Anna skärgårds kustvatten (ID WA72175993).

8.6 Riksintressen

Områden av riksintressen regleras i miljöbalken kapitel 3 och 4. Det är geografiska områden som har pekats ut för att de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter och hänsyn till dessa ska tas i fysisk planering. Ett område som har klassats som riksintresse ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värden.

Det finns två olika typer av riksintresseområden, dels större geografiska områden som riksdagen beslutat om och redovisas i 4 kapitlet miljöbalken, dels områden som pekas ut med stöd av de grundläggande hushållningsbestämmelserna i 3 kapitlet miljöbalken, olika myndigheter ansvarar för dessa (Boverket, 2024).

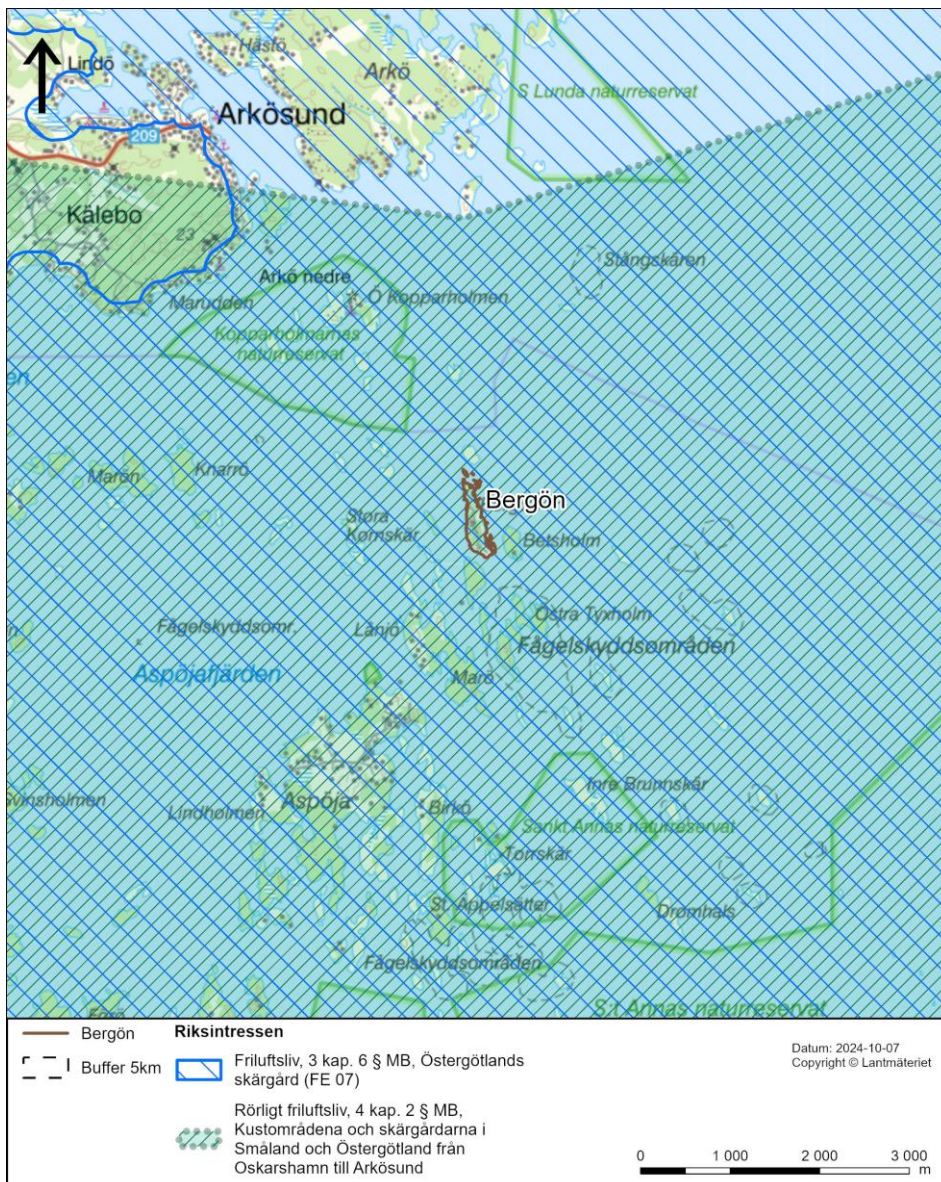
I samband med kommunens begäran om planeringsbesked för projektet år 2020 prövade länsstyrelsen frågan om riksintressena, se kapitel 1.

Detta kapitel fokuserar på riksintressen inom planområdet. Riksintressen i närområdet beskrivs i de fall det bedöms aktuellt att bedöma risk för påtaglig skada. Inom områdena för riksintresse finns Natura 2000-områden och naturreservat, dessa redogörs för i kapitel 8.2 och 8.7. Natura 2000-områden är också av riksintresse enligt 4 kapitlet miljöbalken men redovisas i kapitel 8.7.

8.6.1 Nuläge och förutsättningar

Planområdet omfattas av följande riksintressen, se även Figur 8-32 och Figur 8-33.

- Riksintresse Naturvård, 3 kapitlet 6 § miljöbalken, Östergötlands skärgård (NRO 050 68).
- Riksintresse Friluftsliv, 3 kapitlet 6 § miljöbalken, Östergötlands skärgård (FE 07).
- Riksintresse enligt 4 kapitlet 2 § miljöbalken, Kustområdena och skärgårdarna i Småland och Östergötland från Oskarshamn till Arkösund.
- Riksintresse enligt 4 kapitlet 3 § miljöbalken, Kustområdena och skärgårdarna från Simpevarp till Arkösund

Figur 8-32. Två av fyra områden av Rikssintresse som berör Bergön, Rikssintresse Friluftsliv, 3 kapitlet 6 § miljöbalken, Östergötlands skärgård (FE 07) och Rikssintresse enligt 4 kapitlet 2 § miljöbalken, Kustområdena och skärgårdarna i Småland och Östergötland från Oskarshamn till Arkösund.

Figur 8-33 Två av fyra områden av Riksintresse som berör Bergön, Riksintresse Naturvård, 3 kapitlet 6 § miljöbalken, Östergötlands skärgård (NRO 050 68) och Riksintresse enligt 4 kapitlet 3 § miljöbalken, Kustområdena och skärgårdarna från Simpevarp till Arkösund.

Riksintresse naturvård 3 kap 6§ miljöbalken - Östergötlands skärgård (NRO 050 68)

Området är av riksintresse för naturvård enligt 3 kapitlet §6 miljöbalken och sträcker sig över Norrköpings, Söderköpings och Valdemarsviks kommun, se Figur 8-32. Den östgötska skärgården är vidsträckt och finskuren och har en mångfald av naturmiljöer med stort naturvärde. Sankt Anna skärgård består av olika zoner med inner-, mellan- och yttreskärgård som framträder tydligt. Inom riksintresseområdet finns det flera områden som är skyddade som naturreservat och/eller Natura 2000-område, se kapitel 8.2 och 8.7. Inom

området finns även säl- och fågelskyddsområden där det under delar av året råder tillträdesförbud för allmänheten (Länsstyrelsen Östergötland, 1986).

För att bevarandevärdena ska bestå ska de områden som är mest värdefulla fortsätta att utvecklas och skötas i enlighet med aktuella bevarandeplaner, naturvårdsplaner och skötselplaner.

Riksintresse friluftsliv 3 kap 6§ miljöbalken - Östergötlands skärgård (FE 07)

Östergötlands skärgård, med Bergön, är beläget inom område av riksintresse för friluftsliv enligt 3 kapitlet 6§ miljöbalken, se Figur 8-32. Riksintresseområdets värden sammanfattas med att den vidsträckt och finskurna skärgården med mosaiker av land- och vattenområden är av utomordentligt stort värde för friluftslivet. Utövande av friluftaktiviteter är starkt knutna till de många höga natur- och kulturvärden som utgör populära besöksmål och är viktiga ur turistnäringssynpunkt. Sankt Anna skärgårdsområde är mycket välbesökt och omtyckt för rekreation och friluftsliv och lockar en stor mängd besökare.

Förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden för friluftslivet innefattar att områdets karaktär med möjligheter till båtliv, fiske, bad, vandring med mera bibehålls. Vidare är det viktigt att stränder och andra attraktiva områden fortsätts hållas allemansrättsligt tillgängliga, liksom fortsatt underhåll och tillgång till befintliga badplatser, båttrampor, vandringsleder med mera (Länsstyrelsen Östergötland, 2014).

Riksintresse 4 kapitlet 2 § miljöbalken - Kustområdena och skärgårdarna i Småland och Östergötland från Oskarshamn till Arkösund

Kustområdena och skärgården från Arkösund och söderut mot Oskarshamn är med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i sin helhet av riksintresse och Sankt Anna skärgård med Bergön är en del av detta större geografiska område, se Figur 8-33.

Riksintresseområden i 2§ utgör områden som har särskilt stora värden för turism och rörligt friluftsliv och dessa ska särskilt beaktas vid bedömning av tillåtlighet av exploateringsföretag eller andra ingrepp. Natur- och kulturvärden får inte påtagligt få skadas inom riksintesseområdet.

Riksintresse 4 kapitlet 3 § miljöbalken - Kustområdena och skärgårdarna från Simpevarp till Arkösund

Sankt Anna skärgård och Bergön är beläget inom riksintesseområdet "Kustområdena och skärgårdarna från Simpevarp till Arkösund", se Figur 8-33. Riksintesseområden som beskrivs i 3§ avser kust- och skärgårdsområden som har stora bevarandevärden avseende natur- och kulturmiljö och som ska skyddas mot etablering av miljöstörande anläggningar. Intresset är i äldre lagstiftning även kallad "obrutna kusten".

8.6.2 Bedömning av påtaglig skada

Exploatering i ett område av riksintresse ska utföras så att det inte medför påtaglig skada på riksintresset. Bedömningen ska göras med utgångspunkt i riksintressets värdebeskrivning. För att en åtgärd ska anses medföra en påtaglig skada så ska den ha en bestående negativ inverkan på det aktuella intresset eller tillfälligt ha mycket stor negativ påverkan (Boverket, 2024)

I föregående kapitel beskrivs planens konsekvenser för landskapsbild och gestaltning, naturmiljö, vattenmiljö, rekreation och friluftsliv. Det är de värden som har betydelse för aktuella riksintressen. För mer fördjupade beskrivningar hänvisas till dessa kapitel. I detta kapitel sammanfattas påverkan på en övergripande nivå i syfte att bedöma påtaglig skada.

Riksintresse 4 kapitlet 2 § miljöbalken - Kustområdena och skärgårdarna i Småland och Östergötland från Oskarshamn till Arkösund

Verksamheten på Bergön ska locka en bred målgrupp såväl friluftsliv- och naturintresserade som turister, samt även militärhistoriskt intresserade. Genom planförslaget stärks riksintresset då tillgängligheten ökar till friluftaktiviteter och naturupplevelser i Sankt Annas skärgård.

Risken att föreslagen bebyggelse skulle påverka kulturmiljövärden negativt genom en förändrad landskapsbild och ett förvanskat intryck av den traditionella skärgårdsmiljön motverkas genom nedtonad och omsorgsfull gestaltning av området. Tillkommande bebyggelse hålls småskalig vilket regleras genom planbestämmelser, likaså färgsättning och materialval i syfte att bebyggelsen ska smälta in. Vid planutformningen har stor vikt lagts vid inpassning i landskapet och i terrängen i syfte att inte påverka upplevelsen av Bergön från havet på ett utmärkande sätt och störa landskapsbilden i skärgårdslandskapet, se kapitel 8.1.

De militärhistoriska värdena på Bergön blir tillgängliga för fler människor att uppleva, dock är mycket rivet och bortplockat och det kulturhistoriska värdet är därav begränsat i jämförelse med liknande anläggningar på andra platser. En utveckling av Bergön kan också lyfta det som finns kvar av de militära anläggningarna och därmed stärka värdet av den militära historien.

Planförslaget har utformats för att minimera inlämpning av naturmiljöer. I mycket stor utsträckning används ytor som sedan tidigare nyttjats. Anläggningar i vattnet lokaliseras till områden med få naturvärden, se även kapitel 8.2 och 8.3.

Ökat antal besökare medför en risk för slitage och störningar på omgivande natur, både på Bergön och till viss del på närliggande områden, se kapitel 8.7, Natura 2000. Genom anläggningar för service och friluftsliv samt information (centrumfunktioner) kan negativa konsekvenser minska. Besökare kan styras till utvalda stråk och platser på ön vilket begränsar risk för slitage i övrig terräng.

I ett längre tidsperspektiv kan ett varmare klimat innebära högre besöksstryck i skärgården med ökat slitage och störningar. Vikten av att styra och kanalisera besökare till vissa platser/noder i skärgården får då större betydelse för att minska påverkan i omgivande mer känsliga miljöer i Sankt Anna skärgård.

Sammantaget bedöms ingen risk för påtaglig skada på natur- eller kulturvärden inom riksintresseområdet. Planen bedöms stödja riksintresset eftersom

föreslagna förändringar på Bergön bidrar till att göra skärgårdsområdets natur- och kulturvärden mera tillgängliga för turism och rörligt friluftsliv.

Riksintresse 4 kapitlet 3 § miljöbalken, Kustområdena och skärgårdarna från Simpevarp till Arkösund

Riksintresseområdet ska skyddas mot etablering av miljöstörande anläggningar. Intresset är i äldre lagstiftning även kallad "obrutna kusten". Föreslagen exploatering avser inte sådana anläggningar som anges i bestämmelsen.

Riksintresse naturvård 3 kap 6§ miljöbalken – Östergötlands skärgård (NRO 050 68)

För att bevarandevärdena ska bestå ska de områden som är mest värdefulla inom riksintresseområdet fortsätta att utvecklas och skötas i enlighet med aktuella bevarandeplaner, naturvårdsplaner och reservatsförvaltningar. Bergön omfattas inte av någon bevarande- eller skötselplan.

De risker som föreligger avseende påverkan på naturmiljöer på Bergön och i dess omgivning är desamma som beskrivs under ovan rubrik "Riksintresse 4 kapitlet 2 § miljöbalken - Kustområdena och skärgårdarna i Småland och Östergötland från Oskarshamn till Arkösund" och mer fördjupat i kapitel 8.2 och 8.3 och 8.7.

Sammantaget bedöms ingen risk för påtaglig skada som kan ha en bestående negativ inverkan på naturvärden inom riksintresseområdet. På sikt kan en kanalisering av besöksströmmar till vissa noder i skärgården som Bergön komma att minska risken för påverkan i omgivande mer känsliga miljöer i Sankt Anna skärgård.

Riksintresse friluftsliv 3 kap 6§ miljöbalken - Östergötlands skärgård (FE 07)

Utvecklingen av Bergön till en knutpunkt för turism och friluftsliv är i linje med riksintressets syfte och bevarandevärden. Verksamheten på Bergön är tänkt att locka en bred målgrupp, såväl frilufts- och naturintresserade som turister, samt även militärhistoriskt intresserade. Tillgängligheten ökar till friluftsaktiviteter och naturupplevelser i Sankt Annas skärgård. Förutsättningarna för bevarande och utveckling av områdets värden för friluftslivet innefattar att områdets karaktär med möjligheter till båtliv, fiske, bad, vandring med mera bibehålls och stärks.

Planförslaget utformas och regleras genom planbestämmelser så att Bergön i så liten utsträckning som möjligt ska upplevas privatiserad och genom att möjlighet till tillfälligt boende och vistelse prioriterats, se kapitel 8.4.

Planen bedöms stödja och stärka riksintresset då föreslagna förändringar på Bergön bidrar till att göra skärgårdsområdets natur- och kulturvärden mera tillgängliga för turism och rörligt friluftsliv.

Samlad bedömning av påverkan på riksintresseområden

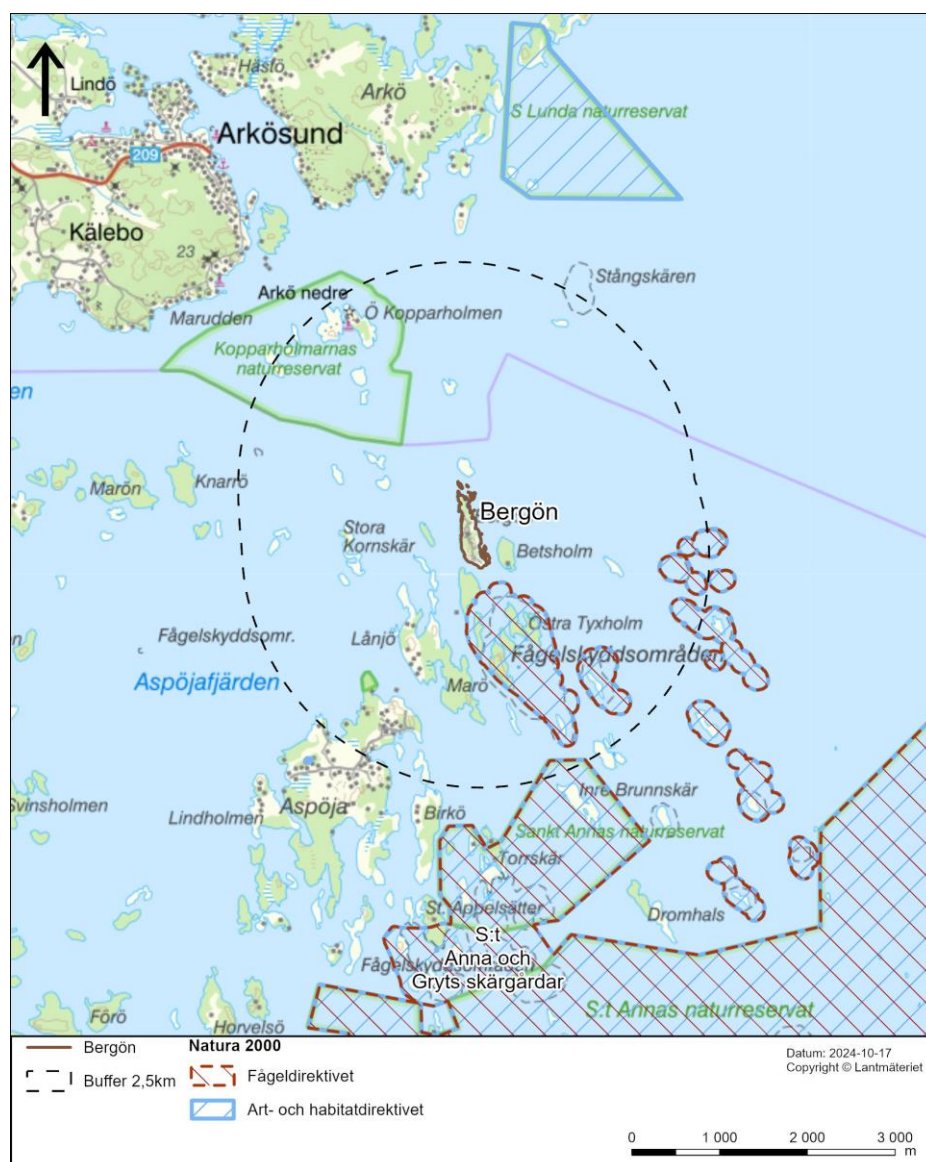
Planförslaget bedöms stärka riksintressena med avseende på turism och friluftsliv. Ingen påtaglig skada bedöms med avseende på naturmiljöer och kulturmiljöer. Genomförandet av planförslaget bedöms inte medföra påtaglig skada på riksintressena.

8.7 Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av EU:s mest skyddsvärda naturområden och har till skillnad från övriga riksintresseområden enligt 4 kapitlet miljöbalken inte pekats ut direkt i lagen utan förtecknas i särskild ordning enligt bestämmelser i 7 kapitlet 27 § miljöbalken (Boverket, 2024). Enligt 7 kapitlet 28 § miljöbalken krävs tillstånd för vidtagna åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område.

8.7.1 Nuläge och förutsättningar

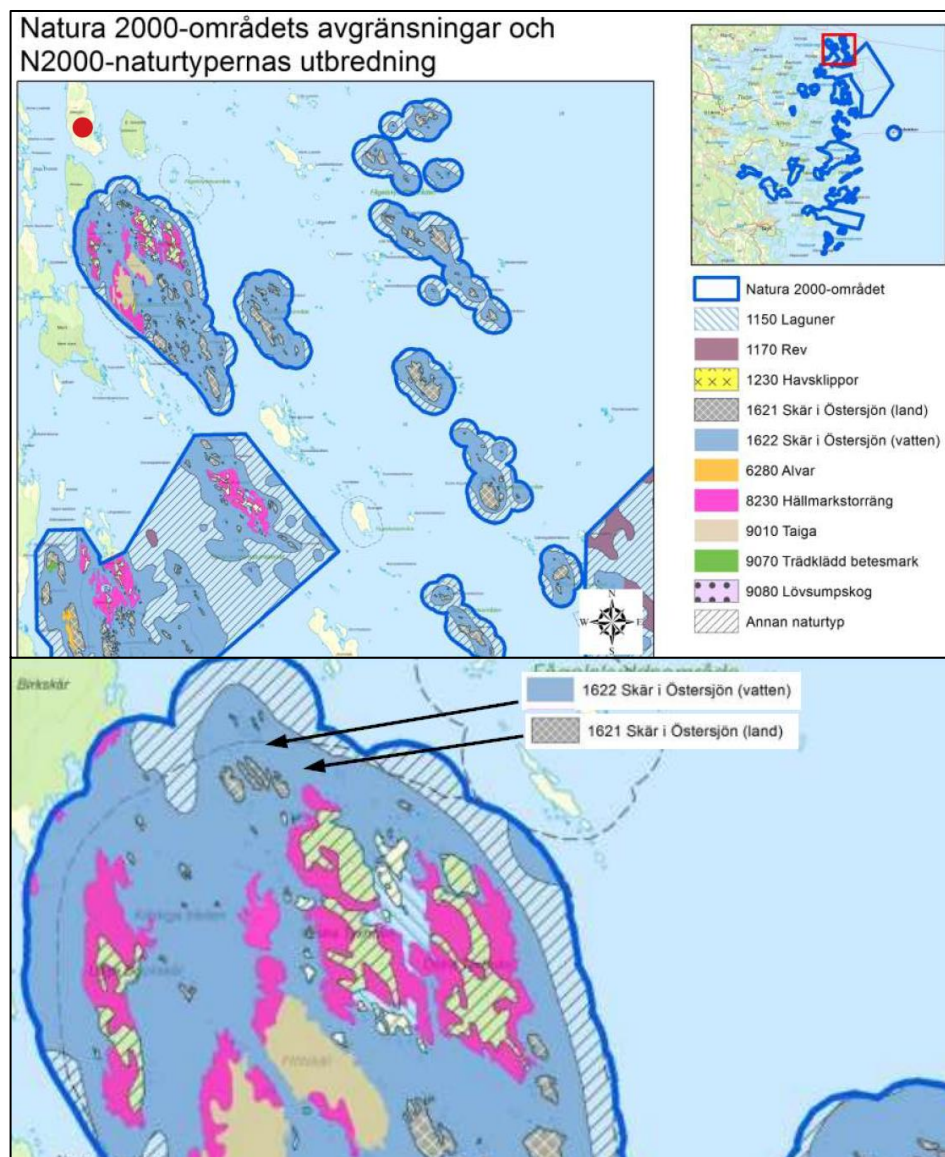
Planområdet är inte beläget inom något Natura 2000-område. Inom en radie på 2,5 kilometer finns det till ytan stora och utbredda Natura 2000-området Sankt Anna och Gryts skärgårdar (SE0230055). Närmast belägna del är Bockskären - Tyxholmarna cirka 200 meter från Bergöns sydspets, se Figur 8-34.

Figur 8-34 Natura 2000-området Sankt Anna och Gryts skärgårdar

Hela Natura 2000-området omfattar cirka 12 800 hektar varav 11 700 hektar är marint område. Området är utpekade både enligt fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet. Det består av en mängd öar och skär där många ingår i befintliga naturreservat eller fågelskyddsområden, se kapitel 8.2. Syftet med Natura 2000-området är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet.

Naturtyperna rev (1170), skär i Östersjön (1620), taiga (9010) och trädklädd betesmark (9070) prioriterade inom Natura 2000-området eftersom de är viktiga ekosystem i Östersjöns kustvatten samt viktiga för de vattenlevande arterna som pekats ut i området. Prioriterade bevarandeåtgärder för de marina områdena är att bevara den goda vattenkvaliteten i området. I de nordligaste delarna, mot Bergön, har ingen prioriterad naturtyp pekats ut, den närmaste naturtypen är 1622 - Skär i Östersjön (vatten), se Figur 8-35.

Figur 8-35 Ingående Natura 2000 naturtyper i områdena närmast Bergön. Bergön Markerad med röd prick. Källa: Bevarandeplan för Natura 2000-området (Länsstyrelsen Östergötland, 2018).

Området närmast Bergön söderut, Bockskären och Tyxholmarna, omges av omfattande grundområden som gynnar ett rikt fågelliv.

Inom Natura 2000-området som helhet ska följande fåglar som är listade i fågeldirektivets bilaga 1 bevaras, bevarandetillstånd för arterna enligt bevarandeplanen anges inom parentes:

- Fiskgjuse (dåligt)
- Skräntärna (gynnsamt)
- Fisktärna (gynnsamt)
- Silvertärna (gynnsamt)
- Spillkråka (tillfredställande)
- Törnskata (otillfredställande)

Inom Natura 2000-området finns även ett antal våtmarksfåglar som inte är listade i fågeldirektivets bilaga 1: skäggdopping, knölsvan, grågås, gravand, snatterand, skedand, tornfalk, strandskata, rödbena, roskarl, labb, skrattnås, fiskmås, silltrut, havstrut, tordmule, tobisgrissla och mellanskarv. För dessa arter är bevarandetillståndet dåligt för tobisgrissla, och otillfredsställande för silltrut, för övriga arter tillfredsställande eller gynnsamt.

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet är smalgrynsnäcka, ekoxe, stensimpa, gråsäl och platt spretmossa. För dessa är bevarandetillståndet gynnsamt eller tillfredställande (för platt spretmossa okänd).

Av bevarandeplanen framgår att faktorer som kan påverka Natura 2000-områdets värden negativt är övergödning, exploatering, bebyggelse, bryggor, och båttrafik som kan störa livsmiljön för många arter. Avseende påverkan på de fågelarter inom Natura 2000-området så är störning under häckningstid en faktor som kan påverka flera arter negativt.

Delar av Natura 2000-området omfattas av fågelskyddsområde där tillträdesförbud råder under del av året på grund av fågelhäckning. Gränsen för tillträdesförbudet är beläget något längre söderut än gränsen för Natura 2000-området, drygt 300 meter från Bergön, se Figur 8-15.

8.7.2 Konsekvenser av nollalternativet

Besöksstrycket i skärgården bedöms öka även om Bergön inte utvecklas enligt planförslaget, men besöksströmmarna bedöms inte bli i sådan omfattning att de riskerar att medföra påtaglig skada på Natura 2000-området. Detta då de mest känsliga områdena omfattas av fågelskydd. Nollalternativet bedöms medföra inga eller obetydliga konsekvenser för Natura 2000-området men ger sämre möjligheter att kanalisera besökare till mindre känsliga områden än i planförslaget.

8.7.3 Konsekvenser av planförslaget

Planförslaget innebär ingen direkt påverkan på Natura 2000-området. Om Bergön utvecklas till en besöksnod i skärgården kan det leda till ökade störningar och slitage i omgivningarna runt Bergön. Planförslaget kan därför indirekt medföra risk för negativ påverkan på den nordligaste delen av Natura 2000-området, Bockskären-Tyxholmarna.

Ökat antal besökare medför fler båtar och vattenfordon i anslutning till Bergön, kajaker som kan komma in runt grunda skär och vikar kan medföra störning på

fågellivet främst under häckningstid. Vattenskotrar får inte framföras i området utan endast i farlederna samt 100 meter kring dessa.

Ökad trafik med motorbåtar och segelbåtar kan förutom störning på fågellivet innebära störning på bottenmiljöer genom ankring eller grumling på ställen där vattnet är grunt. Men den huvudsakliga ökningen av båttrafiken som en utveckling av Bergön medför bedöms ske till och från Bergön från Arkösund eller via farleder från Aspöja/Tyrislöt direkt till kaj och bryggor på öns västra sida. Farlederna visas i Figur 8-29, kapitel 8.4. Kajområdet ligger på ett avstånd om cirka 700 meter från Natura 2000-området och skyddat ifrån detta varför störningsrisken från båttrafiken bedöms liten. Ökat antal båt- och kanotrörelser i området runt Bergön bedöms inte bli så omfattande att störningsriskerna ökar av betydelse. Passager av båttrafik direkt utanför fågelskyddsområdena vid Tyxholmarna bedöms inte öka nämnvärt. Södra delen av Bergön bebyggs inte varför störningar av mänsklig aktivitet direkt från ön inte bedöms föreligga.

Störning under häckningstid är en av de faktorer som kan påverka de fågelarter som avses att skyddas inom Natura 2000-området negativt. De mest känsliga områdena omfattas dock av fågelskyddsområde med tillträdesförbud under häckningsperioden, 1/2 – 15/8, då är det förbjudet att beträda mark eller i vattenområde komma närmare strand än 100 meter. Det gäller också vid de mest närliggande områdena, Bockskären och Tyxholmarna. I och med fågelskyddsområdet med dess tillträdesförbud ska inte ökade besöksströmmar påverka de mest känsliga områdena under den mest känsliga tidsperioden.

Av de fågelarter som ska bevaras inom Natura 2000-området har fiskgjuse och tobisgrissla dåligt bevarandetillstånd och törnskata och silltrut otillfredsställande bevarandetillstånd. Övriga fågelarter har gynnsamt eller tillfredsställande bevarandetillstånd.

Det artuttag från Sveriges Lantbruksuniversitet/Artdatabanken som gjordes i oktober 2023 och våren 2024 visade inte på häckning av varken fiskgjuse, tobisgrissla, törnskata eller silltrut i de norra delarna av Natura 2000-området. I kombination med ovan bedömda förhållandevis små störningsrisker bedöms därför inte planförslaget negativt påverka dessa fågelarter eller deras bevarandetillstånd.

Övriga fågelarter har i nuläget ett gynnsamt eller tillfredsställande bevarandetillstånd och den begränsade störningen som kan ske till följd av planförslaget bedöms inte heller påverka dessa arters populationer negativt.

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet bedöms inte påverkas av planen och bevarandetillståndet är gynnsamt eller tillfredsställande för smalgrynsnäcka, ekoxe, stensimpa och gråsäl, för platt spretmossa är bevarandestatus dock okänt.

Bevarandetillståndet för samtliga prioriterade naturtyper rev (1170), skär i Östersjön (1620), taiga (9010) och trädklädd betesmark (9070) bedöms i bevarandeplanen som tillfredsställande. För naturtyperna närmast belägna Bergön, 1621 och 1622 Skär i Östersjön, är bevarandetillståndet också tillfredsställande och även för naturtyperna 9010, 8230, 1150 i området Bockskären-Tyxholmarna. Exploateringen av Bergön bedöms inte bidra till övergödning eller utsläpp till vatten vilken är en faktor som enligt bevarandeplanen kan påverka ingående marina naturtyper negativt. Ökat friluftsliv inom Natura 2000-området i form av bad, vandring, tältning samt bär- och svampplockning bedöms inte heller medföra någon skada av betydelse på naturtyperna. Ett tillfredsställande bevarandetillstånd för naturtyperna i

kombination med ingen eller obetydlig risk för påverkan leder bedömningen att bevarandetilståndet för ingående naturtyper inte påverkas negativt.

De ökade besöksströmmarna till skärgården som förutspås beror främst på ökad efterfrågan av besöksmål i skärgården och inte specifikt på utvecklingen av Bergön. Ett framtida varmare klimat kan också innebära en ökad turism i skärgården. Med Bergön som en besöksnod ges möjligheter att kanalisera besökare vilket kan minska trycket på mer känsliga områden i skärgården vilket i jämförelse med nollalternativet bedöms positivt. Styrning av besökare ska ske genom aktiv information, information kan ges om känslig och skyddad natur i omgivande områden vilket leder till att medvetandegöra besökare som får bättre möjlighet att agera på ett korrekt sätt till förmån för mindre störningar och slitage. Detta kommer även att anges i förvaltningsplanen för Bergön.

Ökade besöksströmmar till följd av utvecklingen bedöms inte vara i sådan omfattning att de bedöms medföra betydande negativa konsekvenser för Natura 2000-området och de naturtyper arter som avses att skyddas.

Sammantaget bedöms genomförandet av detaljplanen inte innebära sådana negativa konsekvenser för Natura 2000-områdena att det finns risk för att på ett betydande sätt påverka miljön och de naturtyper och arter som avses att skyddas.

8.8 Strandskydd

Strandskydd är ett områdesskydd som regleras i miljöbalken 7 kapitel 13–18 §§ och gäller vid alla kuster, sjöar och vattendrag. Bergön ligger i sin helhet inom strandskyddat område samt 300 meter ut från strandlinjen i vattnet. Vid det norra bryggläget på den västra sidan finns en dispens för anläggande av en brygga sedan tidigare. Strandskyddets syften är att långsiktigt trygga allmänhetens tillgång till stränder och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv. I kapitel 8.2 och 8.4 beskrivs planens konsekvenser för naturmiljö och friluftsliv vilka är de aspekter som har bäring på strandskyddets syften, för att undvika upprepningar hänvisas till dessa kapitel för utförligare redovisning. I en detaljplan får kommunen upphäva strandskyddet för ett område om det finns särskilda skäl och om intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset.

Särskilda skäl för upphävande av strandskydd är enligt miljöbalken:

1. området har redan tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften.
2. området har genom väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen.
3. området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området.
4. området behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan tillgodoses utanför området

5. området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området.
6. området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

Ett beslut om att upphäva strandskyddet ska inte omfatta ett område som behövs för att mellan strandlinjen och byggnaderna eller anläggningarna säkerställa fri passage för allmänheten och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Detta gäller inte om en sådan användning av området närmast strandlinjen är omöjlig med hänsyn till de planerade byggnadernas eller anläggningarnas funktion.

8.8.1 Principer för reglering

Syftet med utvecklingen av Bergön är att tillgängliggöra ön för fler och skapa en levande skärgård. Därför är reglering och placering av bebyggelsen viktig för att säkerställa att ön får karaktären av hus placerade i natur. De föreslagna byggnaderna är placerade så att de inte ska inskränka på strandskyddets syften. Allmänheten liksom djurlivet ska ha tillgång till strandområdet.

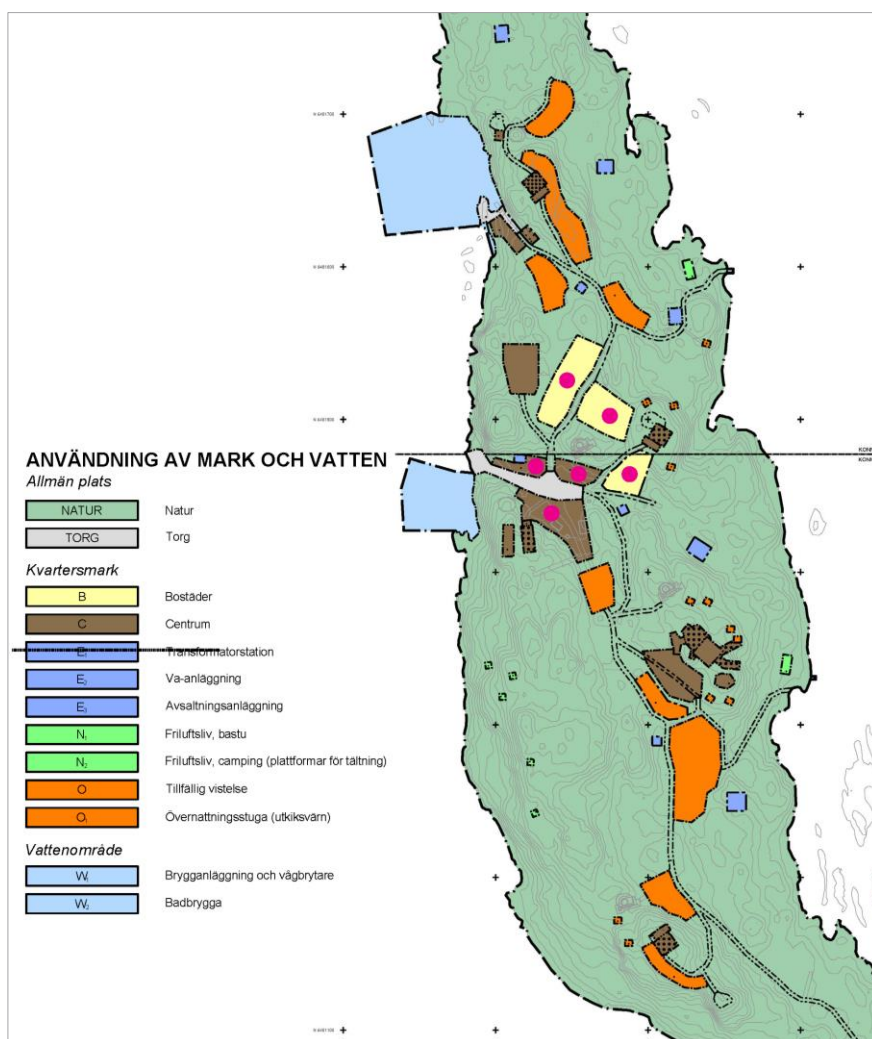
Mellan byggrätter för uthyrningsbostäder, bostäder och strandlinjen regleras marken som allmän platsmark – NATUR med möjlighet till stigar alternativt med allmän platsmark – TORG. Kvartersmarken ligger framför allt placerad centralt på ön. Avståndet mellan närmaste byggrätt för tillfällig vistelse eller bostäder och strandlinjen är minst cirka 20 meter men de flesta områdena ligger minst 30 meter eller mer från strandlinjen.

Mellan byggrätterna finns släpp så att bebyggelsen uppfattas genomsläpplig och skapar visuell kontakt mot vattnet. I släppen kan stigar anordnas för att främja rörelser mellan bebyggelsen och strandområdet. En viktig utgångspunkt i regleringen av bebyggelsen är att marken runt bostäderna i stor utsträckning ska vara och upplevas gemensam. Planbestämmelserna reglerar att tomtmark ska lämnas som natur och får inte exploateras med undantag för trappor och räcken. Staket eller annan markering av tomtgräns får inte uppföras.

8.8.2 Upphävande av strandskydd

Strandskyddet föreslås upphävas inom kvartersmark, inom torgyta och områden för utsiktsplats på allmän plats och i vattenområden för brygganläggningar och kaj. Då hela Bergön omfattas av strandskydd så finns inga platser där byggnader eller anläggningar i vatten kan placeras utanför strandskyddat område. På övriga delar av ön ska strandskydd fortsatt råda. Vid det norra brygggläget på den västra sidan finns en dispens för anläggande av en brygga sedan tidigare, detta kommer nu att ingå i det område där strandskyddet föreslås upphävas.

Att upphäva strandskyddet inom vattenområdena i detaljplanen och inte senare genom dispensförfarande bedöms krävas då brygganläggningarna är en förutsättning för planens genomförande och att uppnå syftet med planen. Vattenområdenas storlek är bedömda utifrån behov av båtplatser etcetera och tydligt kravställda genom planbestämmelserna gällande vad som får utföras.

Figur 8-36 Urklipp från plankartan. Strandskydd upphävs inom kvartermark, vattenområde och torgyta. Magentafärgade prickar markerar områden delvis planlagda för bostadsändamål.

8.8.3 Särskilda skäl för upphävande av strandskydd

I samband med kommunens begäran om planeringsbesked år 2020 så prövades strandskyddsfrågan av länsstyrelsen, se kapitel 1. Länsstyrelsen instämde i vissa av de åberopade skälen för upphävande av strandskyddet, det ansågs bekräftat att det är av stort allmänintresse att genomföra åtgärder som stärker tillgänglighet för turism och friluftsliv i anslutning till skärgårdsområdet. Missjö-Sankt Anna. Det ansågs också styrkt att det saknas andra lämpliga platser för en samlad etablering av tillgängliggörande åtgärder av det slag som projektet tar sikte på. Länsstyrelsen ansåg dock inte att det fanns stöd för etablering av bostäder i då angiven omfattning. Planförslaget har häfter omarbetats och andelen bostäder har minskats markant, se kapitel 1.

Nedan redogörs för de särskilda skäl enligt miljöbalken som åberopas för upphävande av strandskydd på Bergön. Detta redovisas i planbeskrivningen, men även här nedan för att på ett tydligt sätt samla strandskyddsfrågorna i denna miljökonsekvensbeskrivning. För de områden där strandskyddet upphävs

är bedömningen att särskilda skäl enligt 7 kap 18c § miljöbalken punkt 1, 3 och 5 är aktuella enligt följande;

Områden som redan har ianspråktagits (1)

Bestämmelsen avser områden som redan är ianspråktagna på ett sätt som gör att de saknar betydelse för strandskyddets syften.

I anslutning till hamnen/kajen finns ett antal befintliga och lovligt uppförda byggnader för fritidshusändamål/uthyrning med tillhörande hemfridszon. Området är därmed redan ianspråktaget så det saknar betydelse för strandskyddets syften. Detta gäller även kajen och den norra bryggan på den västra sidan.

Anläggningar som för sin funktion måste ligga vid vattnet (3)

Bestämmelsen omfattar endast anläggningar och inte byggnader, vanligtvis brygganläggningar och hamnar. En förutsättning är att anläggningen för sin funktion måste ligga vid vattnet och att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

På Bergön finns sedan tidigare en kaj som användes av militären. Norr om kajen finns en brygganläggning som har dispens från strandskyddet. Områdena som föreslås som bryggområde för småbåtar har utgått från dessa områden för att undvika ytterligare påverkan och tillvarata befintliga konstruktioner. I delar av det planerade bryggområdet har en naturvärdesinventering genomförts som visar att området har låga naturvärden i vattnet.

De i förslaget redovisade bryggområdena för småbåtar med tillhörande vågbrytare, kaj och tillhörande anläggningar på den västra sidan är grundläggande och en förutsättning för utvecklingen av Bergön och måste för sin funktion ligga vid vattnet. Bryggområdena utgår från befintliga anläggningar och behovet kan inte tillgodoses utanför området. Bryggområdena kommer vara tillgängliga för alla som besöker ön.

I kapitel 3.2.2 under rubriken *Vattenområden* redogörs för behovet av antal båtplatser och i Figur 3-8 illustreras omfattning och innehåll gällande bryggornas utformning. I kapitel 5.3.2 redogörs för skäl och motiv till lokalisering av bryggområdena och vågbrytare.

På den östra sidan av ön planläggs för badbryggor vilket möjliggör ordnade badanläggningar i anslutning till de bastur som det planläggs för inom kvartersmark för friluftsliv. Även dessa är anläggningar som för sin funktion måste ligga vid vattnet. Lägena är valda med motivet att de ligger förhållandevis nära planerade hus och att det finns grusvägar/stig nästan ända fram, det ska vara lätt att ta sig dit. Bryggplatserna är placerade där det är lite djupare vatten. I kapitel 5.3.2 redogörs för skäl och motiv till lokalisering av badbryggorna och närliggande föreslagna områden för bastur.

Tillgodosett angeläget allmänt intresse (5)

För att bestämmelsen ska kunna tillämpas krävs att området behöver tas i anspråk för ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området. I regeringens proposition 2008/09:119 anges att för att det ska vara fråga om ett angeläget allmänt intresse bör den planerade åtgärden långsiktigt ge fördelar för samhället, däribland nämns åtgärder som betingas av

friluftshintressen, naturvårdsintressen, andra miljöintressen eller kulturhistoriska intressen inom strandskyddsområdet.

Det bedöms vara av stor betydelse för skärgårdens långsiktiga utveckling att en etablering på Bergön kan komma till stånd. Bergöns läge i skärgården ger ön stor potential att synlig- och tillgängliggöra de allmänna intressen som finns i Sankt Anna skärgård i form av höga natur-, kultur- och rekreativa värden och även militärhistoriska intressen. Samtidigt kan också arbetstillfällen skapas och lokala näringar kan stimuleras. Förutsättningarna ökar för en levande skärgård vilket eftersträvas i lokal, regional och nationell planering.

Två alternativa platser med potential att tillgängliggöra skärgården har utretts, se kapitel 5.2, ingen av dessa bedömdes ha samma förutsättningar som Bergön att tillgängliggöra skärgården för alla.

Utvecklingen av Bergön innefattar byggnader för besöksnäring som övernattningsstugor, vandrarhem, mindre hotell, uthyrningsbostäder, informations- och servicebyggnader, samt viss andel bostäder. Ur ett strandskyddsperspektiv kan inte dessa byggnader bedömas självständigt var för sig då de tillsammans är en förutsättning för den utveckling som behöver ske för att tillgängliggöra de utpekade allmänna intressena - riksintresset för friluftsliv, riksintresset för naturvård och kulturhistoriska intressen.

Ön har redan infrastrukturen och områdena med planerad byggnation är i största utsträckning områden som redan tidigare är påverkade och utfyllda och är av det syftet valda till kvartersmark. Naturen är påtagligt påverkad av den aktivitet som pågått på ön och de naturvärden som finns på ön är sådana som klarar ett visst slitage samtidigt som ön kan utgöra utgångspunkt för att uppleva mer orörda delar av skärgården. Ön ger möjlighet att tillgängliggöra skärgården för allmänheten samtidigt som detaljplanen tillgodoser skyddet av naturmark och säkerställer att området runt byggnaderna bevaras som naturmark för att ön inte ska privatiseras.

Planläggning av en viss andel bostäder på Bergön är en förutsättning för att kunna bedriva de planerade verksamheterna ön och även möjliggöra detta året runt. Bostäder är också ett underlag för skärgårdstrafiken. Syftet att tillåta en viss andel bostäder är också en del i att stötta en levande skärgård genom att erbjuda varierade boendeformer. I ovan karta markeras planområden som omfattar bostadsändamål. I det centrala centrumområdet finns en tilläggsbestämmelse om att byggnadens bottenplan inte får inrymma bostadsändamål i syfte att möjliggöra för så kallade bokaler där bottenvåning nyttjas för verksamhet och våning 2 för bostad för att undvika att marken omkring byggnaderna upplevs som privat.

Utvecklingen av Bergön bedöms vara ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses på annat sätt.

8.8.4 Planens förenlighet med strandskyddets syften

Bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv

Naturvärdesinventeringar har genomförts på land och i vatten och strandskyddets syfte att bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv bedöms inte påverkas. Planens påverkan och konsekvensbedömningar på naturvärden på land och i vatten beskrivs utförligt i kapitel 8.2 och 8.3.

Långsiktigt trygga allmänhetens tillgång till stränder

Eftersom ön är kuperad och bitvis svårtillgänglig kan nya anläggningar för friluftslivet underlätta åtkomsten till strandområdena. Utvecklingen av Bergön bedöms inte stå i konflikt med strandskyddet utan snarare bli ett led i att värna den allemansrättsliga tillgången samtidigt som naturvärden bevaras. Genom att planlägga den största delen av kvartersmarken för centrumverksamhet och tillfällig vistelse säkerställs att stora delar av ön inte kan privatiseras och fortsätter vara allmänt tillgänglig. En andel av ytorna planlagda för bostadsändamål har endast bostäder i våning 2 för att undvika upplevelse av privatisering.

Behovet av fasta båtplatser kommer att vara lågt då den största andelen av planerad bebyggelse är för tillfällig vistelse. De flesta båtplatserna ska inte vara privata utan gemensamma och för tillfälliga besökare.

I kapitel 8.4 utvecklas planens påverkan och konsekvenser på rekreation och friluftsliv vilket även har stor bäring på allmänhetens tillgång till områden, inklusive stränder, på Bergön.

Planen bedöms vara förenlig med strandskyddets två syften som är att bevara goda livsvillkor för djur och växtliv och att långsiktigt trygga allmänhetens tillgång till stränder. Det bedöms finnas särskilda skäl till att upphäva strandskyddet inom kvartersmark och vattenområden, och det bedöms inte negativt påverka strandskyddets syften. Intresset av att ta områdena i anspråk på det sätt som avses med planen bedöms väga tyngre än strandskyddsintresset.

9 Samlad bedömning

Sammantaget ger detaljplaneförslaget goda förutsättningar att utveckla Bergön till en knutpunkt för turism, friluftsliv och rekreation. Utvecklingen bedöms kunna ske med hänsyn till öns värden och karaktär, både vad det avser naturmiljö, omgivande vattenmiljöer, landskap samt militärhistoria. Värdena för friluftsliv och rekreation stärks.

I Tabell 9.1 sammanfattas detaljplaneförslagets konsekvenser per miljöaspekt.

Genom att bebyggelsen anpassas så att den harmonierar med omgivande miljö bedöms påverkan på landskapsbilden av den traditionella skärgårdsmiljön bli begränsad. Planförslaget innebär system för omhändertagande av avlopps- och dagvatten vilket minskar eller undviker risk för negativ påverkan på natur- och vattenmiljöerna inom och i närheten av planområdet.

Bergön är tydligt påverkad av mänsklig närvaro i och med den tidigare militära verksamheten. Planförslaget innebär att områden med högre naturvärden inte exploateras och befintlig infrastruktur används. Bebyggelsen utformas för att inte upplevas privatiserad, majoriteten av bebyggelsen är för tillfällig vistelse och utvecklingen inbjuder till naturupplevelser. Planförslaget innebär möjlighet till fler faciliteter och service för besökare vilket tillgängliggör Sankt Anna skärgård. Planförslaget bedöms stärka riksintressena med avseende på turism och friluftsliv. Detaljplaneförslaget innebär således positiva konsekvenser för friluftslivet och turism.

De brygganläggningar för båtar som planförslaget avser är lokaliserade på öns västra sida där djupet snabbt ökar och således finns begränsat med vegetation som är ekologiskt känslig. Genom användande av flytbryggor minskar intrånget ytterligare i vattenhabitatet. Öns östra sida är flackare med grundare bottnar och genom att lokalisera badbryggor i områden där djupet är något större minskar de negativa konsekvenserna i vattenmiljöerna. De marina värdena på den östra sidan har klass 4, lokalt värde. Att planlägga specifika lägen för badbryggor och bastur kanaliserar badande hit och minskar risken för slitage på andra platser.

Planförslaget bedöms inte heller försämra några kvalitetsfaktorer eller äventyra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormerna för vattenförekomsten St Anna skärgårds kustvatten (ID WA72175993).

Planförslaget innebär indirekt påverkan på sin omgivning då planens syfte, att skapa en knutpunkt för turism och friluftsliv, ökar besöksströmmarna till området. Ökade besöksströmmar kan innebära mer slitage och störningar på de mer känsliga naturmiljöerna och vattenmiljöerna samt fågel och djurliv. De ökade besöksströmmar som bedöms uppstå till följd av detaljplaneförslaget är inte i sådan omfattning att de bedöms medföra betydande negativa

konsekvenser för omgivningen. Planförslaget bedöms inte innebära påtaglig skada på berörda riksintressen, och gällande Natura 2000-området inte heller på ett betydande sätt påverka miljön och de naturtyper och arter som avses att skyddas.

Hela Bergön omfattas av strandskydd enligt 7 kapitlet 13–14 §§ miljöbalken. För att möjliggöra genomförandet av detaljplaneförslaget behöver strandskyddet upphävas på delar av ön. Utvecklingen av Bergön bedöms vara ett angeläget allmänintresse som inte kan tillgodoses på annat sätt. Strandskyddet föreslås upphävas inom kvartersmark, inom torgyta på allmän plats, och i vattenområden för bryggaläggningar och kaj. Särskilda skäl föreligger i enlighet med 7 kapitlet 18c § miljöbalken och planförslaget bedöms inte negativt påverka strandskyddets syften.

Planförslaget har anpassats väl till miljöförutsättningarna på och omkring Bergön vilket gör att det bedöms att skyddsåtgärder inte krävs inom planen.

Vid behov kan försiktighets- och skyddsåtgärder identifieras för att exempelvis minimera risker för störning på skyddade fåglar under häckningstiden under byggskedet.

Eventuella skyddsåtgärder som kan krävas vid anläggande av brygganläggningarna kommer hanteras inom ramen för anmälan om vattenverksamhet.

Tabell 9.1 Sammanfattning av konsekvenser utifrån miljöaspekt till följd av detaljplaneförslaget. Färgerna i tabellen motsvarar färgerna i kvantifieringsmatris för konsekvenser i kapitel 7.2.

Miljöaspekt	Konsekvenser av planförslaget
Landskapsbild och gestaltning	Planförslaget bedöms medföra små negativa konsekvenser för landskapsbild. Risken att föreslagen bebyggelse förändrar landskapsbild och förvanskar intrycket av den traditionella skärgårdsmiljön bedöms bli begränsad. Detta genom en nedtonad och omsorgsfull placering och gestaltning av bebyggelsen.
Naturmiljö	Planförslaget bedöms medföra inga eller obetydliga konsekvenser för naturmiljöerna på land. Planförslaget har utformats för att i mycket liten utsträckning exploatera naturmiljöer som inte är påverkade av mänsklig aktivitet eller ianspråktaga. Genomförda inventeringar visar att Bergön inte hyser sådana värden som riskerar påverkas negativt av planförslaget. De naturvärden som förekommer är i begränsad omfattning samt belägna i områden som inte exploateras.
Vattenmiljö	Planförslaget medför inga eller obetydliga konsekvenser för vattenmiljöer då den exploatering som sker i vatten är lokaliserad till områden med begränsade marina värden. På den östra sidan med flackare och grundare bottnar lokaliseras badbryggorna i områden där djupet är något större. Specifika lägen för badbryggor och bastur kanaliseras badande hit och minskar risken för slitage på andra platser.
Rekreation och friluftsliv	Planförslaget medför positiva konsekvenser för turism, friluftsliv och rekreation. Att Bergön utvecklas till en besöksnod med möjlighet till service och upplevelser tillgängliggör Sankt Anna skärgård. Genom att bebyggelsen anpassas till naturen och miljön kommer upplevelsevärden inte gå förlorade. Bergön kommer fortsatt i stor utsträckning att vara tillgänglig enligt allemansrätten.

Miljöaspekt	Konsekvenser av planförslaget
Miljökvalitetsnormer	Planförslaget bedöms inte försämra några kvalitetsfaktorer eller äventyra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormerna för vattenförekomsten St Anna skärgårds kustvatten (ID WA72175993). Genom att detaljplaneförslaget innebär anläggning för rening av dagvatten och avloppsvatten minskar risk för övergödning. Den mängden rektvatten (vatten med högre salthalt) som kommer från avsaltningsanläggningen bedöms inte påverka vattenförekomsten. Inte heller bedöms brygganläggningen påverka status för hydromorfologiska kvalitetsfaktorer.
Riksintressen	Planförslaget bedöms inte medföra någon påtaglig skada på riksintresseområdena avseende natur- och kulturmiljövärden. Planförslaget bedöms stärka riksintressena med avseende på turism och friluftsliv.
Natura 2000	Planförslaget bedöms inte innebära sådana negativa konsekvenser för Natura 2000-området Sankt Anna och Gryts skärgårdar (SE0230055) att det finns risk för att på ett betydande sätt påverka miljön och de naturtyper och arter som avses att skyddas. Detaljplanen innebär ingen <u>direkt</u> påverkan på Natura 2000-området eftersom Bergön ligger 200 meter norr om gränsen till området. Om Bergön utvecklas till en besöksnod i skärgården kan det leda till ökade störningar och slitage i omgivningarna runt Bergön. Planförslaget kan därför <u>indirekt</u> medföra risk för negativ påverkan på den nordligaste delen av Natura 2000-området, Bockskären-Tyxholmarna. Dessa områden omfattas dock av fågelskyddsområde där tillträdesförbud råder under del av året. Förstärkt information om detta kan även ske genom planförslagets centrumfunktioner. Sammanfattningsvis så är den största delen av Natura 2000-området beläget på ett så pass långt avstånd från Bergön att det inte bedöms kunna påverkas på ett betydande sätt. Bedömningar har gjorts av ingående naturtyper och arter.
Strandskydd	Planen bedöms vara förenlig med strandskyddets två syften som är att bevara goda livsvillkor för djur och växtliv och att långsiktigt trygga allmänhetens tillgång till stränder. Det bedöms finnas särskilda skäl till att upphäva strandskyddet inom kvartersmark och vattenområden, och det bedöms inte negativt påverka strandskyddets syften. Intresset av att ta områdena i anspråk på det sätt som avses med planen bedöms väga tyngre än strandskyddsintresset.

10 Miljökvalitetsmål

År 1999 beslutade Riksdagen om en samlad miljöpolitik för ett hållbart Sverige med utgångspunkt i 15 nationella kvalitetsmål, de så kallade miljömålen. Ytterligare ett miljömål antogs År 2005. Miljömålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.

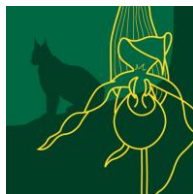
Planen tar hänsyn till Sveriges miljömål. De miljömål som främst bedömts relevanta samt kunna påverka måloppfyllelsen vid genomförandet av aktuell detaljplan är *En god bebyggd miljö*, *Ett rikt växt- och djurliv* och *Hav i balans samt levande kust och skärgård*. Hänsynstaganden motiveras av planens utformning som skapar attraktiva bostäder och besöksfunktioner i naturnära läge, befäster och bevarar natur- och vattenområden samt strandskyddsområden.

En god bebyggd miljö

Planförslagets intention är att bebyggelsen ska uppföras med stor hänsyn till omgivande värden och karaktär vad det avser såväl naturmiljö, landskap och militärhistoria. Genom nyttjandet av befintlig infrastruktur samt att bebyggelsen hålls samman minimeras andelen exploaterad mark. Planförslaget

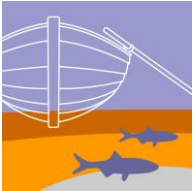
har en hög ambitionsnivå gällande avloppsrening och avfallshantering. Planförslaget bedöms inte motverka uppfyllandet av miljömålet En god bebyggd miljö.

Ett rikt växt- och djurliv

Utvecklingen av Bergön kommer att ske med stor hänsyn till naturmiljön. Stora delar planläggs med användningen 'Natur' med det huvudsakliga syftet att bevara grönområden och skogsmark. Bebyggelse kommer lokaliseras på ytor som i dag är påverkade av mänsklig aktivitet. Bryggor och andra anläggningar i vattnet kommer förläggas i områden med låga naturvärden.

Planförslaget bedöms därmed inte motverka uppfyllandet av miljömålet Ett rikt växt- och djurliv.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Planförslaget innebär en utveckling av Bergön till en knutpunkt för turism, friluftsliv och rekreation. Exploateringen kommer att ske med stor hänsyn till landskapsbilden och naturmiljön och dess värden, både på land och i vattnet.

Planförslaget bidrar till en hållbar utveckling av skärgården och bedöms således till att bidra till måluppfyllelse av miljömålet Hav i balans samt Levande kust och skärgård.

11 Pågående och kommande miljöprövningar

Detaljplanen kan komma att medföra krav på prövningar enligt miljöbalken.

En anmälan för vattenverksamhet enligt 11 kapitlet 9 § miljöbalken kommer att behöva sökas samlat för anläggningarna i vattenområdet på den västra sidan samt östra sidan av Bergön. För bryggområdena på västra sidan kommer en anmälan lämnas in till Länsstyrelsen i samband med detaljplanens granskningsperiod för att säkerställa att anmälan kan bli godkänd inför antaget av detaljplanen. Badbryggorna på östra sidan planeras att hanteras genom att en anmälan om vattenverksamhet sker inför att byggnationen av dem blir aktuell.

Avsaltningsanläggningen är inte förprövningspliktig verksamhet enligt miljöbalken, om väsentlig påverkan inte uppkommer bör ingen prövning enligt miljöbalken krävas för verksamheten på land. Arbeten i vatten och uttag av ytvatten kan kräva anmälan enligt 11 kapitlet miljöbalken. Vattenuttaget är anmälningspliktigt om vattenuttaget är högst 1 000 kubikmeter per dygn men högst 200 000 kubikmeter per år.

För avloppsreningsverk eller motsvarande krävs tillstånd enligt Miljöprövningsförordningen (1998:899), vilket i föreliggande fall söks hos kommunen. Där utöver kan anmälan om vattenverksamhet enligt kapitel 11, miljöbalken komma att krävas för ledningen ut i havet.

I 11 kapitlet 12 § miljöbalken finns ett generellt undantag från tillstånd och anmälan om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas av vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. Denna kan eventuellt vara tillämplar på vattenuttaget samt ledning till avsaltningsverket.

Efter att samråd har skett av detaljplanen kommer kommande miljöprövningar att hanteras vidare i syfte att klargöra vilka tillstånd och anmälningar som behövs enligt miljöbalken, och när i tid dessa ska påbörjas.

12 Uppföljning och övervakning av betydande miljöpåverkan

Uppföljningen av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av detaljplanen innebär kopplas till befintliga tillsyns-, miljölednings- och övervakningssystem eller till befintliga arbetsprocesser inom Söderköpings kommun till exempel bygglovshandläggning/tillsyn och tillsyn enligt miljöbalken.

Artskyddsfrågor kommer fortsatt att beaktas under planens genomförande och vid behov, eller om nya uppgifter blir kända som riskerar att utlösa artskyddsfrågor, kommer detta att hanteras. I samråd med biolog ska det identifieras om försiktighets- och skyddsåtgärder behöver vidtas under byggtiden för att minimera risker för störning på skyddade fåglar under häckningstiden.

Ett utkast på en Förvaltningsplan är framtaget till detaljplanen. Förvaltningsplanen hanterar bland annat skötsel av naturmarken och information till besökare med mera. Förvaltningsplanen ska uppdateras inför planens antagande och kommer sedan vara ett dokument som uppdateras löpande allt eftersom detaljplanen genomförs.

13 Referenser

- Boverket. (den 21 augusti 2024). Hämtat från Riksintressen är nationellt betydelsefulla områden:
<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/nationell-planering/riksintressen-ar-betydelsefulla-omraden/>
- Boverket. (den 4 oktober 2024). Boverket. Hämtat från Påtaglig skada:
<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/riksintressen/riksintressen-i-pbl/pataglig-skada/#:~:text=Ett%20riksintresse%20syftar>
- Boverket. (den 21 augusti 2024). *Riksintressen enligt 4 kap miljöbalken*. Hämtat från <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/riksintressen/riksintressen-enligt-4-kap-mb/>
- Coast4us, Länsstyrelsen Östergötland. (2019). *Bottenundersökning. Dokumentation av undervattensvegetation vid föreslagen bryggplats vid Bergön*.
- Fennicus Natur AB. (2024). *Fågelinventering och förväntad påverkan på fågellivet Bergön 2024*.
- Gezelius, L. &. (2019). *Kustfåglar i Östergötland - inventeringar 2013 - 2019, Länsstyrelsen Östergötland, rapport 2019:16*.
- Litoral naturvårdskonsult. (2020). *Marina naturvärden i Östergötlands län Arkösund, Bergön och Ekön*.
- Litoral naturvårdskonsult, Zostera. (2014). *Marina naturvärden i Sankt Annas-Missjö BSPA-område*.
- Länsstyrelsen. (2024). *Planeringsunderlag för marina kulturmiljövärden i den nationella havsplaneringen, Nationell sammanställning av regleringsbrevsuppdrag RB2021:3B4*.
- Länsstyrelsen Östergötland. (1986). *Riksintressant naturmiljö, Östergötlands län, nr NRO 050 68, Östergötlands skärgård*.
- Länsstyrelsen Östergötland. (1993). *Alnholms naturreservat Skötselplan upprättad 1993*.
- Länsstyrelsen Östergötland. (2005). *Södra Lunda naturreservat, skötselplan*.
- Länsstyrelsen Östergötland. (2014). *Område av riksintresse för friluftsliv i Östergötlands län - Östergötlands skärgård*.
- Länsstyrelsen Östergötland. (2018). *Bevarandeplan för Natura 2000-området Sankt Anna och Gryts skärgårdar SE0230055*.
- Länsstyrelsen Östergötland. (2018). *Utvidgning av S:t Anna naturreservat, Söderköpings kommun och upphävande av reservatsområdet inom två tomtområden samt komplettering av syfte, föreskrifter och fastställande av skötselplan för naturreservatet*.
- Länsstyrelsen Östergötland. (den 29 08 2024). Hämtat från Södra Lunda naturreservat :
<https://www.lansstyrelsen.se/ostergotland/besoksmal/naturreservat/Sod>

ra-Lunda-

naturreservat.html?sv.target=12.382c024b1800285d5863a8b8&sv.12.382c024b1800285d5863a8b8.route=/&searchString=&counties=&municipalities=&reserveTypes=&natureTypes=&accessibility=

Länsstyrelsen Östergötland och Norrköpings kommun. (2009). *Skötselplan för naturreservatet Kopparholmarna*.

Naturföretaget. (2018). *Naturvärdesinventering av Bergön i fastigheten Aspöja 1:18, Söderköpings kommun*.

Naturföretaget. (2018). *Naturvärdesinventering av Bergöni fastigheten Aspöja 1:18, Söderköpings kommun*.

Naturföretaget. (2024). *Fladdermusinventering på Bergön, Söderköpings kommun, Östergötlands län*.

Naturföretaget. (2024). *PM Bedömning av förekomster av grod- och kräldjur på Bergön*.

Naturvatten i Roslagen AB. (2020). *Inventering av fiskyngel i Östergötlands kust- och skärgårdsområde*.

Naturvårdsverket. (2008). *Nationalparksplan för Sverige - långsiktig plan*.

Naturvårdsverket. (2021). *Undersökningstyp Fladdermöss - artkartering*.

Norrköpings kommun. (augusti 2024). Hämtat från Kopparholmarna naturreservat: <https://norrkoping.se/se-och-gora/friluftsomraden/naturreservat/kopparholmarna-naturreservat>

Riksantikvarieämbetet. (2003). *Sveriges kust- och skärgårdslandskap. Kulturhistoriska karaktärsdrag och känslighet för vindkraft. Rapport från Riksantikvarieämbetet 2003:4*.

Scandiaconsult. (2001). *Projekt nr: 28147*.

Sweco Sverige AB. (2025). *Förprojektering av VA tillhörande Detaljplan för DEL AV ASPÖJA 1:18 (Bergön)*.

Sweco Sverige AB. (2025). *Översiktlig miljöteknisk markundersökning och miljöinventering*.

Taxén, Y. N. (2023). *Avsaltning av havsvatten- En fallstudie över alternativ för vattenförsörjning i kustområden*.

Östergötland, L. (2022). *Vatten i samhällsplanering, Rapport 2022:13*.

Östergötland, L. (2023). *Beslut om djurskyddsområden i Östergötlands skärgård. 2023-02-03*.

